

T. C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

ATATÜRK'ÜN İFADELERİYLE MİLLİ ŞUUR VE MİLLİ ŞUURUN
OLUŞMASINDA TÜRK KİMLİĞİNİN ROLÜ

135025

YÜKSEK LİSANS TEZİ

135025

Bu tez 04/12/2003 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÇEVİK

Üye

Yrd. Doç. Dr. Tarık ÖZCAN

Üye

Yrd. Doç. Dr. Rahmi DOĞANAY

Yukarıdaki Jüri Üyelerinin İmzaları Tasdik Olunur

Doç. Dr. Orhan KILIÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**ATATÜRK'ÜN İFADELERİYLE MİLLİ ŞUUR
VE
MİLLİ ŞUURUN OLUŞMASINDA TÜRK KİMLİĞİNİN ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yard. Doç. Dr. Mehmet ÇEVİK

HAZIRLAYAN

Ferhat KÖKYAY

ELAZIĞ 2003

ÖZET

Atatürk Nutuk' un birçok yerinde milli mücadeleye başlarken önce topluma bir milli şuur verme gerekliliğinin altını çizerek, bunun girişilecek olan milli mücadelede başarı için esas teşkil edeceğini ifade ediyor ve bundan sonra da bütün icraatlarında bu şuurun sağladığı birlik ve beraberlikten faydalanıyordu.

O, Millet'in kurtuluşu ve geleceği için düşündüğü uygulamalarını safhalara ayırmıştı. Milli şuurun gelişmesine paralel olarak safhalara ayırdığı planını uygulamaya koyuyordu.

Türk Milletinin gelişmeye açık özelliklerinin büyük katkısıyla, dünyada ilk defa bu kadar köklü değişimler gerçekleştiriliyordu. Öyle ki bir daha ayağa kalkamayacaklarını düşündükleri Türk Milleti' nin büyük gelişmesine tanık olan Avrupalılar şaşkınlıklarını gizleyemiyorlardı.

SUMMARY

Atatürk knew that people had to become a nation in order to start the national war and be successful in it. Later on, in all his revolutionary deeds, he used the fact that people were connected to each other through this knowledge

He had planned everything necessary in order to save the nation and its future, In parallel to maintaining the national knowledge, he practised this plan.

Turkish nation is always in favor of new formations. Thus, for the first time in the world, such radical changes occurred. Even the Europeans, who thought that the Turks would never be able to stand on their two feet, were amazed at the great progress of the Turkish nation

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖNSÖZ	III
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM: MİLLİ ŞUUR, TÜRK MİLLETİNİN MİLLİ ŞUUR BİLİNCİ

1. MİLLİ ŞUUR	3
1.1 Millî İrade ve Millî Hakimiyet	8
1.2 Tam Bağımsızlık	19
1.3 Millî Birlik	31
2. TÜRK MİLLETİNİN MİLLİ ŞUUR BİLİNCİ	38
2.1. Teşkilatlanma	39
2.2. Millî Direniş ve Silahlı Mücadele	45
2.3. Millî Kültür	50
2.4. Vatan Sevgisi	54

İKİNCİ BÖLÜM: MİLLİ ŞUURUN OLUŞUMUNDA TÜRK KİMLİĞİNİN ROLÜ

1. HAYSİYET, ŞEREF VE GURUR	57
2. BAĞIMSIZLIK BİLİNCİ	60
3. AKILCILIK VE GERÇEKÇİLİK	63
4. CESARET	66
5. AZİM VE KARARLILIK	69
6. TÜRK ORDU VE ASKER YAPISI	71

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: GELİŞMEDE MİLLİ ŞUUR

1. DİL	74
2. TARİH	76
3. SANAT	78
4. BİLİM	81
5. EKONOMİ	83
6. EĞİTİM	86

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: MİLLİ TEŞKİLATLANMA SAFHALARI

1. BAŞLANGICI VE GELİŞİMİ	90
2. KUVA-YI MİLLİYE	91
3. MÜDAFA-İ HUKUK	93
4. ERZURUM KONGRESİ	95
5. SİVAS KONGRESİ	96
6. MİSAK-I MİLLİ	98
7. TBMM'NİN AÇILIŞI	100
8. CUMHURİYETİN İLANI VE YENİ TÜRK DEVLETİ	101
SONUÇ	106
KAYNAKÇA	109
EKLER	112
ÖZGEÇMİŞ	113

ÖNSÖZ

Türk milletinin, dünya milletleri arasında hak ettiği yeri alması için, yapılacak her icraatın kaynağını milli şuurdan alması gerektiğini düşünen ve milletin varlığının, refah ve huzurunun ancak bu temel üzerinde yaşatılıp geliştirilebileceğine inanan Atatürk' ün bu düşüncesine, bugün daha çok sahip olunması ve göz ardı edilmemesi gerektiği kanaatindeyiz.

Her türlü eylem ve faaliyetlerinde kendi milletlerinin çıkarlarını ön palanda tutan ve bu siyasetleriyle diğer milletlerin (özellikle az gelişmiş ülkelerdeki) haklarını hiçe sayan Avrupa ülkelerinin bu tutumuna karşı, milletimizin varlığını koruma ve geliştirme yolunda çok hassas ve uyanık davranılması gerektiğini düşünüyoruz. Yine kanaatimizce, bu uğurda Türk evladına düşen başlıca görev; milli şuura sahip olmak, onu yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmaktır.

Konunun bu önemi nedeniyle Atatürk' ün bu konudaki düşüncelerini derli toplu hale getirerek istifadeye sunmayı ve gelecek nesillerin bu şuurla hareket etmesine olumlu bir katkıda bulunmayı amaçlıyoruz. Bu çalışma ile bu hisleri Anayasamızın 66 ncı maddesinde "Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür." tanımlamasında bahsi geçen her Türk'e aktarabilirsek ve faydalı olabilirsek kendimizi bahtiyar hissedeceğiz.

Türk milletinin her ferdinin mutlaka okumasını ve hatta ayrı bir ders olarak okullarda okutulmasının yararlı olacağını düşündüğümüz Nutuk ve Atatürk'ün milli şuurla ilgili ifadelerinden faydalandığımız bu çalışmada anlatılmak istenen milliyetçilik değil, milli şuurdur; Atatürk'ün icraatlarının arkasındaki bilinçtir. O günlerde yaşananlardan çok yaşatılan duygular bütünüdür. Tabii olarak birtakım olaylar anlatılmıştır ancak bu anlatım yukarıda bahsettiğimiz öze ulaşmak gayesiyledir. Çalışmanın geneli Atatürk'ün fikirlerini ifade ettiği sözlerden oluşmakla birlikte, bazı konulara değinilirken memleketteki havayı daha iyi yansıtabilmek maksadıyla diğer şahısların da görüşlerine yer verilmiştir.

Bu çalışmayı yaparken maddi ve manevi desteği ile bana çok güzel bir çalışma ortamı hazırlayan ve metnin bilgisayarla yazımını yapan eşim Nazlı' ya ve kardeşim Ahmet'e, yoğun mesaisi arasında bana Elazığ'da yapabilecekleri her türlü yardımı yapan Kur.Alb. Mehmet DAYSAL' a, Bçvş İsmail EREN' e ve Ali KÜPEOĞLU Beye ilgilerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

ELAZIĞ 2003

Ferhat KÖKYAY

GİRİŞ

Dünyanın 21. yüzyıla girmesi ve iki büyük dünya savaşının yaşanmış olmasının ardından, bu tip felaketlerin ileride yaşanmasını engellemek amacıyla birtakım uluslar arası kuruluşlar kurulmuştur. Bu kuruluşlar vasıtasıyla milletlerarası anlaşmazlıkların, savaşların önlenmesi için gayret sarf edilmesine rağmen, insanoğlunun hırsının neden olduğu savaşlar engellenememiştir. Bu savaşların birçoğunun sebebini de etnik ayrımcılık oluşturmaktadır. Üstelik yıllardır kendini medeniyetin, insan haklarının beşiği kabul eden Avrupa' nın göbeğinde bile bu durumlar önlenememektedir. Yakın gelecekte de bu tip savaşların önlenemeyeceği görünen bir gerçektir.

Kendimizi dünyadan soyutlayıp, akıntının tersine gidemeyiz. Elbette varolabilmek için dünyadaki değişime ayak uydurmak zorundayız. Ancak kendisinin ne olduğunu, değerlerini ve kabiliyetlerini bilen bir millet olarak var olabilmek için her ferdimiz, bütün şart ve durumlarda, her türlü faaliyetlerde milletin varlığını, gayelerini ve geleceğini düşünerek hareket etmelidir. Kültürel, ekonomik, sosyal, teknolojik bilimsel ve askeri saldırıların yaşandığı günümüz dünyasında ancak milli şuura sahip fertlerden oluşan bir toplum varlığını sürdürebilecektir.

Bireyler için insanlığa faydalı olmak bir idealdir. Ancak millete faydalı olmayan birisinin insanlığa faydalı olmasını beklemek yanlıştır. Nitekim bu saldırgan dünyada güçlü devletler, insanlığa faydalı olacak her türlü buluşu, bilgiyi öncelikle kendi milletleri için kullanmakta ve bu gücün kontrolünü ellerinde bulundurmaya istemekte dirler. Bu doğrultuda bir ferdin kendi çıkarları uğruna da olsa milletini bir kenara itmesi gaflettir. Onun içindir ki millet, fertlerin her türlü ilmi, kültürel çalışmalarının yanında milli bilince de sahip olmalarını beklemekte, her türlü çalışmalarını bu temele dayandırmalarına ihtiyaç duymaktadır.

Milliyetçilik ilkesi ile milli şuur arasında çok yakın bir ilişki olduğu değerlendirilmektedir. Milli şuur için, milliyetçilik ilkesinin kişi ve toplumda tezahür etmesi, öneminin ve gereğinin fark edilerek, duygusal boyutta bilinç hali oluşması demek yanlış olmaz.

Dünyada ne kadar milliyetçilik akımı varsa, o kadar da milliyetçilik anlayışı vardır denilebilir. Ancak tek bir milli şuur anlayışı vardır. O da milliyetçilik anlayışına inanarak, bilerek ve isteyerek, bütün duygusallığı ile gereklerini yerine getirme bilincidir.

Bu araştırmada Mustafa Kemal'in kendi ifadeleri esas alınmıştır. Mustafa Kemal Nutuk'unda milli mücadelenin her safhasını açıkça anlatmış, adeta bir tarih kitabı gibi milli mücadeleyi şekillendiren her olayı belgeleyerek sunmuştur. Atatürk'ün kendi ifadelerinde sadece bir savaşın kuru anlatımından ziyade, bir milletin milli şuurla, bağımsızlık ve vatanın kurtuluşu için tek vücut olması ve bu uğurda yapılan fikri ve askeri mücadeleler görülür. Anlatılan Kurtuluş Savaşı'nın ve sonrasındaki inkılâp hareketinin en büyük dayanağı olarak milli şuur ve milli şuurun da temelinde Türk kimliğinin nitelikleri olduğu değerlendirildiğinden konu olarak "milli şuur ve Türk kimliğinin nitelikleri" seçilmiştir. Amacımız bir milletin var olmasında, huzur ve refah içinde yaşamasında en önemli husus olarak değerlendirdiğimiz milli şuurun önemini, Mustafa Kemal'in kendi ifadeleriyle ortaya koymak ve o dönem için milli şuurun oluşmasında etkili olan ve milli şuurun oluşması ile ortaya çıkan hususları da yine Mustafa Kemal'in ifadeleriyle toplu olarak meydana çıkarmaktır. Bunu yaparken okuyanları konudan uzaklaştıracak gereksiz açıklamalara girmemeye, akıcılığı bozmamaya özen gösterilmiştir.

Araştırmanın metodu olarak tarihsel yaklaşım metodu belirlenmiş olup, konu bütünlüğünü bozmayacak şekilde kronolojiye uyulmaya gayret gösterilmiştir. Nutuk'taki ifadeler, ifadelerin dayandığı olaylar da dikkate alınarak defalarca incelenmiş ve anlatılmak istenen gerçek anlam ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MİLLİ ŞUUR, TÜRK MİLLETİNİN MİLLİ ŞUUR BİLİNCİ

1. MİLLİ ŞUUR

Bir milleti oluşturan fertlerin ilişkilerinde birbirlerine verdikleri değer, buna nazaran geçerli olan güç kullanma alışkanlığı ile o toplumda hakim olan dayanışma ve birlik seviyesi en basit biçimiyle kolayca anlaşılır. Dayanışma ve birliğin bir sonucu olarak geçmişten intikal eden ortak zaferler, sevinçler ve her türlü miras ile geleceğe yönelik ümitler, amaçlar ise bir millet için her türlü değerden daha anlamlıdır.

İşte bu anlamı her sayfasında rahatça bulabileceğimiz Nutuk'ta, milli mücadelenin olayları, olayların en büyük kahramanı tarafından belgelerle anlatılmıştır . Nutuk' un ilk sayfalarından başlayıp sonuna kadar giden bu tarihi zincir içinde, sadece bir savaşın kuru bir anlatımından ziyade, bir milletin milli şuurunu yakalaması, bağımsızlık için tek vücut olması ve bu uğurda yapılan fikri ve askeri mücadeleleri görürüz.

Mustafa Kemal, milli mücadeleye ilk adımını, milli şuurunu oluşturmaktan geçtiğine inanmaktaydı. Bu yüzden mücadelenin başlangıcından sonuna kadar yapılan her faaliyette milli şuurun güçlenmesini hedeflemiştir. Nutuk'ta da ifadeleri sıkça geçen "Milli Mücadele", "Milli İstiklal", "Milli Hareket", "Milli Zafer", "Hakimiyet-i Milliye", "Milli İrade", "Kuva-yı Milliye" ve "Büyük Millet Meclisi" gibi kavramlar ile milli şuur ön plana çıkarılmaya çalışılmaktaydı.

Memleketin uçuruma doğru sürüklendiği bu günlerde, başta Osmanlı padişahı Vahdettin olmak üzere, Damat Ferit Paşa ve Dahiliye Nazırı Ali Kemal gibi Osmanlı Devleti'nin önde gelen yöneticileri, kurtuluşu kendi milletinin öz gücünden ziyade İngiliz Muhipler Cemiyetinden umarak, bu cemiyete üye olmuşlardı. Bu tip yollara başvurmanın milletin kurtuluşundan ziyade başka hedeflere yönelik olduğunu düşünen Mustafa Kemal, bu cemiyet ile ilgili şöyle söylemektedir:

“Bu derneğin iki yönü ve iki ayrı niteliği vardı. Biri açık yönü ve usulüne uygun teşebbüslerle İngiliz himâyesini sağlama amacına yönelmiş olan niteliği idi. Öteki de gizli yönüydü. Asıl faaliyet bu gizli yöndeydi. Memleket içinde örgütlenerek isyan ve ihtilâl çıkarmak, millî şuuru felce uğratmak, yabancı müdahalesini kolaylaştırmak gibi haince teşebbüsler, derneğin bu gizli kolu tarafından idare edilmekte idi.” (Nutuk:5)

Büyük fedakarlıklarla ve zorluklara rağmen tamamen milli duygularla milletin kurtuluşu için Erzurum Kongresi'nin toplandığı gün Sadrazam Ferit Paşa'nın: “Anadolu' da karışıklık çıktı. Kanun-i Esasi' ye aykırı olarak Meclis-i Mebusan adı altında toplantılar yapılıyor. Bu hareketin askeri ve sivil memurlar tarafından önlenmesi gerekir.” (Nutuk:46) şeklindeki demeci, basında yayınlanıyordu.

Ülke çapında mitingler yapılması kararının ardından gafilce hareket eden Sinop Mutasarrıfının milli şuuruna aykırı ve gafilce davranışı ile ilgili olarak Mustafa Kemal şunları ifade ediyor:

“Orada yapılan gösterileri kendisi yönetiyor ve miting kararlarını kendisi yazıp halka imza ettirdiğini söylüyor ve bize de bir örneğini gönderiyor. Bu zatın zavallı halka gürültü patırtı arasında imza ettirdiği uzun yazılar içinde şu satırlar gizleniyordu : Türkler ilerleyip gelişemedi. Avrupa medeniyet esaslarını kabul edemedi ve benimseyemedi ise, bu da şimdiye kadar iyi bir yönetime kavuşmamış olmasından ileri gelmiştir. Türk milleti, ancak kendi padişahının saltanat ve hâkimiyeti altında olmak şartıyla, Avrupa'nın himâye ve kontrolü altında kurulacak bir yönetim şekli ile yaşayabilir.” (Nutuk:17)

Azınlıkların ve İtilaf Devletleri'nin kendilerine yakın gördükleri gayri müslümleri bir bağımsızlık fikri ile kışkırttıkları bir dönemde, milletin yöneticilerinin böylesi davranışlarını anlamak zor olduğu gibi, bu yöneticilerin de kendi davranışlarının filizlenen milli şuurunu köreltebileceğinin farkına varamadıklarına, Dahiliye Nazırı Ali Kemal Bey' in 23 Haziran 1919 tarihli telgrafı iyi bir örnektir:

“Bu önemli ve tehlikeli günlerde memur, halk, her Osmanlı'ya düşen en büyük

görev, barış konferansınca geleceğimiz üzerinde karar verilirken ve beş yıldır yaptığımız deliliklerin hesapları görülürken, artık aklımızı başımıza devşirdiğimizi göstermek, akıllıca ve tedbirlice davranışları benimsemek, parti, mezhep, ırk ayrılıklarını gözetmeksizin her ferdin hayatını, malını, ırzını koruyarak, medenî dünyanın gözünde bu memleketi bir daha lekelememek değil midir?" (Nutuk:25)

Devletin üst düzey yöneticileri öyle bir gaflet içindedir ki beş yıldır devlet yönetiminde akıllıca davranışların benimsenmediğini söyleyebilmekte ve bundan dolayı da milletin geleceğinin diğer devletler tarafından belirlenmesi için düzenlenen konferansı bir fırsat olarak görebilmektedirler. Bunların memleketin kaderini, milletin eline aldığı bir dönemde düşünülebilmesi ise yöneticilerin sadece gaflet değil aynı zamanda ihanet içinde de bulduklarını göstermektedir. Nitekim Kurtuluş Savaşı'nın başarı ile sonuçlanmasından sonra Osmanlı Devleti' nin son padişahı Vahdettin' in bir düşman zırhlısı ile kendi vatanından ve kendi milletinden kaçması bu şuuruzluğun en son göstergesiydi. Mustafa Kemal Nutuk' da bu tip milli duygulardan ve bağlılıktan yoksun yöneticilerle ilgili şu tavsiyede bulunmaktadır:

"Efendiler, sırası gelmişken, aziz milletime şunu tavsiye ederim ki, bağrında yetiştirerek başının üstüne kadar çıkaracağı adamların kanındaki, vicdanındaki öz cevheri çok iyi tahlil etmek dikkatinden bir an geri kalmasın!" (Nutuk:412)

Mustafa Kemal, Türk Milleti' ne güvenemeyen, milli şurudan yoksun kişilerle ilgili olan düşüncelerini şu şekilde ifade etmişti:

"Efendiler, maddi ve özellikle manevî çöküş korku ile... güçsüzlükle başlar. Güçsüz ve korkak insanlar, herhangi bir felâket karşısında milletin de uyuşukluğa düşmesine ve çekingen bir duruma gelmesine yol açarlar. Güçsüzlük ve kararsızlıkta o kadar ileri giderler ki, âdeta kendi kendilerine hakaret ederler. Derler ki, biz adam değiliz ve olamayız! Kendi kendimize adam olmamıza imkân yoktur. Biz kayıtsız ve şartsız olarak varlığımızı bir yabancıya teslim edelim. Balkan Savaşı'ndan sonra milletin ve özellikle ordunun başında bulunanlarda başka türlü, fakat yine aynı zihniyeti benimsemişlerdi.

Türkiye'yi, böyle yanlış yollarda çökme ve yok olma uçurumuna sürükleyenlerin elinden kurtarmak lâzımdır. Bunun için bulunmuş bir gerçek vardır. Ona uyacağız. O gerçek şudur: Türkiye'nin düşünen kafalarını yepyeni bir imanla donatmak. . . Bütün millete taptaze bir manevi güç vermek.”
(Nutuk:432)

İngilizlerin, Merzifon ve Samsun'u boşaltması ve Ferit Paşa Hükümeti' nin düşmesi üzerine, halkın fener alayı düzenlemesi ve “kahrolsun işgal” diye bağırması üzerine bu duyguları yerinde, haklı ve milli mücadele için faydalı bulan Mustafa Kemal, Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın cevabını pek ilgi çekici bulmaktaydı. Cemal Paşa, 18 Ekim 1919 tarihli cevabındaki “ Milli dâvâ çerçevesi içinde işleri yürütme sorumluluğunu yüklenmiş olan İstanbul Hükümeti, tutumunda ve işlerinde siyasî mecburiyetleri kollamak, yabancılara karşı daha konukseverce ve yumuşakça hareket etmek zorundadır.” Cümlelerinin taşıdığı anlamı dikkate değer bulan Mustafa Kemal, bu cevapla ilgili şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

“Efendiler, Rıza Paşa Kabinesi ve o kabinede Harbiye Nâzırı olan zat, aziz vatanımızı işgal eden, süngülerini milletin can evine saplayan düşmanları misafir kabul ediyor ve onlara karşı konukseverce ve yumuşakça harekette bir zaruret görüyor. Bu ne görüştür, bu ne kafadır? Millî dâvâ bu muydu?”
(Nutuk:163)

Elbette değildi ve Mustafa Kemal Temmuz 1920' de yaptığı bir konuşmada söylediği şu sözleriyle de milletine olan inancını, güvenini ve milli davanın gücünün temellerini vurguluyordu;

“Efendiler, ben de arkadaşlarım gibi garp milletlerini, bütün dünyanın milletlerini tanırım. Almanları, Rusları ve bütün dünyanın milletlerini şahsen tanırım ve bu muarefem de harp sahalarında olmuştur, ateş altında olmuştur. Yemin ederek size temin ki bizim milletimizin kuvve-i maneviyesi bütün milletlerin kuvve-i maneviyesinin fevkindedir.” (Karal, 1998:110)

Bu düstur, bize hangi milletlerin hür, hangilerinin hürriyetlerinden mahrum yaşamak zorunda olduklarını, yani millet tanımını taşımaya layık olup olmadıklarını

kolaylıkla göstermektedir. Milli şuurdan yoksun yöneticilerle hiçbir yere varılamayacağını bilen Mustafa Kemal, şu sözleriyle de o günlere, günümüze ve geleceğimize ışık tutmaktadır.

“Bir milletin bir memleket halkının düşmandan zarar görmesi acıdır. Fakat kendi ırkıdan, büyük tanıdığı insanlardan vefasızlık, felaket görmesi ondan daha acıdır. Bu, kalp ve vicdanlar için onulmaz bir yaradır. (Tuncar,1999:28)

Bütün milli mücadele boyunca “ milli gayeden başka hiçbir maksadın peşinde olmadığını” ifade eden Mustafa Kemal, Konya dolaylarındaki milli hareketi teşkilatlandırmak için gönderilen Refet Bey' in kendisine ikinci ordu müfettişliği ünvan ve yetkisinin verilmesi isteği üzerine milli şuur ile hareket edenlerin böylesi ünvan ve yetkilere ihtiyaç duymayacaklarını şöyle ifade ediyordu:

“Ben ordu müfettişliğinden ve askerlikten istifa etmiş olma bir yana, Padişah ve İstanbul Hükümeti tarafından da kovulmuş ve idama mahkum edilmiş bulunuyordum. Çalışmalarım bir kongrenin seçmiş olduğu bir hey'et içinde, yani bir Hey'et-i Temsiliye içinde ve onun adına idi. Milli amaca hizmet için çalışmak ve özellikle bu konuda başarıya ulaşmak için, resmî bir ünvan ve yetki şartı var idiyse, o şart zaten benim kendimde yoktu. İçinde bulunduğum durum ve şartların nelerden ibaret olduğu anlaşıldıktan sonra, başarıya ulaşabilmek için, benden resmî formalitelere bağlı ünvan ve yetki beklenemeyeceği tabii idi. (Nutuk:117)

Atatürk milletini batı medeniyetleri çevresine sokmak, ancak bu yeni çevreye girerken Türklerin yüksek bir medeniyetin sahibi olduğunu da kabul ettirmek istemiştir. Türk kültürü ve Türk tarihi alanlarında yaptığı ve yaptırdığı çok derin çalışmalar, Türk fikir ve kültür ürünlerinin bütün belgeleriyle ortaya çıkarılmasını istediği içindir. Atatürk bu ürünlerin zenginliğine inanmış, gücünü bu inançtan almıştır. Onun başlıca amacı, memleketinde bir kültür birliğine ve bütünlüğüne gitmektir.

“Bilinmeli ki, milli benliğini bilmeyen milletler başka milletlerin şikarıdır.” (Afetinan, 1969:25)

1.1.Milli İrade ve Milli Hakimiyet

Mustafa Kemal, Osmanlı Devleti'nin temellerinin çökmüş olduğunu herkesten önce görmüştü. Devletin ömrünün tamamlandığını ve onu tekrar diriltip eski sağlığına kavuşturma isteklerinin boş ve günün gerçeklerine aykırı bir hayal olduğunun da farkındaydı. Bunun gereği olarak milli şuuru ön plana çıkarmak, gücünü millettten ve onun bağımsızlığına olan sonsuz düşkünlüğünden alan bir milli mücadele başlatmak amacıyla Anadolu'ya geçmiş ve bağımsızlık yolunda ilk adımı atmıştı.

“Her halde mukadderata hakim bir irade-i milliye nin müdahaleden masum bir surette zuhuru ancak Anadolu’dan muhtazırdır.” (Karal,1998:17)

“Artık İstanbul, Anadolu’ya hakim değil tabi olmak mecburiyetindedir.” (Karal, 1998:17)

İcraatının her safhasında milli iradeden güç alan Mustafa Kemal, Nutuk'un birçok bölümünde milli iradeyi hakim kılmayı hedef aldığını ifade etmiştir ve henüz İstanbul' dayken, millet hakimiyetini ön plana çıkaran kararını, Nutuk' ta bu durum karşısında alınabilecek tek karar olarak belirtiyordu:

“Efendiler, bu durum karşısında bir tek karar vardı. O da milli hâkimiyete dayanan, kayıtsız şartsız, bağımsız yeni bir Türk devleti kurmak!” (Nutuk:9)

Milli hakimiyetin sağlanması ve yönetime taşınması fikrinin karşı konulamaz bir gerçek olduğunu bilen Mustafa Kemal, düşüncelerini şu şekilde dile getiriyordu:

“Hakimiyet-i milliye öyle bir nurdur ki, onun karşısında zincirler erir, tac ve tahtlar yanar mahvolur. Milletlerin esareti üzerine kurulmuş müesseseler her tarafta yıkılmaya mahkumdurlar.” (İnan, 1999:64)

Ancak Mustafa Kemal, almış olduğu bu kararları daha mücadelenin başında açıklayarak kendine muhalif olabilecek kişilerin milli mücadeleye zarar vermelerini istemiyordu. Yüzyıllardır Osmanlı'nın yönetiminde yaşayan ve halifeyi de

yeryüzündeki tüm Müslümanların tek lideri olarak gören milleti bir anda padişahın ve halifenin iradeleri aleyhinde ve sadece milli iradeye dayanan bir milli mücadelenin içine çekemeyeceğinin de farkındaydı.

Samsun'a çıktığı günden itibaren ilk iş olarak ülkeyi içinde bulunduğu bu korkunç durumdan kurtarmaya yönelik birtakım faaliyetlere başlamıştı. Daha milli mücadelenin başında Erzurum ve Sivas' da toplanacak kongrelerin dahi milli iradeye dayanarak, milli hakimiyeti temsil etmesi düşüncesinde olan Mustafa Kemal, Amasya' dan gönderdiği genelgede bu hususları şöyle kaleme almıştı:

“- Anadolu'nun her bakımdan en güvenli yeri olan Sivas'ta hemen millî bir kongrenin toplanması kararlaştırılmıştır.” (Nutuk:21)

“- Bunun için bütün illerin her sancağından milletin güvenini kazanmış üç temsilcinin mümkün olan en kısa zamanda yetişmek üzere yola çıkarılması gerekmektedir.” (Nutuk:21)

“-Doğu illeri adına, 23 Temmuzda, Erzurum'da bir kongre toplanacaktır. O tarihe kadar öteki illerin temsilcileri de Sivas'a gelebilirlerse, Erzurum Kongresi'nin üyeleri de Sivas genel kongresine katılmak üzere hareket ederler.” (Nutuk:22)

Milli iradeyi hakim kılarak Hakimiyet-i Milliye' yi buna dayandırma düşüncesinde olan Mustafa Kemal, bu düşüncesini icraata geçirmek için 7 Temmuz 1919 tarihinde şu genel bildiriği yayınlamıştı:

“Bağımsızlığımızı koruma uğrunda kurulmuş ve teşkilatlanmış olan milli kuvvetlere hiçbir şekilde müdahale ve saldırıda bulunulamaz. Devlet ve milletin mukadderatında milli irade söz sahibi ve hakimdir. Ordu, bu milli iradeye bağlı ve onun hizmetindedir.” (Nutuk:45)

İtilaf Devletleri'nin kontrolü altındaki İstanbul' da bulunan padişah ve hükümetin milli iradeyi temsil edemediği ve bu nedenden dolayı milletin kurtuluşunu sağlayamayacaklarını, milli iradeye dayanan bir hükümet kurmanın zaruretini

Erzurum Kongresi'nde şöyle dile getirdiğini söylüyordu:

“Ve milletin mukadderatına hâkim bir milli iradenin, ancak Anadolu'dan doğabileceğini belirttim. Milli iradeye dayanan bir Millet Meclisi'nin meydana getirilmesini ve gücünü milli iradeden alacak bir hükümetin kurulmasını, kongre çalışmalarının ilk hedefi olarak gösterdim.” (Nutuk:45)

Erzurum Kongresine de yansıyan Mustafa Kemal' in milli iradeye ilişkin görüşleri, kongrede yaptığı açılış konuşmasının bir bölümünde şöyle özetlenir:

“Baylar!

Bilinen gerçeklerdendir ki: Tarih bir ulusun kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman hiçe sayamaz. Bunun için böyle körleştirici bir perdenin arkasından yurdumuza ve ulusumuza karşı verilen kararlar, kanılar er geç iflas edecektir. Ve işte bütün bu iğrenç haksızlıkların tepkisiyle milli vicdan uyanış sesini yükseltmiş. “Ulusal hakların savunulması”, “Ulusal hakların korunması”, “Yurt savunması”, “Reddi-ilhak” gibi çeşitli adlarla ama kutsal varlıkların aydınlanıp açığa çıkması gibi tek amaçla belirip gelişen ulusal akım, bütün yurdumuzu artık bir elektrik ağı gibi kaplamış bulunuyor.

İşte bu ulusal akımın yarattığı yiğitlik ruhudur ki, yurdumuzu ve ulusun bütün kutsal varlıklarını kurtarmayı ve korumayı sağlayan son sözünü söyleyecek ve istediğini yaptıracaktır.” (Çağlar, 1968:2)

Yine kongrenin üçüncü maddesinde aynı görüşler şu şekilde vücut buluyor:

“Kuva-yı Milliye'yi tek kuvvet olarak tanımak ve milli iradeyi hakim kılmak esastır.” (Nutuk:46)

Mustafa Kemal, Anadolu' da milli hakimiyeti yaymaya çalışırken, İstanbul Hükümetini' de milli iradeyi tanımaya ve gereklerini yerine getirmeye çağırıyordu. Hatta zaman zaman İstanbul Hükümeti' ne gayet sert ikazlarda bulunmaktan çekinmiyordu:

“Dokuz aydan beri iş başına gelen hükümetlerin hep birbirinden daha çok yıpranması ve sonunda da ne yazık ki, artık iş göremez bir duruma düşmesi, milletin yüksek haysiyeti karşısında doğrusu pek üzücü oluyor. Şurası bir gerçektir ki, vatan ve milletin mukadderatı adına içeride ve dışarda sesini duyurmak ve söz sahibi olabilmek, mutlaka millî iradeye dayanmayı şart kılar.

Hayat hakkı ve bağımsızlığını için çalışan milletin amacındaki bu asalet ve ciddiyete karşılık, İstanbul Hükümeti, düşmanca davranmak yolunu tutuyor. Bu davranış tarzı, elbette büyük bir üzüntü doğuruyor. Milleti, İstanbul Hükümeti'ne karşı istenmeyen hareketlere sürükleyebilecek niteliktedir. Çok açık olarak arz edeyim ki, millet her türlü iradesini kullanabilecek güçtedir. Teşebbüslerinin önüne geçebilecek hiçbir kuvvet yoktur...

....Bütün dilekler şu noktada birleşmiştir ki, hükümet meşru olan millî akımı engellemeye çalışmaktan vazgeçerek, Kuva-yı Milliye'ye dayansın ve bütün teşebbüslerinde kendine millî gayeyi rehber edinsin.

Bunun için de millî varlığı ve millî iradeyi temsil edecek olan Meclis-i Meb'usan'ın en kısa zamanda toplanmasını sağlasın!..... “ (Nutuk:52)

Mustafa Kemal, memleketin ve milletin geleceğine yönelik kararlar alacak, anlaşmalar yapacak insanların ancak millî hakimiyet ilkesini kabul etmiş ve millî bir meclisin varlığını benimseyerek ona dayanmayı gerekli sayan kişiler olması gerektiğini düşünüyordu. Bu doğrultuda İstanbul'da toplanan parlamentoyu tebrik ve takdir etmek amacıyla gönderdiği kutlama mesajında şöyle belirtilmiştir:

“Meclisi Meb-usan Riyaseti Celilesine

Hakimiyeti milliyenin en mühim bir devre-i hayatiyemizde uzun bir müddet tecelli ettirilmemiş olmasından mütevellit mücahedatımız, muhterem meclisi milliyenin küşadıyla neticelerinden birini istihsal etmiş oluyor. Heyetimiz, mukadderatı milliyeye en meşru ve en kanuni mercii tetkik ve muhakemesi olan muhterem meclise tevdi etmiş olmakla müftehir ve bahtiyardır. Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti teşkilatı adı altında kuvvetlerini, emellerini ve ruhlarını birleştirmiş olan millet bu günden itibaren yalnız kendi iradesinin

temsil ve bilfiil hakim kılacak olan meclisin nigeşbanı vaziyetindedir. İstiklal ve Mevcudiyetinin sonuna kadar müdafası emrinde onun en fedakar bir istinatgahıdır. Heyetimiz bu itibarla meclisi milliye matuf olan amal ve matalibi milliyenin kuvvet ve mahiyeti hakkında olduğu gibi bu günden itibaren mebusanı muhteremenin duşu tahammülüne raci kalacak olan mesuliyeti tarihiyenin derecesi hususunda da muhterem mümessillerimizin vukuf ve metanetinden emin ve mutmain olarak tebrikatı ihtiramkaranesini takdim ve heyeti muhteremeye iblagını istirahat eyler ol babda.

An.ve Rum. Müdafa-i Huk. Cem.

Heyeti Temsiliye N.

Mustafa Kemal

(Atatürk Özel Arşivinden Seçmeler,1981:107)

İstanbul'daki bazı çevrelerce Amerika mandasına yakın fikirlerin kendisine ulaşması üzerine milletin ve memleketin geleceği ile ilgili bu tip kararları ancak millet hakimiyetine dayalı bir hükümetçe alınabileceğini şöyle bildiriyordu:

“Millî isteklere bağı kalmayan ve onlara uygun düşmeyen kararlar, hiçbir zaman milletçe kabul edilemeyeceğinden, milletimizin ve vatanımızın alinyazısını tayinde, millî vicdana tercüman olmaktan ibaret bulunan görevimizi tam olarak yerine getirebilmek için, millî isteğin odaklaşarak tek bir hedefe yönelmesini beklemeden hiç bir meselede yetkili görünmemiz doğru değildir. Bundan dolayıdır ki, tarafımızdan yabancılarla olan temas ve ilişkilerin, kongrenin kararlarına uyularak millet adına yapılmasını tercih etmekteyiz. Tanrıya şükür, yurdumuzdaki millî akımın pek çok gelişmekte, kökleşmekte ve güçlenmekte oluşu, bizleri sürekli olarak bu noktaya doğru çekiyor ve davet ediyor.

Şurası da göz önünde tutulmalıdır ki, memleket ve milletin alinyazısı üzerinde Amerika veya herhangi bir devletle anlaşmaya yetkili olabilecek bir hükümet, ancak millî hâkimiyet ilkesini kabul ve milli bir meclisin varlığını benimseyerek ona dayanmayı gerekli sayan bir hükümettir. Bu takdirde, İstanbul Hükümeti'ni oluşturacak şahısların da mutlaka bu vasıfları taşıması

gerekir.

Burada bizce olduğu gibi oradaki çalışmalarınız da bu amacın sağlanmasına yönelmelidir.” (Nutuk:71)

Buna rağmen İstanbul Hükümeti'nin milli iradeyi hiçe sayan tutum ve davranışları devam ediyordu. Mustafa Kemal, kendisi ile Hükümet arasında arabuluculuk yapmaya çalışan Abdülkerim Paşa'yla telgraf başında görüşmesinde milli iradeden sapmanın vehametini şu şekilde ortaya koyuyordu:

“Kurtuluş çaresi ve yaşama ilkesi ancak ve ancak Kuva-yı Milliye'nin önderliğinin benimsenmesinde ve millî iradenin hâkim olmasındadır. Bu sağlam ve meşru temelden en küçük bir sapma, Allah korusun, devlet, millet ve vatanımız için pek acı bir yıkım getirir...” (Nutuk:123)

Milli iradeye boyun eğmemekte ısrar eden ve milli mücadeleye düşmanca tavır alan İstanbul Hükümetleri, birbiri ardınca düşerken, O milli iradeyi dimdik ayakta tutma gereğini her fırsatta dile getiriyordu. Yeni hükümeti kurmakla görevlendirilen Ali Rıza Paşa'ya 3 Ekim 1919 günü, şöyle bir telgraf çekmişti:

“Millet, şimdiye kadar işbaşına geçenlerin Anayasaya ve millî gayeye aykırı hareketlerinden üzüntü duydu. Bundan dolayı meşru olan haklarını tanıtmak ve mukadderatını ehliyetli ve güvenilir ellerde görmek hususunda kesin kararını verdi. Gereken sağlam teşebbüsleri yaptı. Düzenli bir teşkilâtı bulunan Kuva-yı Milliye, milletin kesin iradesini tam olarak gösterme ve ispat etme kudretini elde etti.” (Nutuk:134)

Türk milletinin kurtuluş mücadelesinde ve daha sonraki dönemde daima dayanak noktası olan milli iradeye Mustafa Kemal o kadar çok önem veriyordu ki bunu milletin varlığı ile aynı değerde görüyordu:

“Her şeyden önce, memlekette, milletin varlık ve iradesini ortaya koymak ve bunu sarsılmaz bir şekilde Millî Meclis'te temsil etmek gerekir. (Nutuk:150)

Mustafa Kemal, milletin istiklali yolunda karşılaşılabilecek en zor durumlarda da milli iradeye sığınmayı doğru buluyor, milli iradenin milleti kurtuluşa erdireceğine inanıyordu.16/29 Kasım 1919 tarihleri arasında komutanlarla yaptığı toplantı sonucunda, Mustafa Kemal' in bu düşüncesinin yansıdığı toplantı kararı şöyle idi:

“ Paris Barış Konferansı, bizim için olumsuz bir karar verdiği ve bu karar hükümet ve Millî Meclis'çe kabul edilip onaylandığı takdirde, elverişli en kestirme yoldan millî iradeye başvurularak, tüzükte açıklanmış olan esasların gerçekleştirilmesine çalışılacaktır.” (Nutuk:189)

Mustafa Kemal Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyeti' nin amaçlarından birisinin de milli hakimiyeti tesis etmek olarak belirtiyordu. Meclis-i Meb'usan'ın açılması ile bu amaca ulaşıldığını bir genelge ile millete duyuruyordu:

“Milli iradenin kanuni olarak varlığını gösterdiği yer olan Meclis-i Meb'usan'ı açarak millî hakimiyeti ispatlayabilen Cemiyetimizin, en önemli ve başlıca görevlerinden biri de, milli dâvâya uygun ilkeler çerçevesinde bir barış yapıncaya kadar, milli birliği korumaktır.” (Nutuk:260)

İstanbul'un işgali ve Meclis-i Meb'usan'ın dağılması ile Mustafa Kemal'in kafasındaki “milli hakimiyete dayalı bağımsız bir Türk devleti kurmak” fikrini gerçekleştirmek için bir fırsat doğmuştu. O aslında son Osmanlı meclisinin itilaf devletlerince, değilse bile padişah tarafından kapatılabileceğini hesaba katarak meclis başkanı seçilmek isteğini dile getirmiş ancak bu isteği yerine getirilmemişti. Meclis başkanı seçilmesi halinde dağılan meclisi Ankara'da toplaması daha kolay olacaktı. Ankara'da açılacak ilk meclis için yukarıda belirtilen fikrini gerçekleştirmeye yönelik zemin hazırlama düşüncesi ile “Kurucu Meclis” tabirini kullanmak istemiş, gelen eleştiriler yüzünden bu tabir “ Olağanüstü Yetkilere Sahip Bir Meclis” olarak değiştirilmişti. Bütün bunlara rağmen O, millet hakimiyetini esas alacak hedefine ulaşmak için millet ile beraber yürüyordu. Türkiye Büyük Millet Meclisi' nin açıldığı gün birtakım esaslı ilkeler tespit ve ifade edilmişti:

“1- Hükümetin kurulması zarurîdir.

2 - Geçici olarak bir hükümet başkanı seçmek veya Padişaha bir vekil tanımak mümkün değildir.

3 - Mecliste yoğunlaşan millî iradenin, doğrudan doğruya vatanın mukadderatına el koymuş olduğunu kabul etmek temel ilkedir .Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin üstünde bir kuvvet yoktur.

4 - Türkiye Büyük Millet Meclisi yasama ve yürütme yetkilerini kendisinde toplar.

Meclisten seçilecek ve vekil olarak görevlendirilecek bir hey'et, hükümet işlerine bakar. Meclis başkanı, bu hey'etin de başkanıdır.” (Nutuk:300)

Tüm bu ilkeler, aslında Mustafa Kemal'in de ifade ettiği gibi:

“Efendiler, bu ilkelere dayanan bir hükümetin niteliği kolaylıkla anlaşılabilir. Böyle bir hükümet, millî hakimiyet temeline dayanan halk hükümetidir. Cumhuriyet'tir.” (Nutuk:300)

Mustafa Kemal, nihai isteği olan cumhuriyet fikrini, adını koymadan bu ilkelerle ortaya koymuştu.2 nci maddede Padişaha bir vekil tanınmanın mümkün olmadığı belirtilmesine rağmen Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin üstünde bir kuvvet olmadığını belirten madde, bu hükmünü ortadan kaldırmaktadır. Böylece Padişah'ın iradesi adı konmadan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geçmektedir. Milli iradeye dayanan Meclis'in Ankara'da açılması ile milli hakimiyet tesis edilmiş oluyordu ancak bu fikirleri kafalarına kendi çıkarları için bir şeyler elde etme fırsatı olarak yerleştiren bazıları milli iradeyi parçalara ayırmaya yönelik sıkıntılara neden oluyordu. Erzurum milletvekili Celaleddin Arif Bey'in halkın güya isteklerini öne sürerek Hüseyin Avni Bey'in 24 saat içinde Erzurum valiliğine atanmasını istemesiyle, Mustafa Kemal Nutuk'ta milli irade ve milli hakimiyet kavramları ile ilgili düşüncelerini şöyle açıklıyordu:

“Saygıdeğer Efendiler, halkın kendi eliyle kendini idare etmesi ilkesini ortaya koyan bizdik. Fakat bununla, asla her ilin veya her bölgenin ayrı ayrı

birer yönetim birliği kurmasını kastetmedik. Maksudımızı, Büyük Millet Meclisi'nin ilk günlerinde açıkça ifade ettik.

Meclis'in de kabul ettiği maksat ve gayemiz, millî iradenin kendini gösterdiği tek yer olan Millet Meclisi'nin bütün vatanın mukadderatını eline aldığı şeklinde ifade edildi.” (Nutuk:327)

Mustafa Kemal, siyasette de milli iradeye dayanmanın gerektiğini düşünüyordu. Milli iradeye dayanan bir siyasetle milletin güçlü ve istikrarlı yaşayabileceğini şöyle ifade ediyordu:

“Milletimizin, güçlü, mutlu ve istikrarlı yaşayabilmesi için, devletin bütünüyle millî bir siyaset izlemesi, bu siyasetin iç teşkilâtımıza tam olarak uyması ve ona dayanması gerekir. Millî siyaset dediğim zaman kastettiğim anlam ve öz şudur : Millî sınırlarımız içinde, her şeyden önce kendi kuvvetimize dayanmakla varlığımızı koruyarak, millet ve memleketin gerçek saadet ve refahına çalışmak... Genellikle milleti uzun emeller peşinde yorarak zarara sokmamak... Medenî dünyadan, medenî, insanî ve karşılıklı dostluk beklemektir.” (Nutuk:299)

Mustafa Kemal, İstanbul Hükümeti'nin, milli iradeye dayanmadığını dolayısıyla da milli hakimiyeti temsil etmediğini, milletin geleceği hakkında karar verme yetkisinin olamayacağını Osmanlı Devleti' nin son sadrazamı Tefik Paşa'ya bir telgrafla şöyle bildiriyordu:

“Milli iradeye dayanarak Türkiye'nin mukadderatını elinde tutan meşru ve müstakil tek hâkim kuvvet, Ankara'da sürekli olarak toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi' dir. Türkiye ile ilgili bütün meselelerin çözümünde ve her türlü dış ilişkilerde başvurulacak tek yer, yalnız bu Meclisin hükümetidir. İstanbul'daki herhangi bir heyetin, hiçbir bakımdan meşru ve hukukî bir durumu yoktur. Bundan dolayı, böyle bir heyetin kendine hükümet adını vermiş olması, milletin hâkimiyet haklarına açıkça aykındır ve bu ad altında memleket ve milletin hayatı ile ilgili konularda, dışarıya karşı kendini muhatap göstermesi uygun görülemez.” (Nutuk:378)

O' na göre artık İstanbul Hükümeti aradan çekilmeli ve hatta millet ve memleket adına tek meşru hükümetin Ankara' da olduğunu kabul ve ilan etmeliydi. İstanbul Hükümeti'nin bu fikirleri kabul yönünde hiçbir adım atmaması ile padişah'ın iradesinin artık son bulduğu, safhalara ayrılmış olan uygulama planının gereği olarak daha açık olarak dile getirilmeye başlanıyordu:

“Zâtışâhâne'nin, memlekette millî iradenin kendini gösterdiği tek yer olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni tanıdığını artık resmen ilân etmesi gerekmiştir. Böylece, İstanbul'un memlekete biribiri ardınca zararlar verdiği acı tecrübelerle sabit olan ve ancak yabancılar lehine devam ettirilen gayri tabîî durumuna bir son vermek mümkün olur.” (Nutuk:379)

“Zâtışâhâne, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni tanıdığını kısa bir Hatt-ı Hûmayun' la ilan edeceklerdir. Bunda Hilafet ve Saltanat makamının dokunulmazlığını esas olarak kabul etmiş olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni bugünkü şekli, niteliği ve yetkisiyle kabul buyurduklarını belirteceklerdir.” (Nutuk:380)

Ve nihayet Sadrazam Tevfik Paşa'ya Teşkilat-ı Esasiye kanununun aşağıdaki maddelerinin de olduğu temel maddeleri gönderilerek son nokta konuluyordu. Bu net cevap ile aslında İstanbul ile Ankara'nın arasındaki meşruluk değil, Padişah iradesi ile milli irade arasındaki meşruluk ortaya konuyordu:

“1- Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir. Yönetim şekli, halkın mukadderatını bizzat ve fiilî olarak yönetmesi ilkesine dayanır.

...

3 - Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare edilir ve hükümeti Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti adını taşır.” (Nutuk:382)

Başkomutanlık teklif ve istekleri üzerine bu istekleri kabul ederken, milli gayeye çabuk ve kesin olarak ulaşmak için meclisin yetkilerini kullanmak istemişti. Şahsi hırsıyla sağlanan mevkilerin geçici olduğunu, ancak milli şuurla sağlanan mevkilerin

sürekli milletin vicdanında değerini koruyacağını bilen Mustafa Kemal, milletin kurtuluşu için dahi olsa, milletin hakimiyetine zarar vermek istemediğinden bu yetkilerin geçici olmasını isterken meclise şöyle başvuruyordu:

“Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüce Başkanlığına

Meclisin pek sayın üyelerinin genel olarak beliren istek ve talepleri üzerine, Başkomutanlığı kabul ediyorum. Bu görevi şahsen üzerime almaktan doğacak yararları azamî çabuklukla elde edebilmek, ordunun maddî ve manevî gücünü en kısa zamanda artırıp en yüksek seviyeye çıkarmak, sevk ve idaresini bir kat daha kuvvetlendirmek için, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin sahip olduğu yetkileri, fiilen kullanmak şartıyla üzerime alıyorum. Ömrüm boyunca, millî hâkimiyetin en sadık bir kulu olduğumu millete bir defa daha gösterebilmek için, bu yetkinin üç ay gibi kısa bir süreyle sınırlandırılmasını ayrıca rica ederim. (Nutuk:415)

Nihayet uzun zamandır uygulanan milletin hakimiyeti prensibini devletin şeklinde de resmen belirtme zamanı geldiğinde hiç tereddüde düşülmemiştir. Milli iradenin savunucularının mutlaka milletin isteklerini göz önünde tutmaları gerektiğinden Mustafa Kemal sık sık halka bilgi verdiği gibi yine halkın arasına girerek milli isteklerin yönünü de tespit etmeye çalıştığı için zaten uygulanan sistemin adını “Yarın Cumhuriyeti ilan edeceğiz” şeklinde net ve kesin bir biçimde açıklamaktan çekinmemiştir.

Cumhuriyetin ilan edilmesiyle milli hakimiyeti hazmedemeyenler bu iki kavramı tartışma konusu yaparak, başında halifenin olacağı meşrutî bir yönetime dönmek arzusuyla kamuoyunda tereddüt yaratılmaya çalışıyorlardı. Hatta bu tartışmaları cumhuriyeti ilan eden Türkiye Büyük Millet Meclisi' ne de taşıyorlardı. Mustafa Kemal, bu niyette olanlarla ilgili düşüncelerini Nutuk'ta şöyle görürüz:

“Efendiler, Saltanat devrinden Cumhuriyet devrine geçebilmek için, herkesin bildiği üzere bir geçiş dönemi yaşadık. Bu dönemde iki ayrı düşünce ve görüş, birbiriyle sürekli olarak çarpıştı. O düşüncelerden biri, saltanat devrinin devam ettirilmesi idi. Bu görüşün sahipleri belli idi. Diğer bir düşünce, saltanat rejimine son vererek Cumhuriyet rejimini kurmaktı. Bu bizim

düşüncemizdi. Biz düşüncemizi açıkça söylemeyi başlangıçta sakıncalı buluyorduk. Ancak, düşünce ve görüşlerimizi daha sonra zamanı geldiğinde uygulayabilmek için, saltanat taraftarlarının görüşlerini yavaş yavaş uygulama alanından uzaklaştırmak mecburiyetinde idik. Yeni kanunlar yapıldıkça, özellikle Teşkilât-ı Esasiye Kanunu yapılırken, saltanat taraftarları padişah ve halifenin hak ve yetkilerinin açıkça belirtilmesi için ısrar ediyorlardı. Biz, bunun zamanı gelmediğini veya gerekli olmadığını söyleyerek, o tarafı geçiştirmekte yarar görüyorduk.

Devlet idaresini, Cumhuriyet' ten söz etmeksizin millî hâkimiyet ilkeleri çerçevesinde her an Cumhuriyet' e doğru yürüyen rejim etrafında yoğunlaştırmaya çalışıyorduk.” (Nutuk:567)

Mustafa Kemal, 1 Mart 1923 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi' nin beşinci çalışma yılı dolayısıyla yaptığı konuşmada, bu tartışmalara zemin hazırlayan hilafet makamıyla ilgili olarak milletin düşüncelerini şöyle aktarıyordu:

“Millet, Cumhuriyet'in bugün ve gelecekte bütün saldırılardan kesin ve ebedî olarak korunmasını istemektedir. Milletın isteği, Cumhuriyet'in denenmiş ve olumlu sonuçları görülmüş olan bütün esaslara bir an önce ve tam olarak dayandırılması şeklinde ifade edilebilir.” (Nutuk:573)

Aslen, şahsi hırs ve çıkarların ürünü olan bu tartışmalarla milli iradenin üzerinde bir makam ve güç yaratma hevesleri 3 Mart 1923 tarihinde hilafetin kaldırılmasıyla son buluyordu. Böylece milli şuurun bir ürünü olan cumhuriyetin karşısındaki en büyük tehlikelerden birisi daha ortadan kaldırılıyordu.

1.2.Tam Bağımsızlık

Mustafa Kemal ve arkadaşlarının yeni Türk Devleti adına savunduğu tez “tam bağımsızlık, yani her alanda tam serbestliğe sahip, işlerine yabancı devletlerin karışamayacağı ve denetleyemeyeceği bir devleti” batı ülkelerine kabul ettirmektir. Buna karşılık işgalci devletlerin mücadelesi ise önce Yunanlıların aracılığı ile “Türkiye'yi fiilen işgal etmek” askeri yenilgiden sonra Anadolu'nun yabancı

askerlerden arındırılmasına razı olmak zorunluluğunda kalınsa bile, onun ekonomik,mali, adli vb. alanlarda bağımlı kalmasını sağlamak içindi.

Türk Milleti'ne layık görülen esaret, I. Dünya Savaşı'nın hemen ardından kendisini hissettirmeye başlamıştı. Vatanın her köşesi işgal edilmeye çalışılıyor, işe yarayan her şeye el koyuluyor, kısacası Türk Milleti yok kabul ediliyordu. Bu amansız durum karşısında ise kurtuluşu kendi milli benliğindeki cevherde bulan Türk Milleti, tüm dünyada örnek olarak gösterilecek bir milli mücadeleyle bağımsızlığını elde edecekti.

“Temel ilke, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu ilke, ancak tam istiklale sahip olmakla gerçekleştirilebilir. Ne kadar zengin ve bolluk içinde olursa olsun istiklalden yoksun millet, medeni insanlık dünyası karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye layık görülemez.” (Nutuk:9)

Mustafa Kemal, Nutukta ifade ettiği gibi tam istiklali haysiyetli ve şerefli olarak yaşamamanın temel şartı sayıyordu. Yalnız esir olmak değil, bir başka ülkenin koruyuculuğu veya gözetiminde yaşamamanın da haysiyetsiz ve şerefsizce bir yaşam olacağı ve Türk Milleti'nin özünde bulunan değerlerin bunu asla kabul edemeyeceğinin farkındaydı. Onun yapması gereken şey, Türk Milleti'ndeki bu anlayışı, ortaya çıkarmaya yardımcı olmaktı. Yüzyıllardır ümmet olma fikri ile yaşayan, yaşatılan millet, Türk Milleti olma şuuruna belki de bu özünde bulunan haysiyet, gurur ve kabiliyetle erişecekti.

Tam bağımsızlık deyince, siyasal bağımsızlıktan başka ekonomik ve mali alanlardaki bağımsızlığı hemen ilk planda düşünmenin ne derece zorunlu olduğunu anlamak ve hele Mustafa Kemal'in tam bağımsızlık deyimi ile daima bunu kastettiğini bir kere daha görmek için onun şu sözüne göz atmak gereklidir.

“Kapitülasyonların Türk Milleti için ne derece nefret edilecek bir şey olduğunu size anlatamam. Bunları başka biçim ve adlar altında gizleyerek bize kabul ettireceklerini düşünenler ve hayal edenler, bu konuda pek çok aldaniyorlar. Zira Türkler kapitülasyonların devamının kendilerini pek az bir

zamanda ölüme sürükleyeceğini çok iyi anlamışlardır. Türkiye, esir olarak mahvolmaktansa, son nefesine kadar mücadeleye ve savaşımaya azmetmiştir. (Aksoy, 1990:34)

Milli mücadelenin hemen her devresinde, gerek İtilaf Devletleri gerekse milli mücadelenin şahsi çıkarlarını zedeleyeceğini, konumlarını tehlikeye düşüreceğini fark eden milletin sözde yöneticileri ve tabii ki bazı azınlık tabir edilen unsurlar milletin almış olduğu tam istiklal kararına karşı her türlü fikri ve fiili eylemlerde bulunmuşlardır. Ancak Mustafa Kemal ve milli mücadeleye gönül veren her Türk evladı, gereken cevabı sözleriyle, davranışlarıyla ve mücadeleleriyle vermesini bilmiştir. Nutuktaki bir ifadesinde:

“İstiklalimizi kazanıncaya kadar, bütün milletle birlikte fedakarca çalışacağıma mukadderatım üzerine yemin ettim. Artık benim için Anadolu' dan hiçbir yere gitmemek kararı kesindir.” (Nutuk:14)

diyen Mustafa Kemal, sadece kendisinin değil bu yola gönül vermiş her Türk evladının düşüncelerini dile getiriyordu. Artık geri dönülmez bu yolda, kararlı ve emin adımlarla yürüyerek yolun sonundaki ışığa kavuşmak mümkün olacaktı.

Mustafa Kemal, yine çeşitli vesilelerle yaptığı konuşmalarında bağımsızlığın bir millet için ne demek olduğunu şu sözleriyle dile getiriyordu:

“Bence bir millette şeref, haysiyetin, namusun ve insanlığın vücut ve beka bulabilmesi mutlaka o milletin hürriyet ve istiklale sahip olabilmesiyle kaimdir.” (Tuncar, 1999:19)

“Biz Türkler, bütün tarihimiz boyunca hürriyet ve istiklale timsal olmuş bir milletiz. (Tuncar, 1999:35)

“Ecnebi bir devletin himaye ve sahabetini kabul etmek insanlık evsafından mahrumiyeti, acz ve meskeneti itiraftan başka bir şey değildir.” (Tuncar, 1999:60)

“Hürriyeti gasp edilen bir millet ne kadar zengin ve müreffeh olursa olsun, mütemeddin insaniyet nazarında bir uşaktan daha iyi muameleye layık değildir.” (Tuncar, 1999:84)

Ne yazık ki tam istiklalin mümkün olmayacağına inanan, kurtuluşu Türk Milleti'nde görmeyen, kurtuluş için Türk Milleti'nin güvenine ve gücüne sığınmak yerine, İngiltere, Fransa ve Amerika gibi başka devletlerin, milletlerin himayesine girmeyi yeğleyenler de vardı. Bizzat padişahın kendisi bile İngiltere'nin himayesine girmeyi kabul edenler arasındaydı. Ancak Mustafa Kemal, bu tip kabul edilemeyecek, milli şuura aykırı istekleri gerek söz ve gerekse fiili birtakım eylemleriyle reddedecekti

“Bu tarihlerde İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin isteğine katılarak bütün milletçe İngiltere himayesinin istenmesi, bu dernek adına, Sait Molla imzasıyla bütün belediye başkanlıklarına bir telgrafla bildirildiği ve bu telgrafın etkisini hükümsüz kılmak için milleti gerektiği gibi aydınlatmakla birlikte hükümet nezdinde teşebbüslerde bulunduğum da sizce bilinmektedir.” (Nutuk:19)

Anadolu, işgal ve zulümler altındayken Mustafa Kemal gelecekte tarihin en ideal hakikatini haykıracaktı:

“Hürriyet olmayan bir memlekete ölüm ve izmihlal vardır. Her terakkinin ve kurtuluşun anası hürriyettir.” (Ateş, 1991:100)

Milli birlik ve milli şuurun da ancak ve ancak tam bağımsız bir millet tarafından yaşatılıp geliştirilebileceğine inanıyordu:

“Düşman süngüsü altında milli birlik olmaz.” (Ateş, 1991:114)

Erzurum Kongresi'nin hemen öncesinde, Mustafa Kemal, milli mücadele yolunda yapılanları eksik bularak ümitsizliğe kapılan Canik Mutasarrıfı Hamit Bey' e ; **“inşallah her şey olacaktır”** (Nutuk:39) diyerek milli mücadele ruhuna ve kendisine güvenini açıkça ortaya koymaktadır.

Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde açıkça ifade edilen manda tartışmaları da ne

yazık ki Türk Milleti'nin böylesi bir savaştan galip olarak çıkamayacağı inancında olanlarla, Mustafa Kemal gibi Türk Milleti'ne her halükarda güvenen, tam istiklalden emin olanları karşı karşıya getirmişti. Bu günlerde memlekette karamsarlık havası yaratan, tam bağımsızlık yolunda en büyük engel ve tehlike olarak değerlendirilebilecek olan manda tartışmalarına değinmek tam bağımsızlık düşüncesinin milli duygularla beslendiğini göstermesi açısından önemlidir. Sivas Kongresinin başlangıcında konu uzun uzadıya tartışılırken söz alan Vasıf Bey görüşlerini şu şekilde dile getiriyordu:

“Bir kere prensip olarak mandayı kabul edelim, şartları üzerinde daha sonra görüşürüz.” (Nutuk:73)

Manda ile bağımsızlığın birbirine engel olamayacağını savunan Refet Bey ise Kongre esnasında görüşlerini şöyle savunuyordu:

“ Bizim, Amerika mandasını tercih etmekten maksadımız, bütün toplumları kendine tutsak eden, kalpleri, vicdanları söndüren İngiliz mandasından kurtulmak ve sakın milletlerin vicdanlarına saygılı olan Amerika'yı kabul etmektir. Yoksa asıl iş para meselesi değildir .

Söz olarak, manda ile bağımsızlık biri birine engel olan şeyler değildir: Yalnız, eğer biz gerçekte güçlü olmayacak olursak, işte o zaman mandanın altında eziliriz ve o zaman manda bizim için bağımsızlığımızı yok edici bir unsur olur. Bir de diyelim ki,biz dışarıda ve içeride tam bir bağımsızlık isteriz. Ancak, acaba hemen kendi başımıza yapabilecek miyiz, yapamayacak mıyız? Ondan da önce acaba bizi kendi başımıza bırakacaklar mı, bırakmayacaklar mı? Bunu düşünelim. burası bir gerçektir ki, bugün bizi İngiltere, Fransa, İtalya ve Yunanistan aralarında bölüşmek istiyorlar; Ancak, eğer biz bugün bu devletin kefilliği altında bir barış anlaşması yapacak olursak, ileride, uygun şartlar altına girer girmez hemen döner ve kendi yararımızı sağlarız. Fakat, eğer olumsuz bir durum ortaya çıkacak olursa, acaba büsbütün heder etmiş olmayacak mıyız?” (Nutuk:74)

Memleketin ileri gelenleri dahi öyle bir umutsuzluk içinde idi ki milletin öz gücüne olan güvenlerini yitirmiş olmanın verdiği ruh haliyle kurtuluş için güçlü bir devletin

himayesine girmeyi kötü de olsa bu şartlarda izlenecek en iyi yol olarak görüyorlardı. Mustafa Kemal'in Nutukta ifadelerine yer verdiği Halide Edip bu konuda fikirlerini O' a şu şekilde ifade etmişti:

“Biz İstanbul'da, kendimiz için, bütün eski ve yeni Türkiye sınırlarını içine almak üzere geçici bir Amerikan mandasını ehven-i şer olarak görüyoruz.” (Nutuk:66)

Tam bağımsızlık konusundaki ümitsizlik ve güvensizlik o kadar yaygındı ki 12nci Kolordu Komutanı Salahattin 13 Haziran 1919 tarihinde İstanbul'daki çeşitli partilerin birleşerek Amerikan heyetine verilmek üzere aldıkları kararları Mustafa Kemal'e aktarırken bu kararların teklif niteliğinde olduğunu, kesin bir şekil alabilmesi için Erzurum'a Amerikan heyetinden birinin gönderilmesi gerektiği görüşünü de ilave ediyordu:

“Mustafa Kemal Paşaya özel

İstanbul'daki çeşitli partilerin birleşerek Amerika heyetine verilmek üzere aldıkları kararlar aşağıda arz olunur :

1- Ermenistan için Türkiye'nin doğu sınırları üzerinde Ermenilerin işine yarayacak bir toprak parçası vermeye Doğu illerindeki Türklerin ve orada iş başında bulunan büyüklerin, bu bölgenin gelecekteki refahını ve serbestçe gelişmesini düşünerek razı olabilecekleri görüşünde olduklarını, yalnız bu görüşlerini, oradaki Kürtlerle işbirliği yapmış olmaları ve Kürtlerin de Ermenilere toprak verme düşüncelerine kesinlikle karşı bulunmaları dolayısıyla açığa vurmamak istemediklerini ve hattâ açığa vursalar bile, oradaki Türk çoğunluğunun, aşağıdaki şartların yerine getirileceği konusunda kendilerine güvence verilmedikçe bu düşüncede Kürtlerden ayrılmayacaklarını zannettiklerini tespit etmiştir. Şöyle ki Birincisi,Türk ve Kürt çoğunluğunun ve aralarındaki diğer azınlıkların yaşadıkları toprakların bütünlüğü; ikincisi, Türk bağımsızlığının tam olarak tanınması ve fiilen garanti edilmesi; üçüncüsü, Türkiye'nin çağdaş medeniyete ulaşabilmesi için serbestçe gelişmesine engel olan kayıtların kaldırılmasıyla Wilson prensiplerinde vaat edildiği üzere, bağımsızlıklarından ve haklarından en güvenli bir şekilde yararlanmasına imkân verilmesi; dördüncüsü, bu hususlarda ve Türklerin gelişmelerinin çabuklaştırılmasında Amerika'nın bize yardımcı olacağını, Cemiyet-i Akvam 'a karşı üstlenmesi.

2 - Boşaltılacak topraklardan çıkarılacak olan Türk ve Kürtlerin gönderildikleri yeni topraklarda derhal yerleştirilmeleri ve bu topraklardan hemen yararlanmalarını sağlamak için Amerika'nın yardım etmesi.

...

5 - Bütün bunlar tartışılabilir bir "teklif" niteliğindedir. Ancak, bunların kesin bir şekil alabilmesi, memleketteki heyetlerle temas kurmaya bağlı ise oraya Amerikan heyetinden birinin gönderilmesi şarttır." (Nutuk:68)

Tüm bu güvensizlik ve umutsuzluk havası veren düşünceler mücadelenin hemen başında, Erzurum' da olduğu gibi Sivas'ta da reddediliyor ve tam bağımsızlık yolunda, manda ve himayenin asla kabul olunamayacağı ilkesi benimseniyordu. Mustafa Kemal ise kurtuluş için düşünülen çareleri ve daha milli mücadeleye başlamak üzere İstanbul'dan çıkmadan önce vermiş olduğu kararı Nutuk' un ilk başlarında şöyle belirtiyordu:

"Yaptığım gözlemlere göre üç türlü karar ortaya atılmıştır.

Birincisi, İngiliz himâyesini istemek

İkincisi, Amerikan mandasını istemek,

Bu iki türlü karar sahipleri, Osmanlı Devleti'nin bir bütün halinde korunmasını düşünenlerdir. Osmanlı topraklarının çeşitli devletler arasında taksimi yerine, imparatorluğu tek bir devletin koruyuculuğu altında bulundurmayı tercih edenlerdir.

Üçüncü karar, bölgesel kurtuluş çarelerine başvurmaktır.

... O halde ciddi ve gerçek karar ne olabilirdi?

Efendiler, bu durum karşısında bir tek karar vardı. O da milli hâkimiyete dayanan, kayıtsız şartsız, bağımsız yeni bir Türk devleti kurmak!

İşte, daha İstanbul'dan çıkmadan önce düşündüğümüz ve Samsun'da Anadolu topraklarına ayak basar basmaz uygulanmasına başladığımız karar, bu karar olmuştur." (Nutuk:9)

Mustafa Kemal, kendine ve milletine güvenemeyenlerin teslimiyetçiliğini tarihten de örnekler vererek dile getiriyor ve bu tip zihniyetlerin ancak millete taptaze bir manevi güç vermekle ortadan kaldırılabileceğini şöyle ifade ediyordu:

“Güçsüz ve korkak insanlar, herhangi bir felâket karşısında milletin de uyuşukluğa düşmesine ve çekingen bir duruma gelmesine yol açarlar. Güçsüzlük ve kararsızlıkta o kadar ileri giderler ki, âdeta kendi kendilerine hakaret ederler. Derler ki, biz adam değiliz ve olamayız! Kendi kendimize adam olmamıza imkân yoktur. Biz kayıtsız ve şartsız olarak varlığımızı bir yabancıya teslim edelim. Balkan Savaşı'ndan sonra milletin ve özellikle ordunun başında bulunanlarda başka türlü , fakat yine aynı zihniyeti benimsemişlerdi.

Türkiye'yi, böyle yanlış yollarda çökme ve yok olma uçurumuna sürükleyenlerin elinden kurtarmak lâzımdır. Bunun için bulunmuş bir gerçek vardır. O gerçek şudur: Türkiye'nin düşünen kafalarını yepyeni bir imanla donatmak... Bütün millete taptaze bir manevi güç vermek.” (Nutuk:432)

“Türkiye halkı asırlardan beri hür ve müstakil yaşamış ve istiklali bir lazime-i telakki etmiş bir kavmin kahraman evlatlarıdır. Bu millet istiklalsiz yaşamamıştır. Yaşayamaz ve yaşamayacaktır.” (Karal, 1998:6)

“Türkiye Devleti'nin istiklali mukaddestir. O ebediyyen müemmen ve masun olmalıdır.” (Karal, 1998:6)

Mustafa Kemal'in mandanın tam bağımsızlık ile uyuşamayacağını, bağımsızlık konusunda başka milletlerden yardım beklemenin nihai sonuca ulaşmakta zararları olacağını ifade eden diğer görüşleri ise şöyleydi:

“ Sözü edilen Amerikan mandasının nasıl bir yardım sağlayacağını dikkatli bir incelemeden geçirilmesi ve millî gayemiz açısından bir yararı olup olmayacağını da hesaplanması pek önemlidir. İstanbul'da çalışan grubun gayesi milletin birliği, vatanın bütünlüğü, istiklâl ve hâkimiyetin elde edilmesi

noktasında toplanmış gösterildiğine göre, Amerikan mandasını kabul durumunda bu gaye korunmuş olabilir mi?” (Nutuk:71)

“Burada şunu da arz edeyim ki, bendeniz ne Fransızların ve ne de herhangi bir yabancı devletin yardımına tenezzül eden şahsiyetlerden değilim, Benim için en büyük korunma yeri ve yardım kaynağı milletimin bağıdır.” (Nutuk:55)

Mustafa Kemal, bağımsızlığın ancak, kararlılık, cesaret ve güçle korunabileceğini:

“ İnsaf ve merhamet dilenmekle millet işleri, devlet işleri görülemez. Milletın ve devletin şeref ve bağımsızlığı korunamaz...

İnsaf ve merhamet dilenmek gibi bir ilke yoktur. Türk milleti Türkiye'nin gelecekteki çocukları, bunu bir an akıllarından çıkarmamaladırlar”. (Nutuk:243)

sözleriyle ifade ederken, İtilaf Devletleri'nin Harbiye Nazırı ve Genelkurmay Başkanı' nı değıştirme isteklerine karşı İstanbul Hükümeti' nin gösterdiği karasız ve uysal tutumun milletin bağımsızlığına ve varlığına ters düştüğünü ifade ediyordu:

“...gösterilecek bir uysallık, yalnız milletin bağımsızlığına ve varlığına ters düşmez, aynı zamanda, hükümeti millete karşı vermiş olduğu sözden dönmüş ve bağımsızlık uğrındaki millî mücadelemizi geciktirmiş ve güçleştirmiş bir duruma da sokar. Bu bakımdan Hükümet kabul etmiş olsa bile, biz Hükümet'in Hey'etimize karşı üstlenmiş olduğu görevi yerine getirmemekle, millettten almış olduğu gücü tamamen kaybetmiş olduğunu ve bağımsızlığımızı tehlikeye düşüren tavır ve hareketlerinden dolayı Hükümeti sorumlu saydığımızı ilân etmek zorunda kalırız” (Nutuk:251)

Milletin isteklerine tamamen aykırı olan bu tür tutum ve davranışların milletin karakteriyle de uyuşmadığı kesindi. Türk Milleti, Erzurum ve Sivas Kongrelerinde milli isteğini açıkça ortaya koymuş ve dile getirmişti:

“Türk milletinin kalbinden, vicdanından doğan ve ilham alan en köklü en

belirgin istek ve inancı belli olmuştu : Kurtuluş...

Bu kurtuluş feryadı Türk vatanının bütün ufuklarında yankılanmaktaydı. Milletten başka bir açıklama beklemeye gerek yoktu.” (Nutuk:247)

İtilaf Devletleri'nce İstanbul'un işgal edilip, Meclis-i Mebusan' ın dağıtılması ile Osmanlı Devleti'nin siyasi bağımsızlığının da fiilen sona erdirilmesi üzerine çektiği telgrafta Türk Milleti'nin bağımsızlığını savunmak mücadelesindeki kararlılığını vurguluyordu:

16.3.1920

Protesto

“İstanbul'da İngiliz, Fransız, İtalyan Siyasî Temsilcilerine, Amerikan Siyasal Temsilcisine, Bütün Tarafsız Devletler Dış işleri Bakanlıklarına, Fransa, İngiltere, İtalyan Millet Meclislerine verilmek üzere Antalya'da İtalyan Temsilciliğine

Biz, haklarımızı ve bağımsızlığımızı savunmak için giriştiğimiz mücadelenin kutsallığına ve hiçbir kuvvetin bir milleti yaşama hakkından mahrum edemeyeceğine inanıyoruz.” (Nutuk:285)

Milli şuur ile harekete dönüşen milli mücadelenin hedefini belirtirken **“Vatanın kurtuluşu, istiklalin kazanılması”** (Nutuk:246) diyen Mustafa Kemal, böylece bağımsızlığın, milli şuurun bir sonucu olduğunu da ortaya koyarken bilinçli ve kararlı hareket ederek bağımsızlık hedefine yürüyen bir milletin mutlaka başarıya ulaşacağını da şöyle ifade ediyordu:

“Bir millet varlığını ve istiklâlini kurtarabilmek için düşünülebilen her türlü teşebbüs ve fedakârlığı yaptıktan sonra başarıya ulaşır. Ya başaramazsa demek, o milletin ölmüş olduğu hükmüne varmak demektir. Öyle ise, millet yaşadıkça ve fedakârca teşebbüslerine devam ettikçe başarısızlık da söz konusu olamaz.” (Nutuk:118)

Sakarya Meydan Muharebesi'nden önce Büyük Millet Meclisi' nde oluşan

karamsarlığı ortadan kaldırmak ve bağımsızlık yolunda milli mücadelenin mutlaka başarıya ulaşacağını dile getirmek için yaptığı konuşmasının bir bölümünde şöyle diyordu:

“Efendiler, zavallı milletimizi esir etmek isteyen düşmanları mutlaka yeneceğimize olan güven ve inancım bir dakika olsun sarsılmamıştır. Şu dakikada, bu kesin inancımı yüksek hey'etinize karşı, bütün millete karşı, bütün dünyaya karşı ilân ederim.” (Nutuk:417)

Ankara Anlaşması, bilindiği gibi milli davamızın ilk defa, batılı devletlerden birisi tarafından onaylanması bakımından önem taşır. Anlaşma için Fransız Hükümeti ile yapılan görüşme ve tartışmalardan sonra, Mösyö Franklin Bouillon, Misak-ı Milli' yi okuyup anladıktan sonra en çok kapitülasyonların kaldırılması ve istiklalin tam olarak sağlanmasını isteyen madde üzerinde durmuştu. Ona Mustafa Kemal tarafından verilen, milletin tam istiklal için canını ortaya koyduğu ve hayali değil düşünerek ortaya konulmuş bu hedefin mutlaka kazanılacağını ifade ettiği cevap Nutuk' ta da belirtildiği gibi aynen şöyleydi:

“Tam istiklal, bizim bugün üzerimize aldığımız görevin can damarıdır. Bu görev bütün millete ve tarihe yüklenmiştir. Bu görevi yüklenirken, ne ölçüde başarılacağı üzerinde hiç şüphe yok ki çok düşündük. Fakat sonunda vardığımız kanaat ve inanç, bunda başarılı olabileceğimizdir. Biz, böyle işe başlamış adamları. Bizden öncekilerin yaptıkları yanlışlar yüzünden, milletimiz sözde var sanılan istiklaline gerçekte sahip değildi. Şimdiye kadar Türkiye'yi medeniyet dünyasında kusurlu gösteren neler düşünülebilirse, hep bu yanlışlıktan ve bu yanlışlığa boyun eğmekten ileri gelmektedir. Bu yanlışlığa boyun eğmenin sonucu, mutlaka, memleket ve milletin bütün haysiyetini ve bütün yaşama kabiliyetini kaybetmesine ve ondan yoksun kalmasına yol açabiliriz. Biz, yaşamak isteyen, haysiyet ve şerefiyle yaşamak isteyen bir milletiz. Bir yanlışlığa boyun eğme yüzünden bu vasıflardan yoksun kalmaya katlanamayız. Aydın olsun cahil olsun, istisnasız milletimizin bütün fertleri, belki işin içindeki güçlüğü iyice kavramamış olsalar bile, bugün yalnız tek bir nokta etrafında toplanmış ve fakat sonuna kadar kanını akıtmaya karar vermiştir. O nokta, istiklâlimizin tam olarak kazanılması ve devam

ettirilmesidir.” (Nutuk:423)

Büyük Taarruz' un ardından, Türk Milleti, kazanmış olduğu zaferle, yalnız tüm dünyaya değil, kendi içinde bulunan ancak zafer için milletine güvenemeyen herkese de tam istiklali için büyük fedakarlıklara katlanmayı göze almış olduğunu gösteriyordu. Türk Milleti'ne güvenemeyip, Milli Mücadele' yi her aşamada sekteye uğratmak isteyenlerin başında olan son Osmanlı Padişahı, hilafet makamının sahibi Vahdettin, milletin içinde kendisini tehlikede gördüğü için İstanbul'dan kaçmıştı. Bununla ilgili olarak Mustafa Kemal, gururu çok yüksek olan asil bir milleti utanacak bir duruma düşürdüğünü belirterek:

“Biz Türkler, bütün tarihimizi boyunca hürriyet ve istiklale sembol olmuş bir milletiz. Değersiz hayatlarını iki buçuk gün daha fazla ve sefilce sürükleyebilmek için, her türlü düşkünlüğe katlanmakta bir sakınca görmeyen halifeler oyununu da sahneden kaldırabildiğimizi gösterdik.” (Nutuk:470)

İstiklali için kanını akıtan milletin, kurtuluş için böyle asaletten uzak davranan bir padişaha güvenmemekte haklı olduğunu da ortaya koyuyordu. Lozan Barış görüşmeleri esnasında, Yunanlılardan istenen savaş tazminatından dolayı İsmet Paşa ile hükümet arasında çıkan görüş ayrılıkları gerginliğe neden olmuştu. Bu gerginliği gidermek için İsmet Paşa' ya çektiği telgrafta her alanda tam bağımsızlığın önemini şu şekilde vurguluyordu:

“Esası Meclisten gelen talimatın önemli noktası, mali, iktisadi, adli ve idari konularda hayat ve bağımsızlık haklarımızın tam ve güvenilir olarak kazanılmasıdır.” (Nutuk:525)

Bugün bağımsızlığımız şeklen tam olarak muhafaza edilmekteyse de dünyadaki gelişmeler, küreselleşme gibi gerekçelerle “ekonomik, mali, kültürel ve dolayısıyla siyasal alanlarda tartışılan bir bağımsızlık” anlayışı ile karşı karşıya bulunduğumuz, tartışmanın bağımsızlıktaki bu kısıtlamanın derecesi üzerinde yapıldığı bir gerçektir.

Oysa Atatürk'ün ve Kurtuluş Savaşı'nın amacı, sadece düşmanı Türk topraklarından atmak değil, “tam bağımsızlığımızı sağlamak (Osmanlı Devletinden

miras kalan ekonomik, mali, siyasal ve diğer alanlardaki kısıtlamaları-kapitülasyonları kaldırarak) varlığımızı devamlı olarak geliştirebilme olanağını sağlamaktı.

Mustafa Kemal, “**asırlardan beri çekilen milli felaketlerin yarattığı uyanıklığın eseri ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedeli**” (Nutuk:607) diye nitelediği Türk İstiklali’ni, Türk Gençliği’ ne emanet ederken şöyle diyordu:

“Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyeti’ni, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.” (Nutuk:607)

1.3. Milli Birlik

Tarihin her döneminde milli birliğine yönelik saldırılara maruz kalan Türk Milleti, her türlü zorluk ve milli felaketler karşısında, birlik olmasını bilmiştir. Türk Milletinin bu özelliğini çok iyi bilen Mustafa Kemal, milli mücadeleyi verirken hiçbir zaman yalnız kalacağını düşünmemiştir. O, milli mücadeleyi, milli iradeye dayandırırken ancak milli birlik olması halinde bir milli iradeden bahsedilebileceğini düşündüğü için öncelikle milli birliği sağlamaya, daha sonra da milli birliğe yönelik saldırıları bertaraf etmeye büyük önem vermiştir.

Osmanlı Devleti, elbette ki milli bir devlet değildi. Sayısız milletleri aynı bayrak altında temsil edebilmek için zaten milli olamazdı da. Onun kurulduğu ve hükümran olduğu çağ, millet ve milliyetçilik devirleri değildi. O çağda devletlerin yapıları gayri milli idi. Hanedanlar milleti değil zirve otoriteyi temsil ediyorlardı. Devlet yapıları despotikti. Tabii hukuktan değil ilahi ilkelerden kuvvet alırlardı. Osmanlı Devleti de bu temeller üzerine kurulmuş ve gelişmiştir. (Aydemir, 1966:135)

Mustafa Kemal, milli mücadeleyi başlatmak maksadıyla Samsun, 'a çıktığı 19 Mayıs 1919 tarihinde ülkenin içinde bulunduğu durum gerçekten de hayli kötü ve karışıktı. Vatanın kurtarılabilmesi için öncelikle, milletin her anlamda birlik ve beraberliğinin sağlanması gerekiyordu. Ancak bundan sonra siyasi ve askeri anlamda mücadele edilebilirdi.

“Milli hedefler, milli irade yalnız bir kişinin düşünmesinden değil bütün milletin arzularının, emellerinin birleşmesinden ibarettir.” (Atatürkçülük I,1983:74)

İzmir' in işgal edilmesiyle birlikte başlayan milli gösteriler, bölgesel direnişler hatta bazı yerlerde yapılan çete savaşları her ne kadar Türk Milleti'nin esarete ve zulme karşı susup oturmayacağını gösterse de tam istiklal için yeterli değildi. Bunun farkında olan ve milletin biran önce içinde bulunduğu bu menfi durumdan kurtulmasını, istiklalini koşulsuz ve şartsız kazanmasını milli dava olarak gören Mustafa Kemal, ilk iş olarak milli birliğin sağlanması konusunda çalışmalara başlayacaktı.

Erzurum Kongresi ile şekillendirilmeye başlanan ve temelleri atılan milli birlik, Sivas Kongresi' nin milli mücadeleyi yürütecek teşkilatları tek çatı altında toplaması ile tam olarak sağlanmıştı. Mustafa Kemal, Sivas'tan Ankara' ya kadar olan yolculuğu esnasında gözlemlediği memlekette sağlanan milli birlikle ilgili olarak şunları söylemektedir:

“ . . . yolculuğumuz sırasındaki gözlem ve incelemelerimiz, bizlere, gerçek koruyucu olan Ulu Tanrı'nın ilâhî lûtfuyla tecellî eden millî birliğimizin dayanmış olduğu millî teşkilâtın, kökleşmiş, millet ve memleketin geleceğini kurtarmak için gerçekten güvenilir bir kuvvet ve kudret haline gelmiş olduğunu, şükürler olsun gösterdi.

Dış durum, bu milli birlik ve kararlılık sayesinde ve Erzurum - Sivas Kongreleri esasları çerçevesinde, vatanın ve milletin çıkarlarına elverişli bir şekle girmiştir.

Kutsal birliğimize, kararlılık ve imanımıza dayanarak, meşru isteklerimizin elde edileceği güne kadar, büyük bir dirençle çalışılması ve bu bildirimizin genelge halinde köylülere varıncaya kadar bütün millete duyurulması rica olunur.” (Nutuk:228)

Sivas Kongresi' nin akabinde, Mustafa Kemal' in Sivas' tan ayrılmasının hemen

ertesı günü, millı bırlığı bozmaya çalışanların birtakım zavallı uşaklarının, bu yönde bir telgrafı Sivas' tan çekmeleri üzerine bu tip küçük hareketlerin dahi millı mücadelenin temel taşı olan millı bırlığe zarar verebileceğini düşünen Mustafa Kemal, böyle zararlı faaliyetlerin önlenmesi ile ilgili şu talimatı veriyordu:

“Telgrafhne tamamen kontrol altına alınacaktır. Bir subay komutasında bir manga asker yerleştirilecektir. Bundan önce olduğu gibi, telgrafhaneyi işgal ve memurlara baskı yaparak milletin meşru bırlığı aleyhinde zihinleri bulandırıcı ve güvenlik bozucu teşebbüslerde bulunacak hainler kesinlikle engellenecektir. Bu gibi güvenlik bozucu hareketlerde kanun sınırları açan ve askere saldıranlara karşı, duraklamadan her nerede olursa olsun silh kullanılacaktır.” (Nutuk:175)

Büyük uğraşlarla, tehlikeler atlatılarak, fedakarlıklara katlanılarak, tamamen millı şuurun gerektirdiği şekilde davranılması sonucu ateşlenen millı mücadele hareketinin daha başındayken millı bırlığin zarar görmesinin, milletin geleceği açısından neden olacağı tehlikenin farkındaydı.

Mustafa Kemal, millı bırlığı bozmaya yönelik faaliyetlere karşı en büyük silahın yine millı bırlığin kendisi olduğuna inanıyordu:

“Anadolu'da güvenlik ve huzurun bozulmuş olduğu doğru değildir. Belki, düşmüş olan Damat Ferit Paşa Kabinesi zamanında yaratılmış olan bu düşünce anaşisi ve güvensizlik, sonradan millî birlik sayesinde ortadan kalkmıştır.” (Nutuk:208)

lkeye dışardan saldıranlarla, içeride milletin bırlığine kastedenlerin amaçlarına ulaşamayacaklarını, çünkü milletin istiklal yolunda en büyük g kaynağını birlikten aldığını biliyor ve her fırsatta da dile getiriyordu.

Millı şuurun da kaynağı olan millı bırlığe yönelik saldırıları başarıya ulaşamayacağı konusundaki düşüncesini Harbiye Nazırı Cemal Paşa' ya 31 Ekim 1919 tarihinde yazdığı telgrafla şu şekilde ifade ediyordu:

“Adapazarı dolaylarında, hükümet ve millî teşkilât aleyhinde geçen olay yüksek şahıslarınca bilinmektedir. Bu olay, milli birlikteki kararlı tutum, İstanbul Hükümeti'nin yerinde ve kesin tedbirleri sayesinde bastırılmış ise de, daha oralarda bozgunculuk tohumu tükenmiş değildir. Milletın birliği karşısında bunların tamamen ezilip yok olacağına şüphe yoktur.” (Nutuk:182)

Mustafa Kemal, aynı telgrafında Adapazarı bölgesindeki olaylarla ilgili durumun padişaha da arz edilmesini istemekteydi. Bunun nedeni, padişahın bizzat kendisinin de üye olduğu İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin milli birliği bozguna uğratmaya yönelik faaliyetlerde bulunuyor olması, Mustafa Kemal' in de bu durumu ortaya çıkarmak istemesiydi.

3 Kasım 1919 tarihinde Harbiye Nazırı Cemal Paşa' ya çektiği bir telgrafında, milli birliğin korunmasında Heyet-i Temsiliye' nin kararlılığını şu şekilde ifade ediyordu:

“Heyet-i Temsiliye' nin milli teşkilatı ve milli birliği bozacak en ufak bir durum karşısında görmezlikten gelemeyeceğini elbette hoş görürsünüz.” (Nutuk:193)

İstanbul Hükümetinin milli birliği bozmaya yönelik tutum ve davranışlarında herhangi bir değişiklik olmaması ve dahiliye nazırının milli teşkilata yönelik olumsuz uygulamalarının devam etmesi neticesinde Mustafa Kemal Heyet-i Temsiliye adına Harbiye Nazırı Cemal Paşaya 12 Kasım 1919 tarihinde çektiği telgrafında şu sözlere yer veriyordu:

“Memleketin geleceğini garantiye alacak tek kuvvetin millî birlik olduğu ve bunu da ancak millî teşkilâtın devam ettirebileceği bilinmektedir. Bu birlik ve teşkilâtın, vatani parçalanmaktan kurtarmak, devlet ve milletin bağımsızlığını korumaktan ibaret olan kutsal gayesini bozmaya çalışanlar da İstanbul'daki bozgunculardır.” (Nutuk:197)

Mustafa Kemal hiçbir zaman İstanbul Hükümetleriyle milli birliği sağlamada, milli mücadeleyi, milletin istiklalini ve istikbalini düşünerek zafere ulaşma hususunda anlaşılamamıştı. Bu, bazen İtilaf Devletleriyle de güç birliği yaparak şuursuzca takip

edilen haince bir siyasetin sonucuydu.

“Bir yurdun en değerli varlığı, yurttaşlar arasında milli birlik, iyi geçinme ve çalışkanlık duygu ve kabiliyetlerinin olgunluğudur. Ulus varlığını ve yurt erginliğini korumak için bütün yurttaşlarının canını ve her şeyini derhal ortaya koymaya karar vermiş olması, bir ulusun en yenilmez silahı ve korunma vasıtasıdır. Bu sebeple Türk Ulusunun idaresinde ve korunmasında milli birlik, milli duygu, milli kültür en yüksekte göz diktiğimiz idealdir.” (Atatürkçülük I, 1983:75)

Mustafa Kemal, İstanbul'da son kez açılacak olan Meclis-i Mebusan üyeleri ile Ankara' daki görüşmelerinde, milli birliği Osmanlı Meclisine de taşımak fikri ile milli birlik üzerinde durmuştu:

“Bir toplumun yaşamasının ve mutluluğunun, ancak gayelerinde ve gayelerinin gerçekleştirilmesinde tam bir birlik halinde bulunmasına bağlı olduğunu açıkladık. “Vatanın kurtuluşu, istiklâlin kazanılması” hedefine yönelmiş bulunan millî birliğimizin, köklü ve düzenli bir teşkilâtın varlığına ve bu teşkilâtı iyi yürütüp yönetebilecek yetenekli kafaların ve enerjilerin, bir tek beyin ve bir tek enerji halinde birleşmiş ve kaynaşmış olmasına bağlı bulunduğunu söyledik. Bu münasebetle İstanbul'da açılacak Meclis-i Meb'usan'da güçlü ve dayanışmalı bir grubun kurulması zaruretini ortaya koyduk.” (Nutuk:246)

Yukarıdaki sözleriyle Mustafa Kemal, bir toplumun yalnız yaşamasının değil, mutluluğunun da hem gayelerin tespitinde hem de bu gayelerin gerçekleştirilmesinde birlik halinde bulunulması ile sağlanabileceğinin altını çizirken, canlanan milli şuur ile sağlanan milli birliğin gayesini de ortaya koyuyordu.

“Vatanın bahtsız gününde yapılmakta olan kurtulma çabalarında en önemli başarı millet fertlerinin tümünün varlık ve ruhuyla bütün kuvvetlerinin birleştirilmesidir. Bunun dışında her şey milli birliği bozar ve sonunda ayrılma ve parçalanmaya neden olacağından beğenilmez.” (Atatürkçülük I, 1983:77)

“Bir milletin başarısı, mutlaka bütün milli güçlerin bir istikamette oluşması ile mümkündür. Bu nedenle bilelim ki eldi ettiğimiz başarı, milletin güç birliği etmesinden, ortak hareket etmesinden ileri gelmektedir. Eğer aynı başarı ve zaferleri ilerde de tekrarlamak istiyorsak, aynı esasa dayanalım ve aynı şekilde yürüelim.” (Atatürkçülük I, 1983:77)

Milli birlikte milli gayenin önemi, Ali Rıza Paşa Kabinesi'nin kurulmasının arifesinde Mustafa Kemal'in bütün millete bildirdiği genelgede de açıkça şöyle belirtiliyordu:

“Yeni kabine, Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde belirlenen ve tespit edilen milli teşkilât ve gayelere saygılı olduğu takdirde, Kuva-yı Milliye ona yardımcı olacaktır.” (Nutuk:134)

Mustafa Kemal, İşgal kuvvetlerinin bin bir hile ile ortaya koydukları kışkırtmalara ve milletin içindeki hainlerin milli birliği bozmaya yönelik çabalarına karşı, çok güç şartlarda sağlanabilmiş olan milli birliğin her ne pahasına olursa olsun korunacağını şöyle ifade ediyordu:

“Benzeri görülmemiş olan bugünkü durum karşısında, vatan ve milletin geleceğini güvence altına alacak olan milli teşkilâtı, bilerek veya bilmeyerek zayıflatacak ve milli birliği bozacak hiçbir muameleye milletin razı olamayacağı da pek meşru ve tabiidir.” (S:200)

“Türk Milletinin toplumsal düzenini bozmaya yönelen didinmeler boğulmaya mahkumdur. Türk Milleti kendini ve memleketin yüksek menfaatleri aleyhine çalışmak isteyen bozguncu, alçak, vatansız ve milliyetsiz beyinsizlerin saçmalamalarındaki gizli ve kirlî emelleri anlayamayacak ve onlara hoşgörü gösterecek bir toplum değildir.

O şimdiye kadar olduğu gibi doğru yolu görür. Onu yolundan saptırmak isteyenler, ezilmeye, kahredilmeye mahkumdur. Bu hususta, köylü, amele ve bilhassa ordumuz candan beraberdir. Bundan kimsenin şüphesi olmasın.” (Atatürkçülük I, 1983:75)

“Millî birliği bozma düşünceci ile yapılacak her teşebbüs ve saldırıyı, akıllıca davranışlarla başarısızlığa uğratmak şarttır... millî birlik ve dayanışmayı güçlendirme ve devam ettirme konusunda, her zamankinden daha ileri görüşlü ve uyanık bulunulmasını özellikle rica eder ve bekleriz” (Nutuk:263)

Mustafa Kemal, düşmana taarruz için üç hususun hazırlığında yeterli olunmasını gerekli görüyordu. Bunlar: “milletin kendisi, milleti temsil eden meclisin milli isteği ortaya koymakta ve bunun gereklerini inanarak uygulamakta göstereceği kararlılık ve yiğitlik ile ordu.” Bu üç vasıtanın düşmana karşı oluşturduğu cepheleri ifade ederken, milli birliğin önemini şöyle dile getirmekteydi:

“Efendiler, dedim, bu üç vasıta veya gücün düşmana karşı oluşturduğu cepheler iki şekilde düşünülebilir. Kolay anlaşılması için şöyle diyeyim : İç ve görünürdeki cephe ...

Asıl olan iç cephedir. Bu cephe bütün memleketin, bütün milletin meydana getirdiği bir cephedir. Görünürdeki cephe, doğrudan doğruya ordunun düşman karşısındaki silâhli cephesidir. Bu cephe sarsılabilir, değişebilir, yenilebilir. Fakat bu durum hiç bir zaman bir memleketi, bir milleti yok edemez. Önemli olan, memleketi temelinden yıkan, milleti esir ettiren iç cephenin çöküşüdür. Bu gerçeği bizden çok daha iyi bilen düşmanlar, bu cephemizi yıkmak için yüz yıllarca çalışmışlar ve çalışmaktadırlar. Bugüne kadar başarı da sağlamışlardır. Gerçekten, kaleyi içinden almak dışından zorlamaktan çok kolaydır. Bu maksadı gerçekleştirmek için içimize kadar sokulabilen bozguncu mikropların ve ajanların varlığını iddia etmek yerindedir.” (Nutuk:433)

2.TÜRK MİLLETİNİN MİLLİ ŞUUR BİLİNCİ

Türk Milleti, tarihten gelen yüksek bir milli şuur bilincine sahiptir. Atalarımız vatan, bayrak, namus tehlikede olduğu zaman kendi canlarını feda etmekten hiçbir zaman kaçınmamışlardır. Türk milli şuurunu, milli değerlerde birleşmeyi, karşılıklı sevgi ve saygıyı, ailede, okulda ve toplumun genelinde huzuru amaç edinmiştir.

Mustafa Kemal, milli şuurun olmazsa olmaz unsuru olan milli birlik ve beraberliğe yönelik hareketlere karşı milletini uyarırken, günümüz için de ibret dolu olan şu sözleri dile getirmiştir:

“Bugünkü Türk Milleti siyasi ve sosyal topluluğu içinde kendilerine Kürtlük fikri, Çerkezlik fikri ve hatta Lazlık fikri veya Boşnaklık fikri propaganda edilmek istenmiş vatandaş ve millettaşlarımız vardır. Fakat geçmişin bu keyfi idare devirlerinin sonucu olan bu yanlış adlandırmalar, düşmana alet olmuş birkaç gerici, beyinsizden başka, hiçbir millet ferdi üzerinde kederlenmekten başka bir etki meydana getirmemiştir. Çünkü bu milletin fertleri de, genel Türk toplumu gibi, aynı ortak geçmişe, tarihe, ahlaka, hukuka sahip bulunuyorlar.”
(Atatürkçülük III, 1983:31)

yöneticiler, eğitimciler, analar ve babalar milli şuur hissini sağlamlaştırmak için ellerinden gelen bütün gayreti sarf etmelidirler.

“Mükemmel bir millette, milli ahlakın gerekleri, o milletin fertleri tarafından adeta düşünülmezsizin, vicdani, hissi bir sebeple yapılır.

En büyük milli his, milli heyecan işte budur. Millet analarının, millet babalarının, millet öğretmenlerinin ve millet büyüklerinin evde, okulda, orduda, fabrikada, her yerde ve her işte millet çocuklarına, milletin her ferdine bıkmaksızın ve devamlı olarak verecekleri milli terbiyenin amacı; işte bu yüksek, milli hissi sağlamlaştırmak olmalıdır.” (Atatürkçülük III, 1983:34)

2.1. Teşkilatlanma

“Vatan ve milletin kutsal varlıklarını kurtarmak ve korumak hususunda son sözü söyleyecek ve bunun gereğini yerine getirecek güç, bütün vatanda bir elektrik ağı haline gelmiş olan milli akımın kahramanlık ruhudur” (Nutuk:45) .

Bu sözler büyük savaştan yenik çıkmış bir ulusun kurtuluşu için milli şuurun en önemli husus olduğunu düşünen, önderi tarafından dile getirilmiştir. İşte bu güçle kenetlenen millet de imkansız gibi görünen bir mücadeleyle bağımsızlıklarına sahip olma yolunda ilerlemiştir.

Mustafa Kemal, Nutuk'un ilk sayfalarında ülkenin içinde bulunduğu durumun dehşet ve korkunçluğunu ifade eder. Bu ifadeleri yalın ve durumu en basit şekliyle anlatan ama ne kadar da ciddi bir tehdit içerdiğini anlamamıza yarayan sözlerdir. I. Dünya Savaşından yenik çıkmış bir devlet, her tarafta zedelenmiş bir ordu, şartları ağır bir ateşkes anlaşması... Bunun yanında uzun yıllar boyunca savaş yüzünden yorulmuş, fakirleşmiş bir millet. Milleti ve memleketi bu korkunç duruma sürükleyenler ise kendi hayatlarının kaygısına düşerek memleketten kaçmışlar. Saltanat ve hilafet makamında oturan Vahdettin ile hükümet ise aciz, haysiyetsiz ve hatta korkak. Tüm bunlar yetmezmiş gibi memleketin her yerinde Hıristiyan azınlıklar gizli veya açıktan açığa kendi özel emel ve maksatlarını gerçekleştirmeye, devleti bir an önce çökertmeye çalışıyorlar.

İşte bu kısaca anlatılan fakat, neredeyse bir milletin sonu olabilecek kadar önemli ve korkunç durum karşısında **“Her yerde, her bölgede birtakım kimseler tarafından kurtuluş çareleri düşünölmeye başlanmıştı.” (Nutuk:2)**

Millet kendini yönetenlerin veya kendini bu savaşa sürükleyenlerin aksine, kaçmak, durumunu korumak, en az zararla sıyrılmak yerine mücadele etmek, direnmek ve kurtulmak yolunu seçmişti. Mustafa Kemal bölgesel de olsa bu ilk örgütlenme çabalarını şöyle ifade eder;

“Örnek olarak , Edirne ve çevresinde Trakya-Paşaeli adıyla bir dernek vardı.

Doğuda Erzurum'da ve Elazığ'da genel merkezi İstanbul'da olmak üzere Vilayat-ı Şarkiye Müdafaa-i hukuk-ı Milliye Cemiyeti kurulmuştu. Trabzon'da Muhafaza-i Hukuk adında bir dernek bulunduğu gibi, İstanbul'da da Trabzon ve Havalisi Adem-i Merkeziyet Cemiyeti vardı. Bu dernek merkezinin gönderdiği temsilcilerle, Of ilçesinde ve Rize sancağında da şubeler açılmıştı.” (Nutuk:2)

Yapılan çeşitli saldırılara ve İtilaf Devletlerince oluşturulmaya çalışılan Ermeni, Kürt vatanına karşı doğuda Vilayat-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti, kesinlikle göç etmeme, doğu illerini savunmada birleşme amaçlarına yönelik olarak teşkilatlanma kararı alıyordu.

Bütün bu kişisel ve bölgesel çabaları bir araya getirme zaruretine inanan ve vatanın kurtuluşu yolunda milli mücadeleyi başlatma azminde olan kişiye 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkmış ve hemen faaliyetlere başlamıştı. İlk işi, nereye, kimlere başvuracağını bilmeden kurtuluş çareleri aramaya başlayan, bu amaçla kendince mücadele eden Türk Milletini bir araya getirmek, tek vücut yapmak ve milli bir amaç tespit ederek sonuna kadar mücadeleye teşvik etmektir. Bu, zor fakat Türk Milletine yakışır bir mücadele olacaktır. Kendi Türklüğünün farkında olan ve Türk Vatanını ancak Türk Milletinin kurtaracağına inanan Mustafa Kemal, bu bilinci vatansız her Türk'e aşılama ve bu uğurda bir milli savaş verme azmiyle girişimlerine başlamıştı. Ona göre öncelikle yapılması gereken şey millet ve orduyu uyarmaktır

“Millet ve ordu, Padişah ve Halifenin hainliğinden haberdar olmadığı gibi, o makama ve o makamda bulunana karşı asırların kökleştirdiği din ve gelenek bağları dolayısıyla da içten gelerek boyun eğmekte ve sadık. Millet ve ordu bir yandan kurtuluş çaresi düşünürken bir yandan da yüzyıllardır süregelen bu alışkanlık dolayısıyla, kendinden önce, yüce hilafet ve saltanat makamının kurtarılmasını ve dokunulmazlığını düşünüyor. Halifesiz ve padişahsız kurtuluşun anlamını kavrama yeteneğinde değil... Bu inanca aykırı düşünce ve görüş ileri süreceklerin vay haline. Derhal dinsiz, vatansız, hain ve istenmeyen kişi olur...” (Nutuk:8)

Ancak bu uyarı kati ve kesin yargılar içermeksizin ve halkın gözünde bu kadar yüce bir konuma sahip olan halife ve padişahın yetersizliğini ve hatta acizliğini bağıra

bağıra söylemek yerine daha yumuşak ve ikna ederek olmuştu. Çünkü Mustafa Kemal, Türk Milletinin, sonsuz sadakatının bilincindeydi.

Milli mücadeleyi halka yaymak, bizzat halkın malı yapmak isteyen Mustafa Kemal, bu amaçla attığı her adımı, yaptığı her işi halka duyurmaya, onları da mücadelenin içine çekmeye çalışıyordu. Bütün yurttaki milli teşkilat kurulması gereğini bir genelgeyle bütün komutanlara ve sivil idare amirlerine bildirmişti. Yapılan saldırı ve zulümler hakkında milletin yeteri kadar aydınlanamadığını, milli varlığa vurulan bu korkunç darbeye karşı açıktan açığa herhangi bir tepki ve şikayet göstermediğini gören Mustafa Kemal, mücadele ateşinin ancak milli şuur fitili ile ateşlenebileceğini değerlendirdiğinden, milleti uyarıp harekete geçirmek için aşağıdaki genelgeyi göndermişti:

“İzmir’in ve maalesef arkasından da Manisa ve Aydın’ın işgali, gelecekteki tehlikeyi daha açık olarak sezdirmiştir. Yurt bütünlüğümüzün korunması için, milletçe gösterilen tepkinin daha canlı ve sürekli olması gerekir. Yaşayışımızda ve milli bağımsızlığımızda gedikler açan işgal ve ilhak gibi olaylar, bütün millete kan ağlatmaktadır. İzdıraplar dindirilemiyor. Sindirilmesi ve katlanması mümkün olmayan bu duruma derhal son verilmesinin bütün medeni milletlerle büyük devletlerin adalet ve nüfuzundan sabırsızlıkla beklendiğini göstermek maksadıyla, önümüzdeki hafta içinde ve çeşitli illere göre, Pazartesi başlayıp Çarşamba günü müracaatın arkası alınmak üzere, büyük ve heyecanlı mitingler yapılarak milli gösterilerde bulunulması, bunun bütün kasaba ve köylere kadar yaygınlaştırılması, bütün büyük devletlerin temsilcileriyle Babıali’ye etkileyici milli gösterilerde terbiye ve ağırbaşlılığın titizlikle korunması, Hıristiyan halka karşı saldırı, gösteri ve düşmanlık gibi tavır ve davranışlardan sakınılması zaruridir.” (Nutuk:12)

Milli mücadelenin en önemli basamaklarından birisi de Amasya’da atılmıştır. Zira Amasya’da ilk defa İstanbul hükümetinin üzerine aldığı sorumluluğu yerine getiremediği belirtilerek, milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararının kurtaracağı, bu amaçla da her türlü baskı ve kontrolden uzak milli bir heyetin varlığının zarureti anlatılıyor ve Anadolu’nun en güvenli yeri olan Sivas’da milli bir kongrenin toplanması kararlaştırılıyordu. Böylece milli şuurun teşkilatlanarak milli

mücadeleye yön vermesi sağlanacaktı.

Yalnız miting ve gösterilerin yeterli olmayacağına, büyük gayeleri bunların hiçbir vakit gerçekleştiremeyeceğine inanan Mustafa Kemal, bu gibi faaliyetlerin ancak milletin bağrından fiilen doğan ortak güce dayanırsa kurtarıcı olacağını düşünüyordu. Türk Milleti, bu ortak gücü ise ancak teşkilatlanarak, tek çatı altında toplanarak sağlayabilirdi.

Erzurum ve Sivas'ta toplanan kongrelerin aldığı kararların önemli olmasının yanında belki de en önemli niteliği mücadele yolunda bütün karar ve icraatın milli hakimiyete ve milli iradeye dayanması bunun da ancak milli şuur ile sağlanabilecek olmasıydı.

Öte yandan, Ferit Paşa kabinesinin milli mücadele aleyhindeki tutumu yüzünden, İstanbul ile Anadolu'nun irtibat kuramaması ve yapılan baskılar yüzünden İstanbul hükümeti istifa etmişti. Bu Erzurum ve Sivas kongrelerinin fiili bir idi. Ancak, milli mücadelenin böyle bir duruma geldiği zamanda bile asıl amaçtan hiçbir taviz verilmemiş ve yeni kurulan kabineye bir genelge gönderilerek şu husus belirtilmişti:

“Yeni kabine, Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde belirlenen ve tespit edilen milli teşkilat ve gayelere saygılı olduğu takdirde, Kuva-yı Milliye ona yardımcı olacaktır.” (Nutuk:134)

Bu genelge ile milli gayelerin milli teşkilat ile eş değerde önemli olduğu vurgulanıyordu. Ancak hiçbir zaman İstanbul hükümeti bu önemi kavrayamamış, milli şeref ve kudreti temsil edememiş, milli istekleri ortaya koyamamış ve gerekleri yerine getirememiştir.

“Bu bakımdan bizim için başta gelen en önemli ilke önce memlekette milli teşkilatı kurmak, sonra da bu teşkilattan kuvvet alan bir grubun başında, Mecliste çalışmak olmalıdır. Hükümet kurmaya veya kurulacak herhangi bir hükümete girmeye kalkışmakta yarar yoktur. Çünkü, bu nitelikte bir hükümet, vatana ve millete hiçbir esaslı hizmet vermeden hemen düşmeye yahut da padişaha dayanarak Meclise karşı ve dolayısıyla da millete karşı düşen bir

durum almaya mecbur olacaktır. Böyle olunca da birincisinde istikrarsızlık gibi büyük bir sakınca sürüp gidecek, ikincisinde de milli hakimiyetin yavaş yavaş yok derecesine getirilmesine hizmet edilmiş olacaktır.” (Nutuk:150)

Güçlü bir milli teşkilatın, Türk Milletinin milli şuurunu da güçlendireceğini, aynı zamanda milli şuurun da milli teşkilatın güçlenmesinde en büyük etkiyi sağlayacağını düşünen Mustafa Kemal, böylece vatan ve milletin geleceğini güvence altına alan milli teşkilatı, bilerek veya bilmeyerek zayıflatacak ve milli birliği bozacak hiçbir muameleye milletin razı olmayacağını her fırsatta dile getirmiş ve bu tür muamelelerde gereken tedbirlerin alınmasını sağlamıştı. Çünkü biliyordu ki milli teşkilatın özüne gelebilecek her türlü zarar aslında Türk Milleti'nin geleceğine vurulan büyük darbeler olacaktı. Millet kurtuluş yolunda böylesine büyük adımlar atmışken başta Mustafa Kemal olmak üzere hiç kimsenin böylesine girişimlere tahammülü olamazdı.

27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelen Mustafa Kemal 2 Ocak 1920 tarihinde Ankara'ya geliş yolculuğundan oldukça memnun kaldığını açıkça ifade ettiği tebliğinde şöyle diyordu:

“...yolculuğumuz sırasında gözlem ve incelemelerimiz, bizlere, gerçek koruyucu olan Ulu Tanrı'nın ilahi lütfuyla tecelli eden milli birliğimizin dayanmış olduğu milli teşkilatın kökleşmiş, millet ve memleketin geleceğini kurtarmak için gerçekten güvenilir bir kuvvet ve kudret haline gelmiş olduğunu, şükürler olsun gösterdi.” (Nutuk:228)

Burada önemli olan oluşturulan milli teşkilatın, Türk Milletine dayandırılması ve Türk Milleti tarafından güvenilir bir kuvvet ve kudret halini almasıydı. O biliyordu ki sırtını bizzat Türk Milletine dayamayan unsurların hiçbir zaman tam bağımsızlık yolunda bir adım dahi atması mümkün değildir.

Mustafa Kemal'e göre ordu, milli teşkilatın ruhunu ve temelini oluşturmaktaydı. Tamamı ile milli şuurun bir neticesi olarak oluşan Kuva-yı Milliye'nin faaliyetlerini elbette ki memleketimizi işgal eden ve milletimizi köle durumuna düşürmek isteyen düşmanlarımız istememekteydi. Karşılarında pasif ve her istediklerine olumlu karşılık

veren İstanbul Hükümeti yerine, direnen ve Türk Milletinin haklarını sonuna kadar savunmaya ant içmiş kahramanlar görmek onlar için beklenmedik ve gerçekten de ümit kırıcı bir durumdu. Milli davanın kazanılamaması halinde milletin şeref ve haysiyeti ile yaşayamayacağı bilindiğinden, dağıtılması halinde milli davayı tehlikeye düşürebilecek bir durum yaratacak olan Kuva-yı Milliye' nin daha da güçlü hale getirilmesi üzerinde özellikle duruluyordu. Ancak İstanbul Hükümeti tarafından Kuva-yı Milliye' ye gelen sert eleştirilere bir anlam veremeyen Mustafa Kemal:

“Devlet ve milletin kurtarılmasına çalışan bir milli kuvvete, kendi hükümetimiz tarafından hücum ve saldırıya geçilmesi görülmemiş şeydir.”
(Nutuk:264)

“Milli davaya uygun bir barış yapılmadıkça, Kuva-yı Milliye'nin faaliyetine son vermesinin mümkün olamayacağı hususunda ilgililerin yeniden dikkati çekilmekle birlikte, millî birlik ve dayanışmayı güçlendirme ve devam ettirme konusunda, her zamankinden daha ileri görüşlü ve uyanık bulunulmasını özellikle rica eder ve bekleriz” (Nutuk:263)

Diyerek, milli şuurun fiili gücü olan ve milletin kendisinin bizzat oluşturduğu Kuva-yı Milliye' yi hedef alan bu tip düşüncelerin bir gaflet haliyle milli şuuru yok etmeyi hedef aldığını belirtiyordu.

Milli teşkilatın en büyük basamağı olan Büyük Millet Meclisi'nin açılması ile, Türk Milleti, gerçek hükümetine, onu kurtuluş ve esenliğe çıkaracak olan güce kavuşmuş bulunuyordu. Mustafa Kemal bu olayı meclisin açılmasından bir gün önce bir tebliğle her yere duyurdu:

“Tanrının lütfuyla, Nisanın 23'üncü Cuma günü Büyük Millet Meclisi açılarak çalışmaya başlayacağından, o günden itibaren askeri ve sivil bütün makamlarla bütün milletin tek merciinin Büyük Millet Meclisi olacağı bilgilerinize sunulur.
(Nutuk:295)

Canlanan milli şuur ile önce bölgesel olarak kurulan milli teşkilatların daha sonra tek bir çatı altında toplanarak güçlenmesi ve bu gücün milli hakimiyeti temsil eden

Büyük Millet Meclisi ile doruğa ulaşması, ileri dönemde kurulacak olan en büyük teşkilatın, Türkiye Cumhuriyeti'nin de habercisi idi.

2.2. Milli Direniş ve Silahlı Mücadele

Çok ağır bir savaştan yenik olarak çıkan Osmanlı Devleti, savaşın şartlarından daha ağır olan bir ateşkes anlaşması ile karşı karşıyaydı. Anlaşmanın şartlarına aykırı olarak, çeşitli bahanelerle ülkenin çeşitli bölgelerini işgal eden İtilaf Devletleri'nin ilerde ülkeyi tamamen parçalama, bölme ve Türk Milletini tarihe gömme sevdası, akli başında ve milli şuura sahip her Türk evladının kabul edemeyeceği bir husustu. Türklük şuurunun özünde var olan vatan ve özgürlük uğruna mücadele etme kararlılığını Mustafa Kemal, şu şekilde ifade ediyordu:

“Türk ata yurduna ve Türk' ün istiklaline saldıranlar, kimler olursa olsun, onlara bütün milletçe silahla karşı koymak ve onlarla çarpışmak gerekiyordu.”
(Nutuk:10)

“Milletin bağımsızlığı tehlikeye girdiği zaman millet, ordularını kendi toplar ve yalnız bir hareket tarzı kabul eder. O da kurtuluş uğrunda sonuna kadar kanını dökmek.” (Atatürkçülük 1, 1983:215)

“Benimle beraber burada muharebe eden bütün askerler kesinlikle bilmelidir ki, bize verilmiş namus vazifesini tamamen yerine getirmek için, bir adım geri gitmek yoktur.” (Atatürkçülük 1, 1983:219)

28 Mayıs 1919 tarihinde Konya'daki ordu müfettişliğinden ve 20. Kolordu Komutanlığından, her türlü işgal olayına karşı, her türlü vasıta ile karşı konulacağı kararlılığının bildirilmesi üzerine Mustafa Kemal:

“Konya'da bir vatan ordusu kurulmaktadır, diye bazı haberler yayılmıştır. Bunun iç yüzü ve teşkilatı nedir, demiştim. Böyle bir soruyu yöneltmekten maksadım, biraz da onları özendirmek ve harekete geçirmektir.” (Nutuk:13)
ifadesiyle milli direniş özendirme düşüncesini de ortaya koyuyordu.

Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkmasının hemen ertesinde, 21-22 Haziran 1919 gecesinde Amasya' da yazdırdığı genelgenin I. Maddesi bu hususu açıkça ifade ediyordu:

“Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir.” (Nutuk: 21)

Bu tehlikenin açıkça ortaya konulmasından sonra Erzurum' da toplanan kongre; Milli sınırlar içinde bulunan vatan parçalarının bir bütün olduğunu ve birbirinden ayrılamayacağını, her türlü işgal ve müdahaleye karşı milletin kendisini savunup direneceğini ilan ediyordu.

“Kurtuluş için, bağımsızlık için eninde sonunda düşmanla bütün varlığımızla vuruşarak onu mağlup etmekten başka karar ve çare yoktur ve olamaz! Sinir gevşetici sözlere, telkinlere önem verilmemeli ve itimat edilmemelidir. Osmanlı tarzı idare ve siyasetinin yarattığı bu çeşit anlayış reddedilmelidir. “Ordu ile, muharebe ile inat ile bu işin içinden çıkılmaz.” Şeklindeki kaynağı dışarıda olan, öğütlere uyararak bir vatan, bir millet bağımsızlığı kurtulamaz. Tarih böyle bir olay kaydetmemiştir. Bunun aksini düşünerek hareket edeceklerin, acılı sonuçlarla karşılaşacaklarına şüphe yoktur.” (Atatürkçülük 1,1983:219)

Zaten daha önce de vatanın Türklüğünü korumak üzere, yapılan çeşitli saldırılara ve İtilaf Devletleri'nce oluşturulmaya çalışılan Ermeni, Kürt vatanına karşı doğuda Vilayat-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-i Milliye Cemiyeti; kesinlikle göç etmeme, saldırıya uğrayacak doğu illerinin her köşesini savunmada birleşme azmini ortaya koyan kararlar alıyordu. Bu kararlar, vatanın Türk kimliğini koruyacak ve bu kimliğini kaybetmesini önlemeye yönelik tedbirlerdi.

Mustafa Kemal, milli şuurun canlanarak, ülkedeki işgale karşı biran önce direnişe geçilmesi gerektiğini şu şekilde ifade ediyordu:

“Dikkate değer bir noktadır ki, İzmir'in, onun arkasından da Manisa ve Aydın'ın işgali ile, yapılan saldırı ve zulümler hakkında millet daha

aydınlanmamış; millî varlığa vurulan bu korkunç darbeye karşı açıktan açığa herhangi bir tepki ve şikâyet gösterilmemişti. Millet, bu haksız darbe karşısında sessiz ve hareketsiz kalması, elbette kendi lehine yorumlanamazdı. Onun için milleti uyarıp harekete getirmek gerekirdi.” (Nutuk:16)

Çünkü O, başarı için mücadele etmek gereğine inanmaktaydı:

“Efendiler, bilirsiniz ki, hayat demek, mücadele ve müsademe demektir. Hayatta başarı kazanmak, mutlaka mücadelede başarı kazanmaya bağlıdır. Bu da maddî ve manevî güç ve kudrete dayanır bir husustur. Bir de, insanların uğraştığı bütün meseleler, karşılaştığı bütün tehlikeler, elde ettiği başarılar, toplumca yapılan genel bir mücadelenin dalgaları içinden doğa gelmiştir” (Nutuk:297)

Bütün yurttan canlanan millî şuurun, işgale ve zulme karşı direnişinin bir göstergesi olan gösteri ve mitinglerin hemen akabinde, İstanbul Hükümeti' nin bu tip olayların soruşturulması ile ilgili telgrafına karşılık Mustafa Kemal millî şuura hiçbir şekilde gem vurulamayacağı düşüncesiyle 3 Haziran 1919 tarihinde şu cevabı veriyordu:

“Ancak, milletin bağımsızlık ve varlığını yok eden ve millî varlığı tehlikeye düşüren işgal, cana kıyma ve zulüm gibi İzmir bölgesinde görülmekte olan olayların ve benzerlerinin tekrarlanmasına karşı, ne milletin heyecanını ve içindeki acıları ne de bundan doğacak millî gösterileri engelleyip durdurmak için kendimde ve hiç kimsede bir güç ve kudret göremeyeceğim gibi, bu yüzden çıkacak olayların karşısında da sorumluluk kabul edebilecek ne bir komutan ne bir sivil yönetici ve ne de bir hükümet tasavvur edebilirim.” (Nutuk:18)

Mustafa Kemal, memleketin bir kısmını işgal eden ve tamamını parçalamayı düşünen İtilaf Devletlerini kızdırmanın iyi olmayacağı düşüncesiyle milleti esarete doğru götüren zihniyetekilere:

“İzmir ve Adana' nın da Osmanlıların elinde kalması sağlanıncaya kadar silahların bırakılmayacağını” (Nutuk:264)

bildirerek; Türk Milleti' nin bütün vatanın savunulması konusunda direnme ve mücadeleye devam etme kararlılığını aktarıyordu.

“Vatanın iç ve dış herhangi bir tehlikeden en az fedakarlıkla, en az zamanda kurtulması için tek çare, herhangi bir seferberlik çağrısına her vatandaşın derhal ve hiç zaman kaybetmeksizin uymasındır.

Vatandaşlarım! Türk vatanının gelişmesi, bütünlüğü ve her tehlikeden korunması bir seferberlik çağrısına derhal uymaktır. Bu prensibi yetişkinlerimizin ve yetişecek evlatlarımızın daima hatırında bulundurmalıyız. Türk vatanseverliğinin birinci özelliği vatan savunması çağrısı karşısında er işi bırakarak silah altına koşmaktır.” (Atatürkçülük 1, 1983:213)

İngiliz temsilcisinin, Yunanlılar da dahil olmak üzere bütün İtilaf kuvvetlerine karşı mücadelenin durdurulmasını ve daha sonra da Yunanlılar karşısında bulunan Kuva-yı Milliye' nin 3 kilometre geri çekilmesi tekliflerinden sonra İstanbul Hükümeti' nin istifa etmesi üzerine 4 Mart 1920 tarihinde Meclis-i Mebusan başkan vekilliğine yazmış olduğu, milli mücadelenin millet için tarihi bir görev olduğunu ve milleti bu mücadeleden hiçbir gücün alıkoymayacağını belirttiği yazıda Mustafa Kemal şöyle diyordu:

“İtilâf Devletleri'nin durmadan işlerimize karışmaları karşısında, Ali Rıza Paşa Kabinesi'nin, nihayet Meclis huzurunda istifasını verdiği üzüntüyle haber alınmıştır. Aydın cephesinde, kutsal vatanı ele geçirmeye çalışan düşmanla Kuva-yı Milliye çarpışmakta ve her karış toprağına, sadık ve fedakâr evlâtlarının şehit olmuş vücutlarını gömmektedir. Hiçbir güç, hiçbir yetki, milletimizi tarihin emrettiği bu görevden alıkoymayacaktır.” (Nutuk:272)

Erzurum Kongresi kararları ile milletin, kendisini top yekün savunup direneceğini ilan etmesinden sonra, Türk Milleti, kadını, erkeği, çocuğu, genci, yaşlısı ile Mustafa Kemal' in sağlamaya çalıştığı şekilde kendisini görevli sayarak bütün varlığını yalnız milli mücadeleye vererek istiklalini kazanmıştır. Mustafa Kemal, Türk Milleti'nin bu mücadeleyi, yalnız maddi güçlerle değil, manevi varlığını da (milli şuur) ortaya

koyarak kazanabileceğine olan inancını şu şekilde ifade ediyordu:

“Bildiğiniz gibi savaş ve muharebe demek; iki milletin, yalnız iki ordunun değil, iki milletin bütün varlıklarıyla bütün maddî ve manevî kuvvetleriyle, biri biriyle karşı karşıya gelmesi ve biri biriyle vuruşması demektir. Bunun içindir ki, bütün Türk milletini cephede bulunan ordu kadar duygu, düşünce ve hareket bakımından savaşla ilgilendirmeliydim. Yalnız düşman karşısında bulunanlar değil köyünde, evinde, tarlasında bulunan herkes, milletin her ferdi silâhla vuruşan savaşçı gibi kendini görevli sayarak bütün varlığını yalnız mücadeleye verecekti. Bütün maddî ve manevî varlığını vatan savunmasına vermekte ağır davranan ve titizlik göstermeyen milletler, savaş ve muharebeyi gerçekten göze almış ve başarabileceklerine inanmış sayılmazlar. “ (Nutuk:420)

“Asıl olan iç cephe. Bu cephe bütün memleketin bütün milletin vücuda getirdiği cephe. Görünür cephe doğrudan doğruya ordunun düşman karşısındaki silahlı cephesidir. Bu cephe sarsılabilir, değişebilir, yenilgiye uğrayabilir. Fakat bu hal hiçbir vakit bir memleketi, bir milleti mahvedemez. Önemli olan, memleketi temelinden yıkan, milleti esir ettiren iç cephenin çökmesidir. Bu gerçeği bizden iyi kavramış olan düşmanlar, bu cephemizi yıkmak için yüzyıllarca çalışmışlardır ve çalışmaktadırlar. (Atatürkçülük 2, 1983:220)

Mustafa Kemal, milli şuurla harekete geçen yer yer direnişleri bütün vatan sathına yaymanın ve vatının her karış toprağının düşman eline geçmesine karşı direnmenin gerekliliğine inanıyordu. Sakarya Meydan Muharebe' sinde, dünyada ilk defa uygulanan savunma anlayışını anlatırken, Türk evladının bu anlayışla üstün düşman kuvvetleri karşısında çok zor bir başarıya da imza attığını şöyle ifade ediyordu:

“Savunma hattı yoktur, savunma sathı vardır. O sath bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terk olunamaz. Onun için küçük büyük her birlik bulunduğu mevziden atılabilir. Fakat küçük büyük her birlik, ilk durabildiği noktada yeniden düşmana cephe kurup savaşa devam eder. Yanındaki birliğin çekilmeye mecbur olduğunu gören birlikler ona tâbi

olamaz. Bulunduğu mevzide sonuna kadar dayanmaya ve karşı koymaya mecburdur. İşte ordumuzun her ferdi, bu sistem içinde her adımda en büyük fedakârlığını göstererek ve düşmanın üstün kuvvetlerini yıpratıp yok ederek, sonunda onu, taarruzuna devam güç ve kudretinden yoksun bir duruma getirdi.” (Nutuk:419)

Türk Milleti'nin tarih boyunca kanıtlanmış olan en belirgin niteliklerinden birisi de “doğuştan savaşkan” oluşudur. Savaşkanlık her şeyden önce, hak ve adalete dayanan “yiğit” bir ruha sahip olmaktadır. Bununla beraber aynı derecede önemli olarak, sarsılmaz bir “disiplin” duygusunun da varlığı zorunludur.

Milli direniş ve silahlı mücadele yeteneği, milli gücün ve milli şuurun ana unsurlarındandır. Tarihteki bütün savaşlardan edinilen dersler ve sonuçlar, maneviyatı (milli şuur) tam, sınırları sağlam olan tarafın zaferi elde edeceği gerçeğini ortaya koşmuştur. Bu gerçek Türk tarihindeki sayısı bir hayli kabarık zaferlerle kanıtlanabilir.

Türk Milletinin bu üstün yetenek ve duyguları doğal olarak Türk Ordusunu meydana getiren askerlerde de yüksek düzeydedir. Türk askeri gerektiğinde vatani savunma inancı ile dolup taşar.

Milli mücadelenin kazanılmasında, olağanüstü direnişi ve bütün imkansızlıklara rağmen ortaya çıkardığı etkin silahlı mücadeleyle Mehmetçik, Türk ulusunun bağımsız yaşaması için gerektiğinde canını vermek suretiyle, bağımsızlığın milletimiz için kana ve cana bedel olduğunu tüm dünyaya ilan etmiştir.

2.3. Milli Kültür

Milli kültür; bir milleti millet yapan, onun varolmasını sağlayan, yaşama gücünü veren, diğer milletler arasında milli bir kişilik kazandıran başlıca unsur ve büyük bir değerler manzumesidir.

Mustafa Kemal, kültürü: “Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli” olarak kabul etmekte ve

bu kültürü "Milli Kültür" diye adlandırarak:

"Milli Kültürün her çığırda açılarak yükselmesini Türkiye Cumhuriyeti'nin temel direği olarak temin edeceğiz" (Atatürk ve Milli Kültür, Sf.34) demiştir.

Mustafa Kemal'in milli kültürle ilgili tanımları verilirken görülür ki, O'nun bir yönüyle yükseltici, geliştirici, kısaca eğitici bir kültür anlayışı yanında, sınırları çok geniş tutulmuş, devlet hayatından fikir hayatına, ilim ve güzel sanatlara, ekonomi ve tarımdan ticaret ve her türlü ulaştırma vasıtalarına kadar uzanan bir kültür anlayışı vardır. Hırsı bir milletin devlet, fikir ve ekonomik hayatında yaptıklarının birleşmesinden ve dolayısıyla bir milletin medeniyetini de bu üç faaliyetten ibaret sayar...

Türk Milleti'nin tarihte yüksek bir kültüre, ırki bir karaktere sahip olduğuna inanmıştır. Bu inanca dayanarak Türklerin yine yüksek bir medeniyetin malik ve varisi olduğunu birçok konuşma ve yazılarında açıklamış, batı milletleri karşısında bu fikrini savunmuş, delilleriyle ileri sürdüğü tezi ispat etmeye çalışmış, Türk Milletinden de davranışlarıyla bu hususu ispatlamasını istemiştir...

Atatürk, milletini batı medeniyeti çevresine sokmak, ancak bu yeni çevreye girerken Türklerin yüksek bir medeniyetin sahibi olduğunu da kabul ettirmek istemiştir. Türk tarihi ve Türk dili alanlarında yaptığı ve yaptırdığı çok derin çalışmalar, Türk fikir ve kültür ürünlerinin bütün belgeleriyle ortaya çıkarılmasını istediği içindir. Atatürk, bu ürünlerin zenginliğine inanmış, gücünü de bu inançtan almıştır. Kültür alanının genişliğini, halkla aydınlar arasındaki kültür farklılaşmasını, aydınlardan bir kısmının milli kültürü gereği kadar tanımadıklarını bilmekteydi. Onun başlıca amacı, memleketinde bir kültür birliğine ve bütünlüğüne gitmekti. Kültürün gelişip yükselmesini ise milli benlik unutulmaksızın istemekteydi.

"Ey Ulus! Ey altı yüz yıllık çarşafa bürünmüş beş bin yıllık açık alınlı Türk Kadını! O beş bin yıllık gelenekleri, bugünkü subayların komutası altına verdiğin çocuklarına, beşikteyken –ninni olarak- söyledin mi? Bu ninnilerle onlarda bir karakter yaptın mı? (Atatürk, 1995:21)

Atatürk, zengin bir tarih mirasına sahipken geri kalışımızın sebebini eğitim yollarımızın yanlış seçimine bağlamaktaydı. Bu çok önemli konuda gösterdiği hedef, yabancı tesirlerden uzak, milli seçiye ve milli tarihle mütenasip bir eğitim ve kültürdür.

Batı medeniyetini, taklitçilik yapmak için almadığımızı belirttiği bir sözünü:

“Onda iyi olarak gördüklerimizi, kendi bünyemize uygun bulduğumuz için dünya medeniyet seviyesi içinde benimsiyoruz” (Atatürk ve Milli Kültür, Sf.130) cümlesiyle tamamlamıştır.

Atatürk, cumhuriyet Türkiye'sinde kültür bütünlük ve birliğini sağlamak isteğiyle kültür alanında birtakım yeniliklere giriştiğinde, daima milletin nabzını elinde tutmuş, bu alana getirilecek her yenilik ve yapılacak her değişikliğin milli bünyeye uyup uymadığını denemiş, milleti ikna etme yolunu seçmiştir.

Cumhuriyetin onuncu yıldönümünde söylediği Nutukta:

“Az zamanda çok büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyetidir.” (Atatürk'ün söylev ve Demeçleri Cilt3, Sf. 271)

derken, hissedilen büyük güven duygusunun sebebi zor yerine, ikna yolunun seçilmiş olmasıdır.

Yurtdışı ile ilgili konuşmalarda da aynı güven duygusu sezilir. Örnek olarak 1931'de yapılan Balkan Konferansı dolayısıyla:

“Balkan birliğinin temeli ve hedefi, karşılıklı siyasi müstakil mevcudiyete saygı ile dikkat ederek iktisadi sahada kültür ve medeniyet vadisinde teşrik-i mesai eylemek olunca, böyle bir eserin bütün medeni beşeriyet tarafından taktirle karşılanacağına şüphe edilmez” (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Cilt 2, Sf.269) demiştir.

Bu güven içinde söylediği Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümü Nutku'nda,

Atatürk'ün milli kültür için yeni bir hedefe işaret ettiği görülür:

“Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medeni memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah, vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Milli kültürümüzü muasır medeniyet seviyesine çıkaracağız” (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Cilt 2, Sf.271)

Milletçe bu hedefe azimle yürüneceğine olan inancını, yine o yıllarda yazılmış bir cümlesinden okuruz:

“Ekonomide, maliyede, nafıada, kültürde ve milli müdafaa ile iç ve dış siyasete, doğruluğu denenmiş gidiş yollarında azimle yürüyeceğiz.” (Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri Cilt 4, Sf.573)

Bu cümle Atatürk'ün Balkan Antantı hakkında bir konuşmasında geçen şu sözlerini hatırlatır:

“Tarihi bu kadar yüksek bir idealin esas temel taşı, yalnız geçici politika esaslarında kalmaz. Bunun esas temel taşları lazımdır ki, kültür ve ekonomi cevherleriyle dolu olsun. Çünkü kültür ve ekonomi her türlü siyasete istikamet veren bazlardır.” (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Cilt 2, Sf.282)

Bu son cümlede Atatürk'ün her türlü siyasete istikamet veren iki baz olarak kültür ve ekonomiyi ileri sürdüğü görülmektedir.

Türk kültürünün yüksekliği, yükselmesi ve yükseltilmesi, Atatürk'ün sık sık tekrarladığı kelimelerdir. Daima ilerlemeyi amaç edinen cumhuriyetin büyük kurucusunda, bu konuda çalışanların ifade ettikleri gibi bir kültür dinamizminin varlığı kabul olunmalıdır.

Sonuç olarak belirtmek gerekir ki, hareketli ve gelişen kültür anlayışı bir tarih mirası olarak kökleriyle milli geçmişe bağlıdır, gücünü ve sürekliliğini bağlı olduğu kaynaktan almaktadır.

Kültürün toplumlar için "milli" kavramının oluşmasındaki önemi büyüktür. Atatürk, 1932'de söylediği aşağıdaki ifadesinde geçmişten geleceğe nesilleri birbirine bağlayan kültürün yükseltilmesine verilecek önemi şöyle vurguluyordu:

"...Asıl uğraşmaya mecbur olduğumuz şey, analarımızın ve atalarımızın oldukları gibi yüksek kültürde ve yüksek fazilette dünya birinciliğini tutmaktır." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri Cilt3, Sf.91)

2.4. Vatan Sevgisi

"Vatanımız, Türk Milletinin eski ve yüksek tarihi ve topraklarının derinliklerinde mevcudiyetlerini muhafaza eden eserleriyle yaşadığı bugünkü siyasi sınırlarımız içindeki yurttur. Vatan, hiçbir kayıt ve şart altında ayrılık kabul etmez bir bütündür." (Afetinan,1971:57)

Dünyanın hiçbir ordusunda vazifenin gereği, **"Size ben taarruz emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye kadar geçecek zaman içinde yerimize başka kuvvetler ve komutanlar gelebilir."** (Atatürkçülük 3, 1983:95) emrini veren komutan ve bu emri yerine getiren birlikler görülmemiştir. Bu örnek yalnız vatan aşkını kendi canından üstün tutan kahraman Türk Milleti için geçerlidir. Sahip olduğu cengaverlik, Türk birliklerinin muharebe gücünü bütün imkansızlıklara rağmen, düşmanlarının çok üstüne çıkarmıştır.

"Yurt toprağı! Sana herşey feda olsun. Kutlu olan sensin. Hepimiz senin için fedaiyiz. Fakat sen Türk Milletini ebedi hayatta yaşatmak için feyizli kalacaksın. Türk toprağı sen, seni seven Türk Milletinin mezarı değilsin. Türk Milleti için yaratıcılığını göster." (Karal, 1998:107)

Türk Milletinin sahip olduğu cengaverlik, fazilet ve yüksek moralin görünür güç haline gelmesinde; derinlerde yatan, akıl ve mantık ölçüleriyle kavranamayacak nitelikteki vatan sevgisinin rolü elbette ki yadsınamaz.

"Vatan mutlaka selamet bulacak, millet mutlaka mutlu olacaktır. Çünkü

kendi selametini, kendi saadetini memleketin ve milletin saadet ve selameti için feda edebilen vatan evlatları çoktur.” (Bozkurt, 1981:13)

Mustafa Kemal, milli mücadele döneminin daha başlarında bu hakikatin farkındadır. Anadolu’ya hareketi esnasında dile getirdiği bu düşünceleri, mutlak zafer inancının delili gibidir:

“Gittiğimiz yol bir iman yoludur. Evet biz on milyonluk küçük ve yorgun bir milletiz. Düşmanlarımız ise pek çoktur. Ve pek kavidir. Vaki biraz düşünülecek olursa galebe çalışmamız mümkündür. Fakat bizde olan şey onlarda yoktur. Bizde iman kuvveti vardır. Zaten bu mücadele bir iman işidir. Biz bütün düşmanlarımızın kuvvetine rağmen muvaffak olacağız.” (Ateş, 1991:122)

“Milletin bağımsızlığı tehlikeye girdiği zaman millet, ordularını kendi toplar ve yalnız bir hareket tarzı kabul eder. O da kurtuluş uğrunda sonuna kadar kanını dökmek.”(Atatürkçülük I,1983:215)

Gerçekte Türk Milleti, hiçbir zaman saldırgan olmamıştır. Milli hak ve çıkarlarını korumak için ve saldırıya uğrayınca savaşmak mecburiyetinde kalmıştır. Ancak, savaşta zaferi kazanacak bir düzeyde savaşa hazır olmayı iç ve dış barış ile vatan savunması için şart kabul etmiştir.

Türk vatanını ele geçirmek fikri, Türk devletinin yıkılması fikri iç veya dıştan hangi çeşit tehditle gerçekleştirilmeye çalışılırsa çalışılsın, Türk Milletinin milli ahlak ve çelikleşmiş vatan sevgisinin yarattığı güç karşısında yenilmeye mahkumdur. Bu gün, Türkleri kurtuluş savaşını yapmaya mecbur bırakan devletleri de hüsrana uğratmıştır.

Türk Milletinin sahip olduğu değerler bütünü ve bu bütünün doğal sonucu olan vatan sevgisinin, bir milletin esareti ve köleliği reddedişindeki rolü, milli şuurun yerleşip gelişmesindeki önemini Mustafa Kemal, şu sözleriyle dile getirmiştir:

“Türk vatanını fethetmek fikrini, Türk’ü esir etmek hayalini genel, çok büyük bir fikir haline koymaya çalışanların da layık oldukları kötü sondan kurtulamamış olduklarını gözlerimizle gördük...

Kendilerine dair milletin geleceği emanet edilen insanlar milletin kuvvet ve kudretini yalnız ve ancak yine milletin gerçek ve elde edilebilir çıkarları yolunda kullanmakla yükümlü olduklarını bir an hatırlarından çıkarmamalıdır. Bu kişiler düşünmelidirler ki, bir memleketi ele geçirmek, o memleketlerin sahiplerine egemen olmak için yeterli değildir. Bir milletin ruhu ele geçirilmedikçe, bir milletin azim ve iradesi kırılmadıkça, o millete egemen olmanın imkanı yoktur. Halbuki yüzyılların meydana getirdiği sağlam bir milli ruha ve devamlı bir milli iradeye hiçbir kuvvet karşı koyamaz.

Mahkum olmak istemeyen bir milleti, köleliği altında tutmaya gücü yetecek kadar kuvvetli zorbalardan artık bu dünya üzerinde kalmamıştır. Türk milleti son mücadeleleriyle, özellikle burada kazandığı zaferle, gösterdiği azim ve iradeyle bilinen bu gerçeği bir defa daha tarihe elik kalemle kazımış bulunuyor.”
(Atatrklk III, 1983:101)

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLİ ŞUURUN OLUŞUMUNDA TÜRK KİMLİĞİNİN ROLÜ

1. HAYSİYET, ŞEREF VE GURUR

Milli mücadeleye başlarken, sonuçta askeri açıdan bir zafere ulaşıp ulaşılmayacağı elbette ki belli değildi. Ancak böyle bir mücadeleye başlamak Türk Milleti'nin esir olarak yaşamaktansa ölmeyi tercih edecek kadar gururlu bir millet olduğunun göstergesiydi. Tarihin her döneminde her zaman hür yaşamış bir millet için esaretin ne kadar gurur kırıcı bir durum olduğu ortadadır. Karşısındaki düşman ne kadar ağır silahlarla donatılmış olursa olsun, sadece maddi çıkarlar için bir araya gelmiş bir ordu iken Türk Milleti, kendi manevi değerleri için mücadele eden bir millettir. Mustafa Kemal'in Türk Milleti'nin gururuna ne derece düşkün bir millet olduğuna dair ifadeleri Nutukta şöyle geçmektedir:

“Temel ilke, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu ilke, ancak tam istiklâle sahip olmakla gerçekleştirilebilir. Ne kadar zengin ve bolluk içinde olursa olsun istiklâlden yoksun millet, medeni insanlık dünyası karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye layık görülemez.

Yabancı bir devletin koruyup kollayıcılığını kabul etmek insanlık vasıflarından yoksunluğu, güçsüzlük ve miskinliği itiraftan başka bir şey değildir. Gerçekten de bu seviyesizliğe düşmemiş olanların, isteyerek başına bir yabancı efendi getirmelerine asla ihtimal verilemez.

Halbuki Türk'ün haysiyeti, gururu ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa yok olsun daha iyidir!...

O halde, ya istiklal ya ölüm!

İşte gerçek kurtuluş isteyenlerin parolası bu olacaktır. Bir an için, bu kararın uygulanmasında başarısızlığa uğranacağını farz edelim. Ne olacaktır? Esirlik!

Peki efendim. Öteki kararlara boyun eğme durumunda sonuç bunun aynı değil miydi?

Şu farkla ki, istiklali için ölümü göze alan bir millet, insanlık haysiyet ve şerefının gereği olan bütün fedakarlığı yapmakla teselli bulur ve hiç şüphesiz, esirlik zincirini kendi elleriyle boynuna geçiren miskin, haysiyetsiz bir millete bakarak dost ve düşman gözündeki yeri bambaşka olur” (Nutuk:9)

İtilaf Devletleri' nin Karadeniz Başkomutanı Mr. George Milne'in, Osmanlı Devleti' nin Harbiye Nazırı' na emir ve talimat verdiğini öğrenmesi üzerine, Osmanlı Devleti' nin bağımsızlığını korumak sorumluluğunu yüklenmiş olan kabinenin, bu davranışı şeref ve haysiyetine aykırı bulmamasına şaşırın Mustafa Kemal, şeref ve haysiyeti bir millet için hiçbir saldırıya uğratılmaksızın korunabilmesi en büyük namus borcu olan kutsal kavramlar olarak nitelenmektedir. Nitekim milli mücadele, yalnız işgal edilmiş vatan topraklarını ve istiklali kurtarmak için değil milletin şeref ve haysiyetiyle yaşamını sürdürme isteğini de sağlamak için başlatılmıştır.

“Efendiler; M r. G e o r g e M i l n e'in Osmanlı Devleti'nin Harbiye Nazırı'na doğrudan doğruya emir ve talimat vermekte oluşudur. Bu durum ne millî teşkilât'a karşı onur meseleleri çıkaran Harbiye Nâzırı'nın ne de Osmanlı Devleti'nin bağımsızlığını korumak sorumluluğunu yüklenmiş olan kabinenin şeref ve haysiyetine dokunmuyor. Bu durumun, kendilerinin haysiyetini ve devletin bağımsızlığını çoktan zedelemiş olduğunu fark etmek istemiyorlar. Hiç olmazsa protesto etmiyorlar. Hiç olmazsa, bağımsızlığınıza darbe vuran bu saldırı ve tecavüze aracılık edemeyiz diye feryada cesaret edemiyorlar... Cesaret edemiyorlar Efendiler, çünkü korkuyorlar. Nitekim korktukları başlarına geldi. Bunu yakında göreceğiz. Korkmamak için, insan haysiyetini ve millî gururun saldırıya uğrayamayacağı çevre ve şartlar içinde bulunmak gerekir.”
(Nutuk:243)

Mustafa Kemal' bu düşüncelerine karşın, Osmanlı Hükümeti' nin milletin şerefini

korumada aciz davranması, haksızca uygulamalarla memleketi işgal eden düşmanlardan merhamet dilenmesi üzerine şöyle diyordu:

“İnsaf ve merhamet dilenmekle millet işleri, devlet işleri görülemez. Millettin ve devletin şeref ve bağımsızlığı korunamaz...” (Nutuk:243)

Mustafa Kemal, yaşanan bu saldırılardan ve olumsuzluklardan kurtulmanın tek yolunun Türk Milletine güvenmek ve onda varolan nitelikleri ortaya çıkarması için fırsat vermekten geçtiğini biliyordu.

“Türk Milletinin karakteri yüksektir. Türk Milleti çalışkandır. Türk Milleti zekidir. Çünkü Türk Milleti, birlik ve beraberlik içerisinde güçlükleri yenmesini bilmiştir.” (Atatürkçülük III, 1983:29)

Türk Milleti, milli olduğuna inandığı işlerde, zaman içerisinde birçok kahramanlığa imza atmış ve tarihin akışını değiştirmiştir. Milli şuur içerisinde, şeref, haysiyet, gurur gibi kavramlar tarihten bugüne yoğrularak gelmiş ve köklü Türk kültürünün niteliklerindeki sarsılmaz yerini almıştır.

“Türk Milleti, yüzyıllardan beri hür ve bağımsız yaşamış ve bağımsızlığı, yaşamın gereği olarak düşünmüş bir kavmin kahraman evlatlarıdır. Bu millet bağımlı yaşamamıştır. Yaşayamaz ve yaşamayacaktır.” (Atatürkçülük I, 1983:51)

“Bizim, başka milletlerden hiçbir eksikimiz yok. Cesuruz, çalışkanız, zekiyiz, yüksek amaçlar uğruna ölmesini biliriz.” (Atatürkçülük I, 1983:51)

“Bir milletin namuslu bir varlığa, hürmete layık bir mevkie sahip olması için, o milletin yalnız bilgin ve ilim sahibi olması yeterli değildir. Her ilmin, her şeyin üstünde özel bir niteliğe sahip olması lazımdır ki, o da o milletin belirli ve olumlu bir karaktere sahip olmasıdır. Böyle bir karaktere sahip olmayan fertler ve böyle fertlerden meydana gelen milletler hiçbir zaman gerçek bir devlet kuramazlar. Böyle milletler birer kanşıklık yuvası olurlar...” (Atatürkçülük I, 1983:59)

İngiliz tarihçi Geoffrey Lewis'in, 1974 tarihli "Türk Portresi" adlı eserinden "Türkler" başlıklı aşağıdaki yazıyı hem konuyla alakalı olması dolayısıyla, hem de tarafsız, önyargısız bir yabancı gözüyle Türk imajını aktarması vesilesiyle bu bölüme eklemeyi uygun buluyoruz:

"Türkler....Çekingen ve saygılı insanlardır. Doğunun İngiliz (centilmen)'leri olarak da tanınmışlardır. Sohbet toplantılarında –bizler gibi şarkı söylemek yerine- şiirler okur, öyküler anlatırlar. (Ortadoğulu) Komşuları kadar güleç kimseler değildirler. Ağırbaşlı ve ölçülüdürler. Hata yapmamaya çalışırlar. Mahcupturlar. Altı yüz yıllık dünya imparatorluğunun sorumluluk sahibi, ağırbaşlı varisleridir. Konuksever ve kibardırlar.

"Siz bizim konuğumuz oldunuz" gerekçesiyle yabancı müşterisinden para almayan tok gözlü otel sahibi, dünyanın başka hangi ülkesinde, nerede bulunur?

İskoçlar gibi asık yüzlüdürler. Mizah duygusuna sahip olmadıkları söylenir. Duygusal ve onurludurlar. Kolay alınırlar. Yabancıların Türkler hakkında neler düşündüğünü merak ederler. "Müthiş" ve "tembel" Türk yakıştırmaları gerçek, geçerli değildir.

Zor ve giderek zorlaşan dünyamızda yaşamını onuruyla ya da öz saygısıyla sürdürmeye çalışan ne güzel insanlardır." (Güvenç, 1993:364)

2. BAĞIMSIZLIK BİLİNCİ

Tarihin hiçbir döneminde esaret altında yaşamayan Türk Milleti, Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda, savaştan yenilgiyle çıkan hiçbir devlete uygulanmayan şartlarla karşı karşıya bırakarak varlığına ve bağımsızlığına kastediliyordu. Mustafa Kemal:

"Biz Türkler, bütün tarihimiz boyunca hürriyet ve istiklâle sembol olmuş bir milletiz!" (Nutuk:470)

diyerek Türk Milleti'nin esarete hiçbir zaman boyun eğmeyeceğini belirtiyordu.

İfadelerinde milli varlık ile bağımsızlığı birçok yerde yan yana kullanan Mustafa Kemal hiçbir gücün milleti bağımsızlık mücadelesinden mahrum bırakamayacağına inanıyordu. “İnsaf ve merhamet dilenmekle” bağımsızlığın korunamayacağından hareketle Millet ,Mustafa Kemal'in liderliğinde silaha sarılıyordu. Mustafa Kemal :

“Ne kadar zengin ve bolluk içinde olursa olsun istiklâlden yoksun millet, medeni insanlık dünyası karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye layık görülemez.” (Nutuk:9)

derken, Türk Milleti'nin haysiyet ve gururundan ötürü böyle yaşayamayacağını şu cümleler ile ifade ediyordu:

“Böyle bir millet esir yaşamaktansa yok olsun daha iyidir!...”(Nutuk:9)

“Bütün cihanın bilmesi lazımdır ki; Türkiye Halkı, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve O'nun Hükümeti, uşak muamelesine tahammül edemez. Her medeni millet ve hükümet gibi varlığının, hürriyet ve istiklalinin tanınması talebinde katiyen müşirdir. Ve bütün davası da bundan ibarettir...” (Karal, 1998:4)

Milli mücadeleye başlayan Türk Milleti'nin bütün fertlerinin uğrunda sonuna kadar kanlarını akıtmaya karar verdikleri bağımsızlığa, Milletin verdiği önemi şöyle dile getiriyordu:

“ Memleketimiz ve milletimiz her ne zaman felaketselere uğradıysa, hiç şüphesiz ki bütün vatan ve memleket evladı, en büyük fedakarlığı yapmaktan çekinmemiştir...” (Atatürkçülük III,1983:96)

“Aydın olsun cahil olsun, istisnasız milletimizin bütün fertleri, belki işin içindeki güçlüğü iyice kavramamış olsalar bile, bugün yalnız tek bir nokta etrafında toplanmış ve fakat sonuna kadar kanını akıtmaya karar vermiştir. O nokta, istiklâlimizin tam olarak kazanılması ve devam ettirilmesidir.” (Nutuk:422)

Türk Milleti'nin büyük fedakarlıklara katlanarak ve canlarını ortaya koyarak

kazandığı zafer için:

“Bu eser, Türk milletinin hürriyet ve istiklâl düşüncesinin ölümsüz bir âbidesidir.” (Nutuk:459)

derken, milletin bağımsızlığa verdiği önemi de ortaya koyuyordu.

Her ne kadar Kurtuluş Savaşında Türklerin karşısına Yunan kuvvetleri çıkarılmışsa da aslında Yunan kuvvetlerinin dizginleri, kendilerini (bugünkü gibi) çağdaş, medeni, insancıl gören Batılı büyük devletlerin ellerindeydi. Nitekim Lozan antlaşmasında Türk tarafı Yunanlılarla değil, Yunanlıların dizginlerini ellerinde tutan bu devletlerle mücadele etmiştir.

Türk Milletinde var olan bağımsızlık aşkının diğer milletlere de örnek olması gerektiğini savunan Mustafa Kemal, Dünyada ezilen ve mazlum halkların da milli mücadelemizden dersler çıkarması gerektiği kanaatindedir.

“Türkiye’nin bugünkü meselesi yalnız kendi nam ve hesabına olsaydı, belki daha kısa, belki daha az kanlı olur ve daha çabuk bitebilirdi. Türkiye büyük ve önemli bir çaba harcıyor. Çünkü savunduğu dava bütün mazlum milletlerin, bütün Doğunun davasıdır. Ve sona erdirinceye kadar mevcut tarih kitaplarının gereklerini değil, tarihin hakiki gereklerini takip etmiştir.” (Atatürkçülük II,1983:21)

Her fırsatta Anadolu’ya medeniyeti getirme gayretinde olduklarını savunan, sözüm ona Batının büyük ve demokratik devletlerinin, aslında kendi halklarına da görüş bildirme ve özgür düşünme hakkını tanımadıklarını Mustafa Kemal’in şu sözlerinden kolayca anlıyoruz.

“Yaşamak isteyen milletimizin isteği bir kelimedede özetlenebilir ve gayet meşrudur. İstiklal! Avrupa’nın yöneticilerinden ve sermayedarlarından ayrı olan asıl milletleri, bizim hayatımızı bize çok görmüyorlar. Eğer bugün Fransız Milleti ile, İtalyan Milleti ile hatta İngiliz Milleti ile düşmanlık halinde bulunuyorsak, bu milletlerin seslerini işittirememelerinden ve kendi yöneticilerinin istila ve

sermaye emelleri için, bizi yok etmelerine ses çıkaramamalarındandır.”
(Atatürkçülük II,1983:22)

3.AKILCILIK VE GERÇEKÇİLİK

Akılcılık, insanın aklı ile gerçekleri anlama yeteneğine inanmak anlamına gelir.

Mustafa Kemal'in ve tabii olarak Türk Milletinin en önemli özelliklerinden biri akılcı olmaktır. Bunun anlamı ise milli ve milletlerarası sorunlara duygusal ve dogmatik açıdan, peşin hüküm ve kalıplarla değil; akılcı, bilimci ve pragmatik bir yaklaşımla eğilmektir. Bu yaklaşım tarzında insanlığın karşılaştığı her türlü sorunlara çare bulmak amacıyla, durum ve şartlar, her türlü alternatifler gözden geçirilerek incelenir. Gerçeklere ve ihtiyaçlara uygun, tartışma ve muhakeme sonunda bir karara bağlanarak uygulama safhasına geçilir. Egemen olan unsurlar daima akıl ve mantıktır.

Mustafa Kemal'in konuyla ilgili şu sözleri çok çarpıcıdır:

“Fikirler, anlamsız, mantıksız, boş sözlerle dolu olursa, o fikirler hastalıklıdır. Aynı şekilde sosyal hayat akıl ve mantıktan uzak, faydasız, zararlı ve bir takım inançlar ve geleneklerle dolu olursa felce uğrar.” (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, 1997:261)

Türk Milleti, şayet milli mücadeleden başarı ile çıkmışsa bunu yalnızca büyük savaşma kabiliyetleri ve kahraman bir millet olmalarının vermiş olduğu askeri başarıları ile sağlamamıştı. Aynı zamanda günün gerçeklerine göre bir mücadele yolu seçmiş ve atmış oldukları her adımda akıl ve mantığı ön planda tutmuştu.

Mustafa Kemal, milli mücadelenin en başından beri, kendisinin ve milletinin atacağı her adımı aklın süzgecinden geçirerek tespit etmiş, günün gerçeklerine ve içinde bulunulan durumun imkanlarına göre kararlar almış veya alınmasına ön ayak olmuştu. O Türk Milleti'nin milli mücadeleye başlarken, her türlü şartı ve sonucu düşünerek karar verdiğini şöyle ifade ediyordu:

“Tam istiklal, bizim bugün üzerimize aldığımız görevin can damandır. Bu görev, bütün millete ve tarihe karşı yüklenilmiştir. Bu görevi yüklenirken, ne ölçüde başarılacağı üzerinde hiç şüphe yok ki çok düşündük. Fakat sonunda vardığımız kanaat ve inanç, bunda başarılı olabileceğimizdir. Biz, böyle işe başlamış adamlarız.” (Nutuk:422)

“Bizim, akıl, mantık, zeka ile hareket etmek en belirgin özelliğimizdir. Bütün hayatımızı dolduran olaylar bu gerçeğin delilidirler.” (Borak, 1966:88)

Bazı durumlarda gelecekle ilgili düşüncelerini ve bu yolda yapacağı tüm eylemleri sadece yeri ve zamanı geldiğinde açıklamış ve uygulamıştı:

“Hükümdar ailesi, ilk andan başlayarak Milli Mücadelenin amansız düşmanı kesildi. Bu kaçınılmaz tarihî akışı daha başlangıçta ben de görmüş ve sezmişim. Ancak, sonuna kadar devam etmiş olan bu sezgimizi başlangıçta bütün yönleri ile açığa vurup ifade etmedik. Gelecekteki ihtimaller üzerinde fazla konuşmak, giriştiğimiz gerçek ve maddî mücadeleye hayalî bir macera niteliği verdirebilirdi. Dış tehlikenin yakın etkilerini derinden duyanlar arasında, geleneklerine, düşünce kabiliyetlerine ve ruh yapılarına aykırı olan muhtemel değişmelerden ürkeceklerin ilk anda direnme güçlerini harekete geçirebilirdi. Başarı için pratik ve güvenilir yol, her safhayı vakti geldikçe uygulamaktı. Milleti gelişmesini ve yükselmesini sağlayacak doğru yol buydu. Ben de bu yolda yürüdüm. “ (Nutuk:11)

İşte Mustafa Kemal' in o an için uygulanabilecek olan bu en akılcı ve gerçekçi yaklaşımı sayesinde, zaman içinde ve milli mücadelenin gelişimi sürecinde Türk Milleti de her şeyi daha iyi görebilme ve geleneklerinden çok akıllarıyla geleceklerine yön verme kabiliyetlerini göstermişlerdi. Mustafa Kemal, bu konuda Türk Milleti' ne olan güvenini Nutukta şu şekilde ifade ediyordu:

“Ben milletin vicdanında ve geleceğinde hissettiğim büyük gelişme kabiliyetini, bir millî sır gibi vicdanımda taşıyarak, yavaş yavaş bütün bir topluma uygulatmak mecburiyetinde idim.”(Nutuk:11)

İstanbul Hükümeti' nin aracı kullanarak milli mücadele ateşini söndürme yolundaki çabalarına karşı Mustafa Kemal, aracı olan Yunus Nadi Bey' e 6 Ekim 1919 tarihinde verdiği cevapta atılan adımların tesadüflere değil gerçekliğe dayandığını şöyle ifade ediyordu:

“Biz, davranışlarımızı yabancıların dedikodusuna uydurma güçsüzlüğünü reddetmiş olanlarız. İç ve dış durumu bütün açıklığı ile biliyoruz. Attığımız adım tesadüflere bağlı değildir, derin düşüncelere, sağlam temellere, bütün milletin düzenli bir teşkilâta bağlı gerçek kuvvetine ve irade gücüne dayanmaktadır.” (Nutuk:145)

Türk Milleti, Kurtuluş Savaşı'nı yalnız memleketi istila eden düşmanlara ve onların yandaşlarına karşı değil, bizzat milletin içinde bulunan ve bugünkü cumhuriyetle asla bağdaşmayacak. milletin egemenliğini değil, sadece padişahın ve halifenin söz sahibi olduğu bir yönetim şeklini kendi vicdanlarıyla eş tutan zihniyetlerle de mücadele ederek yapmıştır. Savaşta askeri alanda başarının sağlandığı günlerde bile halifeye sevgi gösterilerinde bulunan, onu peygamber vekili sıfatıyla tüm İslam dünyasının hükümdarı yapmak isteyen kişiler vardı. Ancak bu gibi istek ve girişimlerin akıl ve mantığa sığmayacağını bilen Mustafa Kemal' e göre:

“Hemen hepsi yabancı devletlerin idaresi altında bulunan veya bağımsız olan Müslüman milletlere ve devletlere Halife adı altında bir hükümdar tayin etmek akıl ve gerçek ile bağdaştırılabilir miydi?” (Nutuk:480)

“Bir İslâm devleti olan İran ve Afganistan , halifenin herhangi bir yetkisini tanır mı? Tanıyabilir mi? Haklı olarak tanıyamaz. Çünkü, böyle bir yetki devletin istiklâlini milletin hâkimiyetini ortadan kaldırır. Millete şunu da hatırlattım ki, kendimizi dünyanın hâkimi zannetmek gafleti, artık devam etmemelidir. Dünyanın durumunu ve dünyadaki gerçek yerimizi tanımamaktaki gafletle, gafillere uymakla milletimizi sürüklediğimiz felâketler yetişir! Bile bile aynı faciayı devam ettiremeyiz.” (Nutuk:481)

Türk Milleti' de tıpkı önderi gibi gerçekçi düşünüyor ve saltanat makamını

kaldırıldığı gibi hilafet makamını da 3 Mart 1924' de Büyük Millet Meclisi'nin çıkarmış olduğu bir kanunla kaldırılıyordu.

Mustafa Kemal, çok yönlü düşünebilen akılcı gençlerin yetiştirilmesine büyük önem veriyordu. Bu doğrultuda eğitimin olduğu kadar gençlerin eğitimlerinde uygulanacak akılcı ve dinamik metotların da gerekliliğinin farkındaydı. Günümüz içinde, ibretle okunması ve anlaşılması gereken şu sözleri, onun bu konuya olan duyarlılığındaki haklı gerekçeleri gözler önüne sermektedir:

“Kitapların cansız teorileriyle karşı karşıya kalan genç beyinler, öğrendikleriyle memleketin gerçek durum ve çıkarları arasında ilişki kuramıyorlar. Yazarların ve teorisyenlerin tek taraflı dinleyicisi durumunda kalan Türkiye'nin çocukları, hayata atıldıkları zaman bu ilişkisizlik ve uyumsuzluk yüzünden tenkitçi, karamsar, milli şuur ve düzene uyumsuz kişiler meydana getirirler.” (Atatürkçülük III, 1983:106)

Sonuç olarak Mustafa Kemal, geleceğin Türkiye'sini emanet ettiği gençlere akıllı ve ilimi hedef olarak göstermiştir:

“ ... Benim manevi mirasım ilim ve akıldır. Benim Türk Milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır. Benden sonra beni benimsemek isteyenler, bu temel eksen üzerinde, akıl ve ilmin rehberliğini kabul ederlerse, manevi mirasçılarım olurlar.” (Atatürkçülük III, 1983:108)

4.CESARET

“Ben 1919 senesi Mayıs, Samsun'a çıktığım gün elimde maddi hiçbir kuvvet yoktu. Yalnız büyük bir milletin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek ve manevi bir kuvvet vardı. İşte ben ulusal kuvvete, bu Türk Milletine güvenerek işe başladım.” (Atatürkçülük I, 1983:49)

19 Mayıs 1919 tarihi itibari ile memleketin ve milletin durumu Mustafa Kemal'in Nutuk 'da belirttiği üzere ortadadır. Vatan görevine atılacakları hem düşmanın hem

de gafillerin yarattığı tehlikeler beklemektedir. Milli şuurun gerektirdiği işlere başlayabilmek için kesin ve dönülmez bir karar verilmesi gerekmektedir. Mustafa Kemal milli mücadelenin gerektirdiği, başlangıçta arkadaşlarıyla birlikte almak zorunda oldukları, neticede de bütün milletin sahip olduğu bu cesur kararı anlatırken şöyle demektedir:

“Arkadaşlarımla ciddi bir görüşme yapmayı uygun buldum. Kendilerine genel ve özel durumu açıklayarak tutulması gerekli olan yolu anlattım. Bu münasebetle en elverişsiz durumları, genel ve şahsî tehlikeleri; her ihtimale karşı göze alınması kaçınılmaz olan fedakârlığı dile getirdim. Bir de millî gaye ile ortaya atılacakların bugün yok edilmesini düşünen, yalnız saray, hükümet ve yabancılarıdır. Ancak, bütün memleketin aldatılmasını ve aleyhimize çevrilmesini de ihtimalden uzak tutmamak gerekir. Millete önder olacakların, her ne pahasına olursa olsun amaçtan dönmemeleri, memlekette barınabilecekleri son noktada, son nefeslerini verinceye kadar, bu amaç uğrunda fedakârlığa devam edeceklerine daha işin başında karar vermeleri gerekir. Kalplerinde bu gücü duymayanların teşebbüse geçmemeleri elbette daha isabetli olur. Çünkü, aksi halde hem kendilerini hem de milleti aldatmış olurlar.” (Nutuk:30)

Bunun anlamı şudur; milli bir şuura sahip olmak, bütün zorluk ve tehlikelere rağmen cesaretle bedenini, ruhunu bunların karşısına koymak milli mücadeleye başlamanın ve yürütmenin zorunlu bir gerekliliğidir. Bu kararı verirken sadece başlangıçta varolan tehlikeleri değil ileride çıkabilecek daha büyük tehlikeleri de göz önüne alarak görevin gerektirdiği cesaret ile karar vermek.

“Halas için...İstiklal için evvel ve ahir düşmanla bütün mevcudiyetimizle vuruşarak onu mağlup etmekten başka karar ve çare yoktur ve olamaz.”
(Tuncar, 1999:70)

Mustafa Kemal milli mücadele ruhunun mutlaka büyük bir cesaretle ortaya çıkması gerektiğini ve kendisi ile birlikte hareket edeceklerin maruz kalabileceği tehlikeleri anlatırken şöyle demektedir:

"... söz konusu görev, resmî makam ve üniformaya sığınarak, el altından yürütülebilecek türden değildir. Bu tarz bir dereceye kadar sürdürülebilir. Fakat, artık, o devir geçmiştir. Açıkça ortaya çıkmak ve milletin hakları adına gür sesle bağırarak ve bütün milleti bu sese ortak etmek lâzımdır.

Benim, görevden alındığıma ve her türlü sonuçla karşı karşıya bulunduğuma şüphe yoktur. Benimle açıktan açığa işbirliği etmek, aynı sonucu şimdiden kabullenmek demektir." (Nutuk:31)

Askerlik hayatı boyunca bulunduğu görevlerde ve katıldığı savaşlarda büyük başarılarla imza atan, hatta Başkomutan iken muharebe alanında yaralanan Mustafa Kemal, vatan görevinin beklediği cesareti şöyle ifade etmektedir:

"Komutanların, emirleri altına verilen millet evlâdını, memleket vasıtalarını, düşmana ve ölüme doğru sürerken, düşündükleri tek nokta, milletin kendilerinden beklediği vatan görevini ateşle, süngüyle ve ölümlerle yerine getirerek sonuç almaktır. Askerî görev, ancak bu anlayış ve inançla yerine getirilebilir." (Nutuk:336)

Mustafa Kemal, kazanılan başarı ve zafer için diğer bütün unsurlarla birlikte en önemlisi cesur, kahraman Türk evlatlarından müteşekkil Türk Ordusuna teşekkürü bir borç olarak görüyordu.

"Türk Ordusu, dünyanın hiçbir ordusunda yüreği seninkinden daha temiz, daha sağlam bir askere rast gelinmemiştir. Her zaferin mayası sendedir. Her zaferin en büyük payı sendedir. Kanaatinle, imanıyla, itaatıyla, hiçbir korkunun yıldırmadığı demir gibi temiz kalbinle düşmanı nihayet alt eden büyük gayretin için gönül borcumu ve teşekkürümü söylemeyi nefsimde en aziz bir borç bilirim." (Tuncar, 1999:141)

Mustafa Kemal; Mehmetçiğin ve Türk Ordusunun cesaretinden o kadar emindi ki, her ne şartta olursa olsun onun korkaklık göstereceğine ihtimal vermiyordu. Bunu ancak başsız bir ordunun dağılması ile açıklayabiliyordu.

“Türk neferi kaçmaz. Kaçmak nedir bilmez. Eğer Türk neferinin kaçtığına görmüşseniz, derhal kabil etmelidir ki onun başında bulunan en büyük kumandan kaçmıştır.” (Tuncar,1999:140)

“Tarihte bütün bir vatani, çok faik düşman kuvvetleri karşısında son kabza_i türabına kadar karşı karşı kahramanca ve namuskarane müdafaa etmiş ve yine muhafaza-i mevcudiyet eyleyebilmiş ordular görülmüştür. Türk Ordusu, o cevherde bir ordudur. Yeter ki ona kumanda edenler, kumanda edebilmek evsafına haiz bulunsun.”(Tuncar,1999:135)

5.AZİM VE KARARLILIK

Mustafa Kemal, Orta Asya'dan Avrupa'nın içlerine kadar ilerleyen Türk Milleti'nin kararlılığını çok iyi biliyordu. Hedefleri belli olan mücadelede yalnız ve yarı yolda da kalmayacağını farkındaydı. Elinde yalnız manevi gücü ve milli şuuru olan millet, ya bu iş olacak ya da bu millet ölecek kararlılığı ile yola çıkıyordu. Mustafa Kemal bu kararlılığı şöyle ortaya koyuyordu:

“ Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.”
(Nutuk:21)

“Zafer, “zafer benimdir” diyebilenindir. Başarı, “başaracağım”, diye başlayanın ve “başardım”, diyebilenindir.” (Atatürkçülük III, 1983:94)

Bu cümlelerde ortaya konan inanç ile birlikte Türk milletinin azminin bağımsızlığı kurtarabileceği de vurgulanıyordu. Fakat olayları dışarıdan izleyenler, milletin elindeki maddi gücü bilenler sonuçta başarılı olunabileceğini kestiremiyorlardı. Nitekim 22 Eylül 1919 tarihinde Sivas'a gelerek Mustafa Kemal ile görüşen Amerikalı General Harbord, “ Millet, tasarlanıp yapılabilecek her türlü teşebbüs ve fedakarlığa başvurduktan sonra da başarı sağlanamazsa ne yapacaksınız?” diye sorduğunda, Mustafa Kemal'in Türk Milleti'nin kararlılığını ortaya koyan cevabı çok net idi:

“Bir millet varlığını ve istiklâlini kurtarabilmek için düşünölebilen her türlü teşebbüs ve fedakârlığı yaptıktan sonra başarıya ulaşır. Ya başaramazsa demek, o milletin ölmüş olduğu hükmüne varmak demektir. Öyle ise, millet yaşadıkça ve fedakârca teşebbüslerine devam ettikçe başansızlık da söz konusu olamaz.” (Nutuk:118)

Sadece yabancılar değil milletin içinde de kararsızlar vardı. Komutanlar, buldukları komuta düzeyine göre imkanlarını kullanarak, topladıkları bilgileri akıl ve sezışlerine göre değerlendirek karara varmalı, sūratle ve kararlılıkla uygulamalıdır. Mustafa Kemal İzmit'teki Albay Asım' a da milletin azminin en büyük güç olduğunu açıklamak gereğini duymuştu:

“Kabinenin düşeceği ve belki de düşmüş olması kesindir. Bu bakımdan milletin azim ve iradesi her türlü kararsızlığın üstünde bir güce sahiptir dedikten sonra, kesin düşünce kararını beklemekte olduğumu söyledim” (Nutuk:132)

Mustafa Kemal, milli mücadele döneminde işgalci kuvvetlerle olduğu kadar İstanbul Hükümetiyle de mücadele etmek zorunda kalıyordu. İşgalci kuvvetler karşısında gösterdiği azmi ve kararlılığı, İstanbul Hükümeti karşısında da sergiliyor ve sonuca ulaştığını da şu sözleriyle ifade ediyordu:

“...Gördünüz mü azim ve irade sayesinde ki, İstanbul bizimle anlaşmak için vasıtalar arıyor.” (Kansu, 1966:338)

Memleketteki mücadele kararlılığından çok etkilenen Mustafa Kemal İstanbul'un işgali ile İtilaf Devletlerine, milletin bu kararlılığını çektiği protestoda şöyle aktarıyordu:

“Biz, haklarımızı ve bağımsızlığımızı savunmak için giriştiğimiz mücadelenin kutsallığına ve hiçbir kuvvetin bir milleti yaşama hakkından mahrum edemeyeceğine inanıyoruz.” (Nutuk:285)

Mustafa Kemal'in, Ankara'da 28 Aralık 1919 tarihinde şehrin ileri gelenleriyle yaptığı bir konuşma sırasında söyledikleri, bir milletin kurtuluş yolundaki gereklerini

şu şekilde vurguluyordu:

“Baylar! Bir ulus, varlığını ve haklarını korumak yolunda, bütün gücü ile, bütün görünür, görünmez güçleriyle ayaklanmış ve karara varmış olmazsa, bir ulus yalnız kendi gücüne dayanarak varlığını ve bağımsızlığını sağlayamazsa, şunun bunun oyuncağı olmaktan kurtulamaz.” (Çağlar, 1968:17)

Belirlenen hedeflerde başarı için, cesaret ve moralin üstün olması yanında, gerçeklere ve akla dayanan azim ve kararlılığın önemi yadsınamaz.

“Kahraman Türk Ordularının kazandıkları büyük zaferlerde şahsıma düşmüş olan vazifeleri yapabilmişsem çok bahtiyarım. Yalnız bu noktada bir gerçeği açıklamak için söylemeliyim ki, benim, ordularımı sevk ve tevcih ettiğim hedefler, esasen ordularımın her erinin, bütün subaylarının ve kumandanlarının görüşlerinin, vicdanlarının, azimlerinin, mefkurelerinin yönelmiş olduğu hedefler idi.” (Tuncar, 1999:96)

6.TÜRK ORDU VE ASKER YAPISI

Milli mücadele esnasında Türk Ordusunun maddi imkanları çok zayıf olmasına rağmen onu güçlü kılan “inanmış” olmasıydı. Türk ordusu milli mücadelenin amaçlarına, ve mutlak zafere inanmıştı. O, sadece maddi birtakım milli çıkarlar uğruna savaşmaya değil milletin haysiyet ve şerefini koruma uğrunda savaşa girmişti. Mustafa Kemal, Türk ordusunun, sadece milli şuurun verdiği heyecan ile milli mücadeleye başlayan Milli Teşkilatın temelini oluşturduğu ile ilgili olarak şunları söylüyordu:

“... bilmek gerekir ki, ordu millî teşkilât kadrosunun dışında değil, belki onun ruhunu ve temelini oluşturmaktadır.” (Nutuk:240)

O, Türk Ordusunun, vatanın kurtuluşu gayesine ulaşmak için her karış toprağını karış karış savunacağına olan inancını şöyle dile getiriyordu:

“Tarihte bütün bir vatani, çok üstün düşman kuvvetleri karşısında, son bir avuç toprağına kadar karış karış kahramanca ve namusluca savunmuş ve yine varlığını koruyabilmiş ordular görülmüştür. Türk ordusu o cevherde bir ordudur.” (Nutuk:335)

Çünkü O biliyordu ki erinden komutanına kadar hiçbir Türk Askerinin bilincinde esaret diye bir kavram yoktur. Türk Ordusunun Komutanlarının sadece ellerindeki gücü değil kendi canlarını da ortaya koyarak mücadeleye devam edip zafere ulaştıkları ile ilgili:

“Efendiler, bir komutanın esir olması da mazur görülebilir. O zaman ki, askerliğin görev ve gereklerini yerine getirip uygulamakta, elindeki kuvveti sonuna kadar, son süngü ve son nefese kadar kullandıktan sonra, kanını akıtmak fırsatını bulamaksızın düşman eline düşerse. . .

Efendiler, bütün ordusu, üstün düşman karşısında yenilip de kendiliğinden geri çekilirken, kılıcını çekip tek başına atını, düşman başkomutanının çadırına doğru sürerek ölüm arayan Türk komutanları görülmüştür.

Bir Türk komutanının, ordusunu kullanmaksızın, herhangi bir kötü tesadüf ve kötü şans eseri bile olsa, düşmana esir düşmesini biz mazur görsek de, tarih, bunu asla affetmez ve affetmemelidir. Türk inkılâp tarihinin gelecek nesillere hitap ve uyarısı işte budur.” (Nutuk:336)

derken Türk Ordusunun Komutanları ile ilgili tarihi bir ilkeyi ortaya koyuyor, aynı zamanda geleceğe yönelik de bir uyarıda bulunuyordu.

Dünya üzerinde, üstün nitelikli askerlerin ve yetenekli devlet adamlarının varolduğı tarih kitaplarında yer alır. Fakat askerlik ve devlet adamlığı yetenek ve becerisini bir bütün olarak kendi öz benliğinde toplamış bulunan örnekler çok azdır. İşte Mustafa Kemal, bu müstesna insanlardan biridir.

Mustafa Kemal, meslekten yetişmiş, Osmanlı İmparatorluğunun çeşitli kıta ve karargah görevlerinde bulunmuş, askeri liderlik yeteneğini defalarca kanıtlamış

seçkin bir komutandır. Temel mesleği ve bulunduğu konumlar itibariyle, Türk Ordusunu ve orduyu oluşturan Türk Milletini çok iyi tanması doğaldır:

“Türk Ordusunu, onun faziletini, değerini ve bu ordu ile neler yapılabileceğini benim kadar anlayan az olmuştur.” (Atatürkçülük II, 1983:234)

Yine Mustafa Kemal, Türk Milleti ve ordusunun ayrılmaz bir bütün olduğunu, başarısının temel sebeplerinden birinin de bu olduğunu şu şekilde belirtir:

“Türk Milleti, tehlikelere karşı elinde kılıç yürümeye hazır bulunan kahraman çocuklarına derin güven duymuştur. Ve bu güveni daima duyacaktır. Bundan sonra da Türk Milleti'nin yüksek idealinin gerçekleşmesi için kahraman asker evlatları hep önde gidecektir.

Bugün Türk Milleti, başarılı olduğu her hayati şeyin kahramanı olarak kendi ordusunu, ordusuna komuta eden öz evlatlarından kurulu subaylar topluluğunu, yüksek komuta kademesini görmektedir. Millet ve kahraman çocuklarından meydana gelen ordu o kadar birbiriyle kaynaşmıştır ki, dünyada ve tarihte bunun örneği çok azdır. Bu milli görünüş ile daima övünebiliriz.

Ordudan bahsederken bu milletin hakiki sahibi olan Türk Milleti'nin aydın evlatlarından bahsediyorum.” (Atatürkçülük III, 1983:83)

O, Türk askerini çok çeşitli bölgelerde, değişik ortamlarda ve akıl almayacak kadar zor koşullarda, onlarla omuz omuza savaşarak tanımıştı. Bütün imkansızlıklara rağmen milli mücadelenin başarısının sınımları soranlara, milli şuurdan başka hiçbir şeyin böyle bir sonucu sağlayamayacağına dair şu şekilde cevap verir:

“Türk komutanları komuta etmesini, Türk askeri de ölmesini bilmiştir. Harbi kazanmasının sırrı da işte bundan ibarettir.” (Atatürkçülük II, 1983:235)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELİŞMEDE MİLLİ ŞUUR

1.DİL

“Dilin milli ve zengin olması, milli hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir. Yeter ki dil şuurla işlensin.” (Tuncar, 1999:56)

Mustafa Kemal, Türk Dilini sadeleştirmeyi ve Türkçe olmayan kelimelerin yerine gerçek Türkçelerinin bulunup kullanılmasını uzun süredir düşünüyordu. Bu konudaki çalışmaları sadece belli bir süreyle sınırlandırmak istemiyor, devamlı çalışmak suretiyle dili zenginleştirmek istiyordu. Bu amaçlar ışığı altında 12 Temmuz 1932’de “Türk Dil Kurumu” nu kurdu.

Zamanla çalışmalar genişledi. “Güneş Dil Teorisi” incelemeleri başladı. Bilim adamları ve memleketin çeşitli yörelerinden delegeler çağrılarak 26 Eylül 1932’de Dolmabahçe Sarayı’nda I.Dil Kurultayı’nı topladı. Mustafa Kemal’in Türk dili ile ilgili yaptığı bu çalışmalar hakkında şu sözleri aktarırsak, Mustafa Kemal’in konuya verdiği önemi daha iyi ortaya koyabiliriz.

“Türk Dil Kurumu’ nun çalışmalarına ilelebet iştirak edecek değilim. Tarih Kurumunun kuruluşunu takip eden yıllarda, tarih üzerine arkadaşları teşvik için beraber çalıştım. Nihayet bu kurum teşkilatlandıktan ve çalışmalarına hız verdikten sonra, Tarih Kurumu’ nun mesaisine karışmıyorum. Kurum üyeleri bildikleri gibi akademik çalışmalarına devam ediyorlar. Dil Kurumu çalışmalarına da münasebetim böyle olacaktır. Dil alimlerinin, mütehassıslarının akademik çalışmalarına müdahale etmeyeceğim. Sizin de (sofrada hazır bulunan Dil Kurumu Merkez Heyeti Azaları) mesailerinizi ilmin son verimlerine uydurmanız gerekir.” (Karal, 1998:68)

“Mustafa Kemal Paşa, Türkçe kelimeler ve Güneş Dil Teorisi üzerinde devamlı çalıştı. Geceleri sofrasında çok zaman bir kara tahta bulundurur, Dil Kurumu Umumi Katibi İbrahim Necmi Bey (Dilmen), Türkçe kelimeleri tahtaya yazar, Güneş Dil Teorisine göre uygulamalar yaparak kelimelerin kökünü bulmaya çalışırdı. Bu çalışmalar çoğu zaman sabaha kadar devam ederdi. Bulunan kelimeye karşı görüşleri dikkatle dinler, cevaplandırır ve karşı görüşte olanları tatmin etmeye çalışırdı.” (Özalp, 1995:54)

Mustafa Kemal’e göre Türk dilinin asıl benliğine, özündeki zarafet ve güzelliğe kavuşturulması, milli şuurun oluşumu ve gelecek nesillere aktarımı açısından da şarttır. Ona göre:

“Milli duygu ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması, milli duygunun gelişmesinde başlıca alimdir. Türk Dili, dillerin en zenginlerindedir. Yeter ki şuurla üzerinde çalışılsın. Zira Türk Dili, Türk Milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü, Türk Milleti, geçirdiği sayısız felaketler içinde, ahlakının, geleneklerinin, hatıralarının, çıkarlarının kısaca bugün kendi milletini yapan her şeyi dil sayesinde korunduğunu görür. Türk Dili, Türk Milleti’nin kalbidir, zihnidir.” (Saray, 1995:56)

Görüldüğü gibi Mustafa Kemal, dil meselesini sadece bir kültür hadisesi olarak değerlendirmemişti. Dili, birliğin ve beraberliğin anahtarı olarak görmüş, günümüz için de üzerinde düşünülmesi gereken mesajları ta o zamandan kavrayarak milletine miras bırakmıştı.

“Türk Milleti’ndenim diyen insanlar her şeyden evvel ve mutlaka Türkçe konuşmalıdır.” (Tuncar, 1999:139)

Elbette ki dil, milli kültürün ilerlemesi ve yayılmasında önemli bir araç olduğu gibi, milli şuurun gelişmesinde ve bağımsızlığın korunmasında da önemli bir etkidir. Ayrıca, milleti oluşturan bireylerin birbirlerini kolaylıkla anlamaları ve milli bütünlüğün devamlılığı için dilin korunması ve zenginleştirilmesi zorunluluktur.

“...Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk Milleti, dilini de

yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmalıdır.” (Atatürkçülük III, 1983:152)

“Milli bilincin ayakta kalabilmesi ve uyanık bulunması için dil ve tarih uğrunda çalışmaya mecburuz.” (Atatürkçülük III, 1983:152)

Evet, Mustafa Kemal, milli birliğin korunması için dil üzerinde hassasiyetle durulması, bu husustaki çalışmaların sürekliliğinin de şart olduğunu her fırsatta vurguluyordu. Söylevleriyle, yaptığı işlerle uzak görüşlü bir insan olduğunu pek çok konuda olduğu gibi dil hususunda da ispatlamıştır.

“Milletin çok bariz vasıflarından birisi, kıymetli esaslarından birisi dildir. Türk Milleti’ndenim diyen insan her şeyden evvel ve bihemahal Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan Türk harsına ve camiasına mensubiyetini iddia ederse, buna inanmak doğru olmaz. Halbuki, Adana’da Türkçe konuşmayan yirmi binden fazla vatandaş vardır. Eğer Türk Ocağı buna müsamaha gösterirse, gençler, siyasi içtimai bütün Türk teşekkülleri, bu vaziyet karşısında bi-his kalırsa, en aşağı yüz seneden beri devam ede gelen bu vaziyet, daha yüzlerce sene devam edebilir. Bunun neticesi ne olur efendiler? Herhangi bir felaket günümüzde bu insanlar, başka dille konuşan insanlarla el ele vererek aleyhimize hareket edebilirler.” (İnan, 1999:94)

Mustafa Kemal, gerek dil alanında, gerekse diğer alanlardaki çalışmalarında her zaman, insanlar arasında anlaşma zemini hazırlamak, insanlığın müşterek saadetini sağlamak ve korumak amacına hizmet etmiştir. Türk Milleti’nin saadetine verdiği önemi ve değeri diğer milletler için de istemiş ve temenni etmiştir.

Ölümünde Türk Milleti kadar bütün dünyanın onun için gözyaşı dökmesi, belki de milliyet manasını ve insanlık idealini en güzel anlatmış olmasından ve bu uğurda açık gönüllülükle çalışmasından ileri gelmiştir.

2.TARİH

“Bilimlerin gayesi geleceği aydınlatmaktır. Gelecek için hazırlıklı olmak

isteyenler her şeyden önce bugünkü durumu bilmelidir. Bugünkü durumu öğrenmek de insan yaşayışındaki gelişmeyi kavramakla mümkün olur. İnsan yaşayışındaki gelişme ve medeniyetlerin incelenmesi her şeyden önce tarihin konusudur.” (Selen, 1970:37)

Mustafa Kemal'in Türk tarihi üzerindeki araştırmaları, milli kurtuluş hareketimizin ve onun devamı olan milli şuur bilinci oluşturma çabalarının devamı niteliğindedir.

“Türk kabiliyet ve kudretinin tarihteki başarıları meydana çıktıkça, bütün Türk çocukları, kendileri için hazım olan atılım kaynağını, o tarihte bulabileceklerdir. Türk çocukları bu tarihten bağımsızlık fikrini kazanacaklar, o büyük başarıları düşünecekler, harikalar yaratan adamları öğrenecekler, kendilerinin aynı kandan olduklarını düşünecekler ve bu kabiliyetle kimseye boyun eğmeyeceklerdir.” (Atatürkçülük I, 1983:359)

Bu alandaki çalışmalar gerek memleket içinde, gerekse memleket dışında tarihimiz zararına gelişen bir takım yabancı tarih görüşlerinden genç beyinleri kurtarmak, milli tarihimizin öz karakterini belirlemek amacına yöneliktir.

“Türk çocuğu atalarını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır.” (Atatürkçülük I, 1983:359)

“Eğer bir millet büyükse, kendisini tanımakla daha büyük olur.” (Atatürkçülük I, 1983:359)

İstiklal mücadelesi başarıyla tamamlanmış, vatan topraklarından yabancı ordular temizlenmişti. Fakat Türk halkı ve Türk topraklarıyla ilgili yüzyıllardan beri tek yanlı ve haksızlıklarla dolu tarih bilgisiyle beslenmiş olan bazı devletlerin halklarının, her an için karşımıza düşmanca dikilme olasılıkları halen devam etmekte idi. Nitekim Lozan Antlaşmasından sonraki dönemlerde bile batılı bazı devletler, Türk toprakları üzerinde tarihi birtakım haklar ileri sürme hazırlıklarında bulunuyorlardı. Türk Milletine ve vatan topraklarına karşı kullanılan silah tahrif edilmiş olan tarihi.

“Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir. Yazan, yapana sadık

kalmazsa değişmeyen gerçek, insanı Őaşırtacak bir nitelik alır.” (Atatürkçülük I, 1983:359)

Mustafa Kemal, eski ve hatalı tarih anlayışından dünyayı, özellikle bazı devletleri, yeni ve doğru bir tarihi yaklaşıma getirmenin kolay olmayacağını farkındaydı. Bu açık önemli iş için öncelikle teşkilata, yetişmiş insanlara, sistemli ve sabırlı bir çalışma azmine sahip olunması gerektiğini düşünüyordu.

Milli mücadele dönemi, arkasından gelen çağdaşlaşma ve gelişme çalışmaları, çok çetin ve zorlu şartlar karşısında, yüksek milli Şuur bilinci rehberliğinde mücadele edilerek başarıyla sonuçlandırılmıştı. Toplum bu zorlu şartlara getiren geçmiş sebeplerin ve kurumların tanınması, çağdaşlaşma ve gelişme yolunda atılan adımların gerekliliğinin idraki için, Mustafa Kemal, tarihten faydalanılması gerekliliğini Şu şekilde vurguluyordu:

“İnsanların tarihten alabilecekleri önemli dikkat ve uyanış dersleri; bence devletlerin genellikle siyasi müesseselerinin kurulmalarında, bu müesseselerin esaslarını değiştirmede ve bunların dağılımlarında ve yok olmalarında etkili olmuş olan sebeplerin ve etkenlerin incelenmesinden çıkan sonuçlar olmalıdır.” (Atatürkçülük I, 1983:361)

Evet, Türk Milleti tüm dünya milletleri tarafından tanınan bir devlet kurmuştu. Kurulan devlet yeni, fakat bu devleti kuran millet köklü bir tarihi geçmişe sahipti. Bu milletin, kendi adını taşıyan milli bir tarihe kavuşması kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmişti.

“Büyük devletler kuran atalarımız, büyük ve kapsamlı medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, incelemek, Türklüğe ve dünyaya bildirmek bizler için bir borçtur.” (Atatürkçülük I, 1983:359)

3. SANAT

“Bir millet, sanat ve sanatkardan mahrum ise, tam bir hayata malik olamaz.”
(Atatürkçülük II, 1983:148)

Mustafa Kemal, milli birliğin ve milli şuurun gereklerinden birinin de toplumca sanatın her dalında ileriye gitmek, kendine has özellikleriyle Türk Milleti'nin sanat anlayışını tüm dünyaya tanıtmak ve sevdirmek olduğunu biliyordu.

“Bir milleti yaşatmak için birtakım temeller lazımdır ve bilirsiniz ki, bu temellerin en mühimlerinden biri sanattır. Bir millet, sanattan ve sanatkardan mahrumsa tam bir hayata malik olamaz. Böyle bir millet, bir ayağı topal, bir kolu çolak, sakat ve alil bir kimse gibidir. Hatta kastettiğim manayı bu söz de ifadeye kafi değildir. Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş olur. Yalnız şunu söyleyeyim ki, milletlere ferden sanatkar yetiştirmek kafi değildir. İnsanlar ferdi olarak çalışırlarsa muvaffak olamazlar. Çünkü Allah insanı yaratırken onlara öyle bir haslet vermiştir ki, her insan, hemcinsi insanlarla çalışmaya mecbur ve mahkumdur. Bu iştirak faaliyeti adeta bir ihtiyacı ilahi olunca, maksatları birleştirmenin nasıl bir zaruret olduğunu kolayca anlarız.

İlk hakikat olarak anlarız ki, herhangi sanatta emniyetle terakki arzu edilirse, aynı meslek ve sanatta bulunan insanların mütesanit bir şekil ve altına girmesi lazımdır... Bir millet sanata ehemmiyet vermedikçe büyük bir felakete mahkumdur.

Birçok unsurlar o felaketin derecesini fark etmez. Fark ettiği gün de ne kadar müthiş bir faaliyetle çalışmak lazım geldiğini tahmin eylemez.” (Cunbur, 1981:81)

Sanatın ve sanat eserlerinin bir toplumda kaynaşmayı, homojenliği artıracağı ve dolayısıyla toplumun birlikte hareket etmek arzusunu kuvvetlendireceğini bilen Mustafa Kemal, Türk Milleti'nin sanat sevgisini geliştirmeyi, zaten sanata aşına olan Türk Kültürü' nün bu yönünü de ortaya çıkarmayı ve tanıtmayı milli bir ülkü kabul etmiştir:

“...Şunu da ehemmiyetle tebarüz ettirmeliyim ki, yüksek bir insan cemiyeti olan Türk Milleti'nin tarihi bir vasfı da güzel sanatları sevmek ve onda

yükselmektir. Bunun içindir ki, milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fitri zekasını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, milli birlik duygusunu mütemadiyen, her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek inkişaf ettirmek milli ülkümüzdür.” (Cunbur, 1981:84)

Mustafa Kemal'e göre sanat, bir toplumun ilerlemesinde, çağdaşlaşmasında bir araçtır. Bu yüzden, Türkün malı olan bir sanat anlayışında milletin birleşmesi, bu amaca yönelik sergilerin, müzelerin, kongrelerin faaliyete geçirilmesi gerekmektedir.

“İnsanlar mütakamil olmak için bazı şeylere muhtaçtır. Bir millet ki resim yapamaz, bir millet ki fennin icap ettirdiği şeyleri yapamaz, itiraf etmelidir ki, o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur.” (Atatürkçülük II, 1983:148)

Milli mücadele dönemi başarıyla tamamlandıktan ve düşman orduları Anadolu'dan sürüldükten sonra, muasır medeniyetler seviyesine yükselbilmek maksadıyla birtakım inkılaplar gerçekleştirilmişti. Mustafa Kemal'e göre güzel sanatlarda muvaffak olmak, diğer yapılan inkılaplarda da başarıya ulaşıldığının göstergesi sayılabilecekti:

“Güzel sanatlarda muvaffakiyet, bütün inkılapların muvaffak olduğunun kat-i delilidir. Bunda muvaffak olamayan milletlere ne yazıktır. Onlar bütün muvaffakiyetlerine rağmen, medeniyet alanında yüksek insanlık sıfatıyla tanılmaktan daima mahrum kalacaklardır.” (Cunbur, 1981:84)

Mustafa Kemal, her fırsatta sanat ve sanatçıyı teşvik etmiştir:

“Hepiniz mebus olabilirsiniz, vekil olabilirsiniz, hatta cumhur reisi olabilirsiniz. Fakat sanatkar olamazsınız.”

“Hayatlarını büyük bir sanata vakfeden çocukları sevelim.” (Atatürkçülük II, 1983:148)

“Güzel sanatların her şubesi için, kamutayın göstereceği alaka ve emek, milletin insanı, medeni hayatı ve çalışkanlık veriminin artması için çok

tesirlidir.” (Karal, 1998:75)

Yaşadığımız dönemde “Türk Sanatı” adı altında bir kültür ürünü mevcuttur ve tüm dünya tarafından da kabul görmektedir. Aslında Türk Kültürünün ürünü olan Türk Sanatı, çok eski dönemlerden beri zaten mevcuttu. Ancak bilimsel olarak ortaya konuluşundaki birtakım yanlışlıklar yüzünden, başka kültürlerin etkisiyle erime, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştı. Günümüzde bir “Türk Sanatı” şuuru mevcutsa, bu başarıda Mustafa Kemal’in konuya verdiği önem ve bu bilinçle yaptığı ve yaptırdığı çalışmaların kıymeti yadsınamaz. Onun tanımıyla:

“Sanat güzelliğin ifadesidir.”(Cunbur, 1981:83)

4.BİLİM

Mustafa Kemal, Türk Milletinin maddi ve manevi alanlarda bağımsızlık, üstünlük ve seçkinlik kazanması, bu kazanımların zaman içerisinde geliştirilerek yüceltilmesi için herkesçe bilinen bir dizi yenilik hareketlerini hayata geçirmiştir. Bu reformları gerçekleştirirken, daima aklın ve bilimin kılavuzluğu altında, geçmiş tecrübeleri ve tarihsel gelişimimizi de göz ardı etmeden çalışmalarını sürdürmüştür.

“Dünyada her şey için, maddiyat için, maneviyat için, muvaffakiyet için, en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin haricinde mürşit aramak gaflettir, cehalettir, delalettir. Yalnız, ilim ve fennin yaşadığımız her dakikadaki safhalarının tekamülünü idrak etmek ve terakkiyatını zamanında takip eylemek şarttır.” (Atatürkçülük II, 1983:74)

Yalnız, Mustafa Kemal’e göre bilim, hiçbir surette bireyi milli şuurdan uzaklaştıran, ona ters düşen faaliyetlere sebebiyet veren bir etken haline getirilmemelidir. Bunun için de yapılması gereken, bilimi diğer devletlerden alan, takip eden bir toplum değil, kendi bilim adamlarını yetiştirebilen, bilimsel çalışmalarıyla tüm dünyaya öncülük eden bir toplum oluşturmaktır.

“Bu millete gideceği yolu gösterirken, dünyanın her türlü ilminden,

buluşlarından, ilerlemelerinden istifade etmek mecburiyetindeyiz.” Yalnız milli olabilir için **“Asıl temeli kendi içimizden çıkarmak mecburiyetindeyiz.”** (Atatürkçülük III, 1983:109)

“İlim tercüme ile olmaz, tetkik ile olur.”

Yine konuyla ilgili 30 Ağustos 1924 tarihinde Dumlupınar’da yaptığı konuşmada şöyle demektedir:

“Yaşamının şartı uygarlık yolunda yürümek ve başarıya ulaşmaktır. Bu yol üzerinde ilerlemeyi değil de geriye bağlılığı benimseyenler, böyle bir bilgisizlik ve gaflette bulunanlar, evrensel uygarlığın coşup gelen seli altında bir gün boğulmaya mahkumdurlar.” (Atatürkçülük II, 1983:73)

1923 yılı ocak ayının son haftasında, Alaşehir’de halka hitaben yaptığı konuşmada, Yunan işgali günlerinden söz ettikten sonra, Mustafa Kemal, şu şekilde devam ediyordu:

“Arkadaşlar, bundan sonra pek mühim zaferlere kavuşacağız. Fakat bu zaferler süngü zaferi değil, iktisat ve ilim ve irfan zaferleri olacaktır. Ordumuzun şimdiye kadar istihsal ettiği muzafferiyetler memleketimizi halas-i hakikiye sevk etmiş sayılmaz. Bu zaferler ancak müstakbel zaferimiz için kıymetli bir zemin hazırlamıştır. Muzafferiyat-ı askeriyemizle mağrur olmayalım. Yeni ilim ve iktisat zaferlerine hazırlanalım.” (Atatürkçülük II, 1983:76)

26 Ocak 1923 tarihinde, Salihli İstasyonu’nda ise, istasyonu dolduran halka seslenirken:

“Bundan sonra memleketimizi kati halasa iysal için pek kuvvetli ve esaslı tedbirler ittihaz etmek icabeder. Bu tedbirlerin en mühimi ve en birincisi ilim ve irfandır.” (Atatürkçülük II, 1983:76)

Temeli bilime dayanmayan bir uygarlığın, batı ile yarışmada etkili olamayacağı, batıya ayak uydurma çabalarını başarıya ulaştırmaktan uzak kalacağı şüphesiz

gerçektir. Bu gerçeğin açık seçik kavranması ve ortaya konması aşamasına Mustafa Kemal ile ulaşıldığını söylemek hiç de yanlış olmayacaktır.

“Türk Milleti'nin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale müspet ilimdir.

Asla şüphem yoktur ki, Türklüğün unutulmuş büyük medeni vasfı ve büyük medeni kabiliyeti, bundan sonraki inkişafı ile, atının yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır.

Yurdumuzu dünyanın en bayındır ve en uygar memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş gönenç, araç ve kaynaklarına sahip kılacağız. Milli kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkaracağız.” (Atatürkçülük II, 1983:84)

Mustafa Kemal, bilimin insan ve toplum yaşamındaki önemini her fırsatta dile getirmişti. Kurtuluş Savaşımızın başarıyla sona ermesinin ardından, başarının sırrını soranlara şöyle demişti:

“Yurdumuzu en bayındır, en gözalıcı, en güzel yerlerini üç buçuk yıl kirli ayaklarıyla çiğneyen düşmanı mağlup eden zaferin sırrı nedir bilir misiniz? Orduların sevk ve idaresinde bilim ve fen ilkelerinin kılavuz edinilmesidir.” (Atatürkçülük II, 1983:73)

5.EKONOMİ

Mustafa Kemal'in hayatı boyunca yaptığı bütün işlerin, mücadelenin, söz ve davranışların ana fikri insan mutluluğuna yöneliktir. Çalışmaları ve gayretleri dikkatlice incelenirse bu mutluluğu sadece kendi milleti için değil, din, dil, ırk ve cinsiyet ayrımı yapmaksızın tüm dünya milletleri için arzuladığı kolaylıkla anlaşılabilir. O, daima, bu yolda yapılacak birçok icraata Türk Milleti'nin dünya milletlerine öncü olması için çaba sarf etmiştir. Ona göre, toplumların ve elbette ki Türk toplumunun huzurlu ve mutlu bir yaşam standardına kavuşabilmesi, tam bağımsız olarak ve millet

şuuruna sahip yaşayabilmesinin en önemli anahtarlarından biri ekonomidir. Günümüzde de ekonomik açıdan yetersiz milletlerin, bilimsel, siyasi, eğitim bakımından olduğu gibi diğer bütün alanlarda da diğer milletlerin etkisine girdiği ve dolayısıyla böyle toplumlarda milli hislerin, milli şuurun diğer milletlerin baskısı altında olduğunu görmekteyiz. Böyle toplumların fertleri, yönetimleri maddi açıdan zaafiyet içinde olmakta ve milli çıkarları gözardı edecek, milli şuurdan yoksun davranışlar içine girmekte veya buna zorunlu kalmaktadırlar.

“Bu kadar büyük, bu kadar kutsal ve ulu hedefler yalnız kağıt üzerinde prensiplerle ve kanun maddeleriyle ve sadece hırslarla, arzularla elde edilemez. Tam olarak gerçekleştirebilmek için tek kuvvet, hakiki en kuvvetli temel ekonomidir.” (Atatürkçülük II, 1983:174)

Mustafa Kemal, geçmişte edindiği tecrübelerden gelecekte faydalanmasını bilen, hatta bu tecrübelerini gelecek nesillere miras olarak bırakabilecek kadar uzak görüşlü ender insanlardan biriydi. Birçok konuda olduğu gibi ekonomik alanda da ortaya koyduğu görüşlerinin sanki bugünüme yönelik mesajlar içermesi bunun en büyük delili değil midir?

“Öyle bir ekonomik devir ki, onda memleketimiz bayındır olsun, milletimiz refaha kavuşsun ve zengin olsun. Bu noktada bir görüş ve düşünceyi size hatırlatayım. “El kanaatü kenzi layüfna” kanaat etmeyi tükenmez bir hazine saymak, fakirliği erdem bilmek görüş ve düşüncesine de artık (bu) ekonomi devri son versin. Bu görüş ve düşünüşü mutlaka yanlış yorumlamak yüzünden bu millete, mu memlekete çok büyük kötülük edilmiştir. Biliriz ki Allah, dünya üzerinde yarattığı bu kadar nimetleri, bu kadar güzellikleri, insanlar istifade etsin, varlık içerisinde yaşasın diye yaratmıştır ve en büyük ölçüde yararlanabilmek için de bugün evrenden esirgemediği zekayı, akli insanlara vermiştir. Eğer vatan denilen şey kupkuru dağlardan, taşlardan, bataklık sahalardan, çıplak ovalardan ve vatan, şehirler, köylerden oluşsaydı, onun zindandan hiçbir farkı olmazdı. Ve gerçekten bu dediğimiz görüş ve düşünüşün sahipleri, bu kıymetli vatanımızı böyle zindan ve cehennem yapmaktan başka bir şey yapmamışlardır.

Halbuki bu vatan, çocuklarımız ve torunlarımız için cennet yapılmaya çok layık bir vatandır. İşte bu memleketi böyle bayındır duruma, cennet haline getirecek olan ekonomik nedenler ve etkenler de, ekonomik faaliyetlerdir.

Bunun için öyle bir ekonomik devir lazımdır ki artık milletimiz insanca yaşamasını bilsin, insanca yaşamamanın neye bağlı olduğunu öğrensin ve o yollara başvursun. Hepimiz arzusu şudur ki, bu memleketin insanları ellerinde örnekleriyle tarımın, ticaretin, sanatın, çalışmanın, hayatın bir temsilcisi olsun ve artık bu memleket böyle fakir ve bu millet itibarsız değil, belki memleketimize zengin memleketi, zenginler memleketi, bu yeni Türkiye'nin adına da çalışanlar ülkesi densin. İşte millet, böyle bir devir içinde bulunuyor. Ve böyle bir devre yükselecektir. Ve böyle bir devrin tarihini yazacaktır. Ve böyle bir devirde, böyle bir tarihte en büyük makam, en büyük hak, çalışanlara art olacaktır.” (Atatürkçülük III, 1983:176,177)

Başlatılan ve arzulanan ekonomi devrinin sebepleri ve arzu edilen sonuçları böyle özetlenmişti. Mustafa Kemal'in memleket idaresinde görev alanlara da tavsiyeleri vardı:

“Memleketimizin dahili idaresi yalnız huzur ve asayişle değil, iktisadi ve umrani faaliyetlerle de mütemayizdir.” (İnan, 1999:127)

Normal şartlarda ekonomik açıdan doyum sağlamış fertlerin bilim, sanat gibi alanlara yönelecekleri, eğitimde gelişecekleri, çıkarlarına düşkün olmayacakları ve neticeden bilinçli insanlar olacakları bir gerçektir. Böyle gelişmiş, refah seviyesi yüksek bir toplumun her alanda milletinin faydasını düşünmesi ve bu nedenle milli şuuruna sahip olması normaldir. İşte bunu sağlama yolunda bir devletteki gücün asıl kaynağını da şu şekilde vurguluyordu:

“Hiçbir medeni devlet yoktur ki, ordu ve donanmasından evvel iktisadiyatını düşünmüş olmasın.” (Tuncar, 1999:82)

Mustafa Kemal, bir milletin tam bağımsız yaşayabilmesi, milli şuurunu muhafaza edebilmesi, refah ve huzura kavuşabilmesi için ekonomiye verilmesi gereken önemin

farkındaydı ve milli mücadelemizin haklı gerekçelerin de tüm dünyaya ve Türk halkına şu şekilde vurguluyordu:

“Hiç kimseden fazla bir şey istemiyoruz. Dünyanın her medeni milletinin tabiaten malik olduğu şeylerden bizi mahrum etmemelidirler ve hakkımızı teslim etmelidirler. Çünkü hakkımız tabiidir, meşrudur, makuldür ve bize lazımdır. Biz bu haktan vazgeçmeyeceğiz ve ne kadar haklı isek, bu hakkımızı müdafaa ve muhafaza için de memleketimizin, milletimizin kabiliyet ve kudreti o kadardır. Efendiler, görülüyor ki, bu kadar kat-i ve yüksek bir zaferi askeriden sonra dahi bizi sulha kavuşmaktan men eden sebep, doğrudan doğruya iktisadi nedenlerdir. İktisadi mülahazalardır. Çünkü bu devlet, bu millet ekonomik egemenliğini sağlarsa, o kadar kuvvetli bir temel üzerine yerleşmiş ve yükselmeye başlamış olacaktır ki, artık bunu yerinden kımıldatmak mümkün olmayacaktır. İşte düşmanlarımızın, hakiki düşmanlarımızın bir türlü rıza göstermedikleri budur.” (Aksoy, 1990:52)

“Milletimizin muttasıf olduğu kuvvetli seciye, sarsılmaz iradenin, ateşin, milliyetperverliğin iktisadi muvaffakiyetten nebean edecek feyizlerle de layık olduğu derecede takviye edilmesi zaruridir.” (Tuncar, 1999:114,115)

6.EĞİTİM

Türk Milli Eğitimi'nin amacı, güçlü bir devlet, refah içerisinde mutlu yaşayan bireylerden oluşan bir toplum, Türk Devleti'nin milli davasının, temel faaliyetlerinin, ideolojisinin milli şuurlu bilinci içerisinde oluşturulması ve gelecek nesillere bu bilinç içerisinde aktırılmasıdır.

Mustafa Kemal'e göre, milli eğitim sisteminde başarılı olabilmek, istenilen hedeflere ulaşabilmek için, eğitimde uygulanacak vazifeler, metotlar ve teknolojiyi tespit ederken mutlaka Türk Devleti'nin dinamik idealleri, millet olma şuuru ile çatışmayacak temeller benimsenmelidir.

“Türkiye'yi dinamik idealine varmaktan alıkoyan iki kuvvet vardır. Biri dış

düşmanlardır, bunlar bizi bir sömürge haline koymak için ilerlememizi istemeyenlerdir. Fakat... bizim için bunlardan daha zararlı,daha öldürücü bir sınıf daha vardır. O da içimizden çıkması muhtemel hainlerdir. Aklı eren, memleketini seven, gerçeği gören kimselerden böyle bir düşman çıkmaz. İçimizden böyleler çıkarsa, onlar ya aklı ermeyen cahiller, ya memleketini sevmeyen kötüler, ya gerçeği görmeyen körlerdir. Cahil dediğimiz zaman, mutlaka okula gitmemiş olanları kastetmiyoruz. Kastettiğim ilim, gerçeği bilmektir. Yoksa okumuş olanlardan en büyük cahiller çıktığı gibi hiç okumak bilmeyenlerden de gerçeği gören gerçek bilginler çıkar.” (Atatürkçülük III, 1983:82,83)

Mustafa Kemal, önceden beri uygulana gelen geleneksel eğitim sistemini eleştirmekte ve onu yetersiz bulmaktadır. Ona göre bu eski sistem tek kelimeyle millete yabancı bir sistemdir. Ayrıca yaratıcılığı, gelişmeyi engelleyici özelliklere sahip ve bilimsel metotlara kapalıdır. Bu olumsuzlukların, milli bir eğitim sistemi, yani milletin özüne, karakterine uygun bir eğitim sistemiyle ortadan kaldırılabileceğine olan inancını şu şekilde dile getirir:

“Devlet bünyesinde yüzyıllar boyu derin idari ihmallerin neden olduğu yaraları iyileştirmede verilecek emeklerin en büyüğünü hiç kuşku yok ki irfan yolunda esirgemememiz lazımdır... Şimdiye kadar takip olunan öğretim yöntemlerinin, milletimizin gerileme tarihinde, önemli etken olduğu kanaatindeyim. Onun için bir milli eğitim programından söz ederken, eski devrin boş inançlarından ve yaradılış niteliklerimizle hiç de ilgisi olmayan yabancı fikirlerden, doğudan ve batıdan gelebilen bütün etkilerden tamamen uzak, milli karakterimiz ve tarihimizle uyumlu kültür kastediyorum. Çünkü, milli dehamızın tam olarak gelişmesi ancak böyle bir kültürle sağlanabilir. Herhangi bir yabancı kültür, şimdiye kadar takip edilen yabancı kültürlerin yıkıcı sonuçlarını tekrar ettirebilir. Fikri kültür ortamla uyumludur. O ortam milletin karakteridir.” (Atatürkçülük III, 1983:127)

Eğitimin milli nitelikte olması, Türk Devleti'nin dayandığı tam bağımsızlık ve milli egemenlik esaslarıyla, Türk milli benliğine, fikir hayatına, kültürüne uygun ilkelerin benimsenip uygulanması anlamına gelmektedir.

“Efendiler! YetiŖecek çocuklarımıza ve gençlerimize g6recekleri tahsilin hududu ne olursa olsun en evvel ve her Ŗeyden evvel T6rkiye'nin istiklaline, kendi benliğine, an'anat-ı milliyesine d6Ŗman olan b6t6n anasirle m6cadele etmek ruhu 6đretilmelidir. Beynelmilel vaziyeti cihana g6re, b6yle bir cidalin istilzam eylediği anasir-ı ruhuya ile m6cehhez olmayan fertler ve bu mahiyette fertlerden m6rekkep cemiyetlere hayat ve istiklal yoktur.” (Karal, 1998:63)

Eskiden beri s6m6rgeci devletlerin halen uyguladıkları bir y6ntem, bir yeri, o yerin kaynaklarını, toplumu elde etmek i7in savaŖ l6zumu yoksa, eğitimle toplumun milli benliğini yok etmek ve kendine hizmet eder hale getirmektir. Bu y6ntem riski az, maliyeti d6Ŗ6k olduğu gibi, sonu7 itibariyle de daha etkilidir. T6rk Milleti'nin benliğini yok edemeyen devletler savaŖ ile de baŖarılı olamamıŖlardır. Mustafa Kemal, savaŖ meydanlarında kazanılan zaferlerin kalıcı olabilmesi i7in, eğitimin ne denli 6nem arz ettiğini de Ŗu Ŗekilde dile getirmektedir:

“Bir millet, irfan ordusuna malik olmadık7a savaŖ meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin, o zaferlerin yaŖayacak neticeler vermesi ancak irfan ordusuyla kaimdir.” (Tuncar, 1999:29)

Eğitimin milli niteliğinin, 6zellikle ailede ve okullarda zaten var olan milli Ŗuurla yoğrularak Ŗekilleneceđine inanan Mustafa Kemal:

“İlk ilham ana baba kucağından sonra, mektepteki m6rebbiyenin lisanından, vicdanından, tabiyesinden alınır. Bu ilhamatın mazhar-ı inkiŖaf olması, millet ve memlekete hizmet edebilecek kudret ve kabiliyeti bahŖedebilmesi i7in, millet ve memlekete b6y6k derin alaka yaratan fikir ve duygularla her an takviye olunmak lazımdır. Bu fikir ve duyguların memba-ı bizatihi memleket ve millettir.” (Tuncar, 1999:89)

demekte ve milli eğitim sistemi i7erisinde okullara d6Ŗen g6revi Ŗu Ŗekilde belirtmektedir:

“Okullar, gen7 beyinlere insanlığa hizmeti, millet ve memlekete sevgiyi,

şerefi, bağımsızlığı öğretir. Bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için takip edilmesi en uygun olan, en güvenli yolu belletir.”
(Atatürkçülük II, 1983:129)

Yani bizim okullarda yetişen yeni nesle öncelikle vermemiz gereken şey milli benliktir. Eğitimi tamamlamış bir birey, milletin zararına faaliyetlere girebiliyorsa eğitim sisteminin doğru çalışmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Sonuç olarak, Mustafa Kemal, eğitim üzerinde neden bu kadar hassasiyetle durmuştur sorusuna, onun sözleriyle cevap verebiliriz:

“Bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı yüce bir sosyal topluluk halinde yaşatan veya bir milleti esaret ve sefaletle terk eden eğitimidir.” (Atatürkçülük III, 1983:131)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MİLLİ TEŞKİLATLANMA SAFHALARI

1. BAŞLANGICI VE GELİŞİMİ

“İzmir’in 15 Mayıs 1919’da Yunanlılar tarafından işgalinden önce başlayan mitingler, işgalden sonra Anadolu’nun her köşesinde büyük gösterilerle tekrarlanmıştır. İzmir’in işgali sansüre ve dış baskılara rağmen, İstanbul basınında büyük tepkilere sebep olmuştu. Hatta bu elem verici olay, o dönemin en yetkili ağızlarından çıkan ifadelerle basına yansıdığı şekilde “Türkün ayranını kabartmış” idi.” (Askeri Tarih Bülteni, 2000:129)

Mustafa Kemal, İzmir’in işgalinden dört gün sonra Samsun’a ayak basıyor ve derhal genel duruma ilişkin halkın nabzını tutmaya başlıyordu:

“Samsun’a ayak bastıktan sonra derhal memleket ve milleti yokladım. Gördüm ki, memleketin ve milletin temayülü istiklal müdafaasında tereddüt edenleri utanılır mevkiinde bırakabilecek mahiyettedir. Filhakika iki seneden beri bütün dünyanın şahit olduğu olaylar, düşüncelerimde isabet ve milletin azim ve imanında hakiki salabet olduğunu ispat etti.” (Bozkurt, 1981:21)

Evet, milli kurtuluş mücadelesi zor koşullar altında başlıyordu. Bu mücadelede milleti başarıya ulaştırmada kullanılacak maddi imkanlar yok denecek kadar azdı. Fakat işgalci güçlerin göz ardı ettiği ve bütün bu maddi imkansızlıklara rağmen Türk Milleti’ni başarıya ulaştıracak bağımsızlık aşkı ve milli şuur bilinci sapasağlam ayaktaydı.

“...Millet yek vücut olup hakimiyet-i milliye esasını ve Türklük duygusunu hedef ittihaz ederek gerekeni yapacaktır.” (Sarınay, 1999:47)

Birçok tarihçiye göre, Mustafa Kemal’in önderlik ettiği 22 Haziran 1919 tarihli

Amasya Genelgesi, milli mücadelenin ve Türk Devrimi'nin başlangıcı olarak kabul edilir. Amasya Genelgesi'nde vurgulanmak istenen asıl hedef, saray ile hanedanın kurtarılması gerektiği değil, vatanın ve milletin bütünlüğünün korunmasına yönelik çalışmaların başlatılması gerektiğidir. Genelgenin birinci maddesinde bu hedef açıkça dile getirilir:

“Vatanın bütünlüğü ve milletin geleceği tehlikededir. Merkezi hükümet görevini yapamamaktadır. Milletin geleceğini yine milletin azmi ve kararı kurtaracaktır. Bağımsız bir milli heyet (meclis)'in varlığı elzemdir.” (Güvenç, 1993:228)

İzlenecek yol, kullanılacak güç belirlenmişti. Tam bağımsızlık yolunda halk mücadele edecekti. Mustafa Kemal, İstanbul Hükümeti ile bu işin başarılamayacağını farkındaydı ve bu gerçeğin halka anlatılması gerektiğini biliyordu:

“Milletimiz, teşkilat fikrini henüz zihnine sokamamıştır. Ekseriya bunu hükümete terk eder. Bu milletimizin öteden beri, itiyat ettiği bir ahlaktır. Büyüklere hürmet iyi bir ahlaktır. Fakat zaman, hadisat ve tecarüb gösterdi ki bizatihi milletin mütehasis ve mütefekkir olması lazım. Her ne şekil ve vasıfla olursa olsun ahara terk etmemek lazımdır.”(Karal, 1998:9)

2. KUVA-İ MİLLİYE

Tıpkı bireylerde olabileceği gibi toplumların da çöküntü zamanları olabilir. Bu gibi durumlarda herkes bir çıkış, bir kurtuluş yolu arar. Bu arayışlar içerisinde toplumda parçalanmalar olabilir. Ancak toplumun içerisinden ileri görüşlü bir önder çıkarsa, toplumun değerlerini, maddi, manevi kuvvetlerini kullanmada öncülük ederse, yol gösterirse, o toplum selamete erebilir. Aksi durumda ise ulus uzun süre devam edebilecek karışıklıklar içine düşebilir. Hatta egemenliğine malolacak hatalara yönelebilir. İşte, Mustafa Kemal'in milli mücadeledeki önder konumunun önemi, mücadelenin ilk safhalarından itibaren bu doğrultuda kendini hissettirmiştir.

O, içinde bulunulan durumdan çıkmanın, millet şuurunu yüceltmenin tam bağımsızlığın, kısacası hedefe ulaşmada kullanılacak tek güç olarak milleti görmüş ve bu kuvveti teşkilatlandırmak için çalışmalara başlamıştır.

“Bu teşkilat henüz bir şekilden ibarettir. Bugün yarı buna bir şekli hendesi gibi bakamayız. Buna ruh verebilmek için de her ferdi milletimizin dimağını inkişaf ettirmek, heyet-i umumiyenin mukadderatına vuku bulacak taarruz ve tecavüzden kendilerini muhafaza edebilmek için teşkilata müttehiden tevassül etmek lazımdır.” (Karal, 1998:5)

Milli kurtuluş mücadelesinin başlangıç dönemlerinde neden Kuva-i Milliye'nin teşkilatlandığını, mücadele safhalarındaki yeri ve önemini Mustafa Kemal şu şekilde belirtmiştir:

“İstanbul'da hükümet-i merkeziye vardı ve bütün kuvve oraya merbut idi. Hükümet-i Merkeziye, düşmanların şiddetli çemberi içinde idi. Siyasi, sıkı bir çember vardı. İşte böyle bir çember içinde vatani müdafa edecek, milletin ve devletin istiklalini muhafaza edecek kuvve-i umumiye emrediyorlardı.

Bu tarzda yapılan emirlerle vesait-i millet ve devlet vezaif-i asliyesini ifa edemiyordu ve edemedi. Bu vesait-i müdafanın birincisi olan ordu ve ordu namına muhafaza ve bu namı izhar etmekle beraber bittabi vazife-e asliyesine ifadan mahrumdu. İşte bunun içindir ki vatani müdafa ve muhafazadan ibaret olan vazife-i asliye doğrudan doğruya milletin kesin kendisine teveccüh etmiş bulunuyordu. Millet, orduya kendi içinden teslim ettiği efradını düşman tasallutuna uğrayan kardeşlerinin hayatının müdafaasına memur etmeye mecbur olmuştur. İşte buna kuva-i milliye diyoruz. Ve bütün kainat da böyle diyor.” (Karal, 1998:10)

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra memleket toprakları işgal edilmiş, ordu dağılmış, halk çaresiz bir vaziyette idi. Mustafa Kemal tam bu sırada Anadolu'ya çıkmış ve Kuva-i Milliye'nin oluşturulmasına çalışıyordu.

Bu çaresiz gibi görünen durum karşısında, etrafındakilerden umutsuzluğa

düşmüş olan birisi, Mustafa Kemal'e:

"Paşam, dedi. Memleket işgal edilmiş, ordu tümüyle dağılmış, büyük devletler bizim sonumuzu görüşüyorlar. Galip devletlerin kuvvetli orduları ve donanmaları karşısında kurmak istediğiniz kuvayı milliyeye neye yarar?"

Mustafa Kemal, gayet sakin şu cevabı verdi:

"Kuva-i Milliye, namuslu bir insanın yastığının altındaki tabancaya benzer. Namusunu koruması için, herhangi bir ümidi kalmadığı zamanda hiç değilse intihara yarar." (Düşünce ve Davranışlarıyla Atatürk, 2001:96)

3. MÜDAFA-İ HUKUK

Birlik ve beraberlik Türk Milleti'nin başlıca niteliklerinden biridir. Milli birlik ve beraberlik, milletin bir bütün olması, içerisinde hiçbir surette bölücü ve yıkıcı unsura yer vermemesi demektir. Milli birlik, Türk Milleti'nin tarihten gelen en değerli varlıklarındandır.

Milli mücadele döneminde, bu birliği, millet olma şuurunu yıkmaya yönelik içten ve dıştan gelen saldırıları bertaraf etmek maksadıyla, silahlı mücadele ve direniş örgütlerinin yanısıra, kuruluş amacı temelde silahlı mücadele olmayan, bu amaçla kurulmuş örgütlere siyasi ve fikri destek vermeye yönelik teşkilatlar da vücuda getirilmiştir. İşte bu teşkilatların en önemlisi Müdafai Hukuk Teşkilatıdır.

"Milletin vahdetini vücuda getiren ve İstanbul'un içinde bulunduğu şeraite rağmen bu vahdeti dahilde ve hariçte göstermeye müteveccih bir maksat için yapılan teşkilat ise yalnız Kuva-i Milliye efradından ibaret değildir. Bilakis bütün memlekette ve milletin en ücra köşelerinde bile vücuda gelmiş, doğrudan doğruya kanuni ve medeni bir teşkilattır ki ona "Müdafai Hukuk" teşkilatı diyoruz.

Onda silah mevzu bahis değildir. Belki medeni, içtimai ve umumi nokta-i

nazardan siyasi bir cemiyet demektir. Ve bu cemiyetin her vilayet ve müstakil livada biliyorsunuz ki heyet-i merkeziyeleri vardı. İşte heyet-i merkeziyede merci bulamayan ordu da bittabi bir taraftan himaye edilmek, idare edilmek, sevk ve idare edilmek lüzumunu duyuyordu. Ve bu suretle Müdafa-i Hukuk teşkilatı kuvve-i müsellehayı içine almış oluyordu.” (Karal, 1998:10)

Başlangıçta dağınık vaziyette olan bu güçlerin bir merkezde, bir güç altında toplanması gerektiği düşüncesinden hareketle, öncelikle Erzurum Kongresi'nde alınan şu kararlar:

“Vatanımızın uğradığı acılar ve olaylar ile ve bütünüyle aynı amaçla milli vicdandan doğan cemiyetlerin birleşmesinden ve bütünleşmesinden meydana gelen genel kitle bu kez Şarki Anadolu Müdafa-i Hukuk Cemiyeti unvanı ile adlandırılmıştır.

Bu cemiyet, her türlü particilik akımlarından tamamen uzaktır. Bütün Müslüman vatandaşlar, cemiyetin doğal üyeleridir.” (Atatürkçülük I, 1983:473)

Doğu illerindeki teşkilatlar bir araya getiriliyordu. Ancak burada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus, bölünmelere neden olmaması için cemiyetin particilik akımlarından uzak olmuş olmasıdır. Yani partiler üstü, milli şuuru koruyacak bir niteliği bulunmasıdır. Çünkü, o günler parçalanmaya neden olabilecek particilikten çok, birliği sağlayacak milli şuur düşüncesine ihtiyaç gösteriyordu. Daha sonra Sivas Kongresi'nde alınan şu kararlarla:

“Vatan ve milletimizin uğradığı zulümler ve üzüntüler ile ve tamamen aynı amaç ve maksatla milli vicdandan doğan vatani ve milli cemiyetlerin birleşmelerinden oluşan teşkilat bu defa Anadolu ve Rumeli Müdafa_i Hukuk Cemiyeti unvanı ile adlandırılmıştır. Bu cemiyet, her türlü particilik akımlarından ve kişisel ihtiraslardan tamamen uzak ve arındırılmıştır. Tüm Müslüman vatandaşlarımız bu cemiyetin doğal üyeleridir.

Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti'nin 4 Eylül 1919 tarihinde Sivas şehrinde toplanan Genel Kongresi tarafından kutsal amacı takip ile ve

genel teşkilatı yönetmek için bir Temsilciler Heyeti seçilmiş ve köylerden il merkezlerine kadar tüm milli kuruluşlar güçlendirilmiş ve birleştirilmiştir.”
(Atatürkçülük I, 1983:478,479)

Yurt genelindeki milli şuardan doğan cemiyetler bir çatı altında toplanıyor, milli mücadele yolunda büyük bir aşama daha katediliyordu.

4.ERZURUM KONGRESİ

“Erzurum Kongresi, bütün cihana karşı milletimizin mevcudiyetini ve birliğini gösterdi. Tarih, bu kongremizi şüphesiz ender ve büyük bir eser olarak kaydedecektir.” (Karal, 1998:10)

Milli mücadele döneminin en önemli safhalarından biri olan Erzurum Kongresi'nin üzerinde durulması gereken en çarpıcı yönlerinden birisi, Milli Egemenlik ilkesinin zihinlerde şekillenmesini sağlayan çalışmalara sahne olmasıdır. Erzurum Kongresinin ürünü olan milli kuvvetleri amil ve milli iradeyi egemen kılmak esası, milli mücadelenin sonraki aşamalarına da damgasını vuracak niteliktedir ve nitekim de böyle olmuştur.

Mustafa Kemal'in 23 Temmuz 1919 tarihli kongreyi açış konuşmasının bazı bölümlerinde de birtakım gerçekler şu şekilde dile getirilmiştir:

“Sayın Delegates,

Kongre başkanlığına beni seçmekle gösterdiğiniz yakınlığa ve güvene teşekkür ederim. Bu fırsattan faydalanarak bazı şeyler söylemek istiyorum.

Tarihin ve olayların sürüklemesiyle içine düştüğümüz bugünkü kanlı ve kara tehlikeleri görmeyecek, bundan ürperip etkilenmeyecek hiçbir yurtsever düşünülemez.

Genel savaşın sonlarına doğru, uluslar arası esaslara dayanılarak verilmiş

sözlere uyan Osmanlı Hükümetimiz, hakça bir barışa kavuşacağını umarak mütarekeyi istedi. Bağımsızlık uğrunda namusu ile yiğitçe dövüşen ulusumuz, 30 Ekim 1918 de imzalanan ateşkes anlaşması ile silahını elinden bıraktı...

Gün geçtikçe artan bir sertlikle, sultanlık ve halifelik hakları, hükümet değeri ve ulus onuru saldırılara uğradı.

...Ama, derin bir acıma ile açıklamalıyız ki bu ataklıklar, sekiz aydan beri, birbiri ardı sıra gelen, ulus denetlemesinden yoksun hükümetlerin birbirinin ötekini aratan korkaklıklarından ve güçsüzlüklerinden, bir de asıl payitahtta ve bazı gazetelerde görülen pek aşağılık hırsların, ulusal vicdanı hiçe sayıp, ulusal şahlanışı hesaba katmaması yüzünden gelişip yayılmıştır.

İşte bu nedendir ki işgalciler bu yurttaki kutsal varlıklara ve ulusal kadere kanat gelecek bir gücün, bir ulusal ülkünün artık var olmadığı inancına yersiz ve asılsız da olsa hemen kapılmışlar ve cansız bir vatan, kansız bir millet neleri hak ederse onları, çekinmeksizin uygulamaya başlamışlardır.

...İşte bu ulusal akımın yarattığı yiğitlik ruhudur ki, yurdumuzu ve ulusun bütün kutsal varlıklarını kurtarmayı ve korumayı sağlayan son sözünü söyleyecek ve istediğini yaptıracaktır." (Çağlar, 1968:1-3)

Mustafa Kemal'in çabası, bu söylemlerin sadece fikir ve düşüncelerde kalmasını engelleyerek, fikirler ile bu fikirleri hayata geçirecek hareketleri beraber yürütmektir. Türk Milleti'nin milli şuurla yoğrulan idealleri yavaş yavaş şekilleniyor ve kurtuluş için oluşturulmaya çalışılan teşkilatlanma sürecine bu idealler rehberlik ediyordu.

5. SİVAS KONGRESİ

Erzurum Kongresi yapılmış, vatanın geleceğine ilişkin birtakım yöntemler belirlenmiş ve uygulamaya yönelik kararlar alınmıştı. Ancak Erzurum Kongresi, bölgesel nitelik taşıyordu. Milli mücadelenin başından beri üzerinde ısrarla durulan, milleti kurtuluşa götürecek tek çare olarak görülen, milli birlik ve beraberlik ülküsüne

uygun, tüm halkın temsil edildiği ulusal bir kongrenin gerçekleştirilmesi kaçınılmazdı. Mustafa Kemal, bu bilinçle, Sivas'ta ulusal bir kongre yapılması, ülkenin her bölgesinden temsilcilerin bu kongreye iştirak etmesi hususunda çalışmalara öncülük ediyordu.

“Erzurum Kongresi, yalnız şarki Anadolu’yu temsil etmiş oluyordu. Sivas’ta Garbi Anadolu’dan ve Rumeli’den de murahhaslar gelmiş olmak itibariyle artık vatanın heyet-i umumiyesi Anadolu ve Rumeli’de yaşayan bütün millettaşlarımızın nokta-i nazarlarını teyit etmiş oluyorlardı ve Sivas Kongresi, Erzurum Kongresi’nde tespit edilen esasatı aynen kabul etmiş, yalnız ismini teşmil etmekle kalmamıştır. Bütün Anadolu ve Rumeli’ye şumulü olmak üzere vahdet ve tesanüd-ü milli temin edilmiştir.” (Karal, 1998:11)

Mücadelenin temeli olan milli şuurun önemli bir gereği birlik ruhu olduğu için, memleketteki tüm mücadele eden unsurları birleştirmek gerekiyordu. Mustafa Kemal, bu birliği sağlayacak olan 4 Eylül 1919 tarihli Sivas Kongresi açılış konuşmasını yaparken, bu kongrenin neden bu kadar gerekli olduğu konusunda da ipuçları veriyordu:

“Sayın Baylar!

Yurdun ve ulusun kurtuluşu amacına yönelmiş zorlayıcı nedenler sizleri bunca güçlükler ve engeller karşısında, Sivas’ta topladı. Yiğitçe davranışlarınızı kutlar, size hoş geldiniz demekle mutluluğumu açıklarım...

Erzurum Kongresi, yalnız Doğu Anadolu delegelerinden kurulu olduğu için, yetkesini bu çevre içinde sıkışmış görmekle yetinmiştir. Ancak Batı Anadolu ve Rumeli delegelerinin katılmasıyla belirebilecek yaygın ve tüm bir yetkinin kullanılmasını sizin sayın topluluğunuzun gerçekleşmesi koşuluna bağlı gördü. Bu yüzdendir ki Doğu Anadolu’daki ulusal derneklerin birleşmesinden doğan topluluğa ad korken, “Doğu Anadolu” deyimi kullanılmıştır.

Durup dururken, “Anadolu Müdafa-i Hukuk Cemiyeti” ya da “Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti” adlarını kullanmak ve bütün ulusun hakları

adına kendi kendini yetkili görmek doğru olmazdı. Böyle yapılıyorsa İstanbul'da olduğu gibi beş on kişinin bir araya gelerek bütün ulusun yetkili vekilleriymiş gibi, asıl yetki sahibi ulusla ilgisiz davranışları bir bakıma tekrarlanmış olurdu.

Bununla birlikte, baylar, Erzurum Kongresi, bütün ülkenin ve ulusun birleşip anlaşması uğrunda, Doğu Anadolu illerinin başka illerimizle her zaman işbirliğine hazır olduğunu belirtmeyi kararının başında saymıştır. Elbette yüce varlığınızla kurulmuş bulunan bu Sivas Kongresi, yurdumuzun ve ulusumuzun bölünmez bir bütün olduğunu gerektiği gibi ortaya koyup, ispatlayan kararları alacak, esasları koyacaktır.”(Çağlar, 1968:6-9)

Sivas Kongresi'nin yapılmasıyla birlikte bağımsızlığa, milli hakimiyete olan inanç perçinleşiyor milli şuur şahlanışa geçiyor, bu gerçekte, kongrenin şu maddesinde tüm dünyaya adeta haykırılıyordu:

“Milletlerin kendi kaderlerini kendilerinin belirledikleri bu tarihi dönemde, merkezi hükümetimizin de milli iradeye bağlı olması zorunludur. Çünkü, milli iradeye dayanmayan herhangi bir hükümetin kendine göre ve kişisel kararlarına milletçe uyulmadığı gibi, dışa karşı da geçerli olmadığı ve olamayacağı şimdiye kadar belgelenmiş olaylar ve sonuçlarıyla görülmüştür. Bundan dolayı, milletin içinde bulunduğu sıkıntı ve kuşkudan kurtulmak çarelerine kendisinin başvurmasına gerek kalmadan merkezi hükümetimizin milli meclisi hemen ve zaman kaybetmeden toplaması ve bu şekilde milletin ve memleketin kaderi hakkında alacağı bütün kararları Milli Meclisin denetimine sunması zorunludur. (Atatürkçülük I, 1983:477)

6. MİSAK-I MİLLİ

Milli mücadelenin başlangıcında, öncelikli olarak Türkiye'nin ilerideki coğrafi ve siyasi durumunun, temelini ne olacağının belirlenmesi ve bunun yapılacak mücadele için kati bir milli program ve hedef olarak, içeride ve dışarıda netlikle ilan edilmesi gerekiyordu. İşte Misak-ı Milli bu tarz bir vesikaydı. Ancak Misak-ı Milli, mücadelenin somut bir hedefi olması nedeniyle, çok önemli olmakla birlikte milletin gerçek

kurtuluşu için bu hedefe ulaşılmasından sonra da çalışmak gerekmektedir. Dolayısıyla bu hedef, ana amaca ulaşmak için kullanılacak bir ara niteliğindedir.

“Misak-ı Milli, sulh akdetmek için en makbul ve asgari şeraitimizi ihtiva eder bir programdır. Sulha vasıl olmak için temerküz ettireceğimiz esasatı ihtiva eder. Fakat memleket ve milleti kurtarmak için sulh yapmak kafi değildir. Milletın halas-ı hakikisi için yapılacak mesai ondan sonra başlayacaktır.

Sulhtan sonraki mesaide muvaffak olabilmek, millletin istiklalinin mahfuziyetine vabestedir. Misak-ı Milli'nin hedefi onu temindir...(İnan, 1999:66)

Belirlenen bu vesikanın ana hedefi milli şuuru ayakta tutmak suretiyle, kayıtsız şartsız egemenlikti. Türk Milleti, kendi öz yurdu olarak bütün dünyaya ilan ettiği topraklar üstünde, egemen ve şerefli bir millet olarak yaşamaktan başka bir şey istiyor değildi.

“Milli mücadelenin maksat ve gayesi milletin istiklal-i tamını ve bila kayd-ü şart hakimiyetini temin ve idame etmektir. Millet, istiklal-i haricisini istihsal edebilmek için takibi hazım gelen hatt-ı hareketi (Misak-ı Milli) ifade etmiştir.” (İnan, 1999:66)

Misak-ı Milli, vatan toprakları dahilinde ve dünya milletlerine karşı Türk Milleti'nin dayandığı temel prensiplerdi. Bu prensipler millet iradesi ile tecelli etmişti. Mustafa Kemal, bunu şu şekilde dile getiriyordu:

“Baylar!

Ulusun istek ve ereklerinin de, kısa bir programa temel olacak biçimde topluca yazılması görüşüldü. Misak-ı Milli adı verilen bu programın ilk karalamaları (notları) da, bir fikir vermek amacıyla kaleme alındı. İstanbul meclisinde bu ilkeler, gerçekten toplu olarak yazılmış ve saptanmıştır.” (Arar, İğdemir, Özerdim, 2000:37)

Haziran 1921'de, Fransız devlet adamı Franklin Bouillon, milli hükümetle

temaslarda bulunmak üzere Ankara'ya geliyor ve karşısında Mustafa Kemal'i buluyordu. Bouillon, görüşmelere esas olmak üzere imzalanmış olan Sevr Antlaşmasından bahsedince Mustafa Kemal şu mukabelede bulunuyordu:

“Eski Osmanlı İmparatorluğundan yeni Türkiye doğmuştur. Bunu tanımak lazımdır. Bu yeni Türkiye, her müstakil millet gibi, hukukunu tanıtacaktır. Sevr Antlaşması, Türk Milleti için o kadar meşum bir idam karnamesidir ki onun bir dost ağzından çıkmamasını isteriz. Bu görüşmemiz sırasında dahi Sevr Antlaşmasını ağızıma almak istemem. Avrupa'nın Milli Misak'tan haberdar olmamasına imkan yoktur. Yıllardan beri kan döktüğümüzü gören Avrupa ve bütün dünya şu kanlı savaşların neden ileri geldiğini elbette düşünmektedir.”
(Akşit, 1991:23)

7. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN AÇILIŞI

Yapılan kongrelerde ve mitinglerde ısrarla dile getirildiği gibi, milli meclisin varlığı, milli şuurun temsili açısından şart görülmekteydi. Son Osmanlı Mebusan Meclisinin de artık üzerine düşen vazifeleri yapamayacak konuma gelmesi de, milletin iradesini temsil eden, temsilcileri bizzat milletin içinden çıkmış olan bir meclisin oluşturulmasını kaçınılmaz hale getiriyordu.

“Türkiye Büyük Millet Meclisi, hükümet-i millidir, tamamıyla maddidir, hakikatperesttir. Mevhum mefkureler arkasında, o mefkurelere vasıl olmak için değil, fakat isal etmek hülyasıyla milleti kayalara çarparak, bataklıklara batırarak, en nihayet kurban ederek mahvetmek gibi cinayetten hazer eden bir hükümettir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütün programlarının umdesi şu iki esastır; İstiklal-i tam, Bilakaydu-şart Hakimiyet-i Milliye.” (Karal, 1998:21)

23 Nisan 1920 tarihinde, tüm ülke geneline gönderilen bildirimlerle vatandaşlar haberdar edildikten sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi resmen açılıyordu. Mustafa Kemal, 24 Nisan 1920 tarihli meclis konuşmasında, milli şuurun oluşturulmasında bir araç olduğunu da belirttiği milli iradeyi yansıtan bağımsız bir meclisin, milli mücadele için ne demek olduğunu şu sözlerle ortaya koyuyordu:

“Bugünkü güç durumda yurdumuzu çözülmek ve çökmek tehlikesinden kurtarmak için alınması gereken tedbirleri bulup uygulamak, sayın topluluğumuzun işi olacaktır. Ancak bu günlerde de, kendi incelemelerimize ve denemelerimize dayanan kanılarımızı buracıkta belirtmeyi de ödev biliyor ve faydalı görüyoruz.

Gerek anayasa kurallarına, gerek tarihteki benzerlerine, gerek günümüzde bizimkine benzer koşullar içinde dağılıp gitmeye yüz tutmuş ulusların, dolayısıyla verdiği ibret derslerine göre, ülkeyi parçalanmaktan ve çözülmekten kurtarmak için, hemen ulusun bütün genel güçlerini esaslı kurallar ve koşullarla birleştirip kaynaştırmaktan başka yol yoktur. Peki bunun biçimi ne olmak gerek? İşte iş buradadır. Yasaya aykırı ve sorumsuz güçlerin başa geçmesi ile devlet güçleri birleştirilebilmiş olsa bile, bunun istendiği gibi sürdürülemediğini bilirsiniz. Aslında, yüce meclisinizin varlığı da her şeyden önce yasaya uymanın ve sorumluluk taşımanın ulusça istendiğinin belgesidir. Bunun içindir ki yüce meclisinizde toplanmış olan yüce ulus istemine dayanarak; sorumluluk bilinci ile yasaları yürütecek ve yine sayın topluluğunuzda kendini gösteren ulusal vicdanın mahkemesinde denetlenip hüküm giyeceğini bilecek bir gücün, bir kurulun işleri yürütmesi gerekmektedir.

...Yüce meclisiniz, sadece denetleyip incelemekle yetinecek bir “mebuslar meclisi” değildir. Bunun içindir ki yalnız yasama erkini yerine getirmekle, yalnız kanun yapmakla, yalnız ulusun alinyazısını görüp yorumlamakla kalmayacak, bu alinyazısını yeniden yazmak ve gerçekleştirmek, baş ödevi olacaktır... ve artık yüce meclisimizin üstünde ve dışında başka bir güç yoktur.” (Çağlar, 1968:65-66-68)

8. CUMHURİYETİN İLANI

Osmanlı İmparatorluğu'nun, 1.Dünya Savaşından müttefikleriyle birlikte mağlup durumda çıkması, parçalanma, yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalması, imparatorluk içerisinde ana unsuru teşkil eden Türklerin bağımsızlık savaşı

yapmalarını zorunlu hale getiriyordu.

Bir taraftan dış güçler, bir taraftan da içerde onlarla işbirliği yolunu seçen kişi ve kurumlara karşı sürdürülen milli mücadelenin başarıya ulaşabilmesi için; uygulanacak yöntemlerin ve bu yöntemlerin aşamalarının çok titizlikle seçilmesi ve uygulanması gerekiyordu. Nitekim böyle de yapıldı. Mustafa Kemal'in askeri dehası, devlet kuruculuğu, devlet adamlığı ve inkılapçı yönleriyle, Türk Ulusunun milli şuur bilinci, bağımsızlık aşkı ve azmi, başarıyı da beraberinde getiriyordu.

Anadolu'nun ortasında kurulmaya çalışılan yeni devlet, yeni meclisi ve ordusuyla İstiklal Savaşı'nın hem karar vericisi, hem planlayıcısı hem de uygulayıcısı konumundaydı. Milli mücadele kazanıldıktan sonra ortaya konan üstün başarıların ve zaferlerin sonuca ulaşabilmesi, gelecek nesillere aktarılabilmesi için yeni devleti, bu yeni hedeflere ulaştıracak olan rejimin adının konması gerekiyordu. 29 Ekim 1923 tarihinde yeni devletin adı ve rejimi tüm dünyaya ilan ediliyordu. Türkiye Cumhuriyeti...

Mustafa Kemal, Türk halkının yapısına en uygun yönetim şeklinin cumhuriyet olduğunu şu şekilde belirtiyordu:

“Türk Milletinin tabiat ve şiarına en mutabık olan idare cumhuriyet idaresidir.” (Atatürk'ün söylev ve Demeçleri Cilt I, Sf. 345)

Yine Mustafa Kemal 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhurbaşkanı olarak yaptığı ilk konuşmasında:

“Yüzyıllardan beri doğuda, hakkı yenmiş, zulme uğramış ulusumuz, Türk Milleti, gerçekte kanına işlemiş bütün yüce özelliklerden yoksun sayılıyordu. Son yıllarda, ulusumuzun gösterdiği kavrayış, davranış ve başarı, kendisi için yersiz ve kötü düşüncelerin ne kadar haksız, bilgisiz, görgüsüz ve yersiz olduğunu pek güzel ispat etti. Ulusumuz bu değerlerini, bu özelliklerini, devletin yeni adıyla uygarlık evrenine daha çok kolaylıkla tanıtmayı başaracaktır.

Türkiye Cumhuriyeti, dünyada aldığı yere layık olduğunu eserleriyle ispat edecektir.” (Çağlar, 1968:123)

diyor ve Cumhuriyetin, kazanılan başarıları devam ettirebilecek insan yetiştirilmesindeki rolünü şu şekilde belirtiyordu:

“Cumhuriyet ahlaki fazilete müstenit bir idaredir. Cumhuriyet fazilettir. Sultanlık, korku ve tehdide müstenit bir idaredir. Cumhuriyet idaresi faziletli ve namuskar insanlar yetiştirir. Sultanlık korkuya, tehdide müstenit olduğu için korkak, zelil, sefil, rezil insanlar yetiştirir.” (Bozkurt, 1981:14)

Mustafa Kemal'e göre, cumhuriyet yönetiminin en belirgin niteliği, hükümet ile millet arasında ayrılık kabul etmemesi, yani milli şuurun yönetime hakim olabilmesidir. Bu hususta, geçmişte, cumhuriyetten önce yapılan yanlışları, bu yanlışları yıkan yeni dönemin faziletlerini şu şekilde açıkça dile getirmiştir:

“Geçmişte, en büyük felaketleri hazırlayan bir geçmişte, çok derin geçmişlerde bile Türk Milletini benliğinden çıkaran bir teşkilat vardır ki ona devlet ve hükümet teşkilatı derlerdi. Millet, hükümet teşkilatının görünüşe esiri idi. Bu, onun görünen manzarası idi. Halbuki Türk, esaret kabul etmeyen bir millettir. Türk Milleti esir olmamıştır.

Yalnız hükümet başka bir durumda kalmış, millet de hükümete ilgisiz ve ondan nefret eder bir durumda kalmıştır. İşte bunun için çok felaketler oldu. Fakat bunların meydana gelişleri devlet,hükümet teşkilatı üzerinde oldu. Mahvolan devletler idi ve devlet ölmüştür. Fakat Türk Milleti, görüyorsunuz ki daha kuvvetli, daha şerefli olarak yaşamaya devam etmektedir. Bugünkü hükümetimiz, devlet teşkilatımız, doğrudan doğruya milletin kendi kendine, kendiliğinden yaptığı bir devlet teşkilatı ve hükümettir ki, onun ismi Cumhuriyettir. Artık hükümet millettir ve millet hükümettir. Artık, hükümet ve hükümet mensupları, kendilerinin milletten başka bir şey olmadıklarını ve milletin efendi olduğunu tamamen anlamışlardır. Hepimizin efendisi olan milletin ilerlemesi, yücelmesi ve ona hizmet eden devlet memurları için başarılar dilerim.” (Atatürkçülük III, 1983:25)

Türk'ün yüksek zekasına ve yeteneklerine en fazla inananların başında şüphesiz Atatürk gelir. Her türlü olumsuzluğun Türk'ün üzerine geldiği işgal yıllarında ulusun önderliğini üstlenmede bir an bile tereddüt etmemiş olması bunun göstergesidir...Ona göre yapılması gereken en önemli iş, Türk'ün uygarlık yeteneklerini tekrar açığa çıkaracak inkılapları bir an önce gerçekleştirmektir. Bunu başka uluslara da örnek oluşturan bir başarıyla gerçekleştirdi. İnkılaplarla birlikte düşünüşün ve düşüncenin önündeki engeller kalkmış ve her Türk yurttaşının akıl gücünün önü açılmıştır. Aşağıdaki anekdot Atatürk'ün bu konudaki düşüncelerini yansıtmaktadır:

1937 yılında bir eylül akşamı, on arkadaş iki sandala binerek Florya'da geziyorlardı. Bir aralık deniz köşkünden bir sandalın kendilerine doğru geldiğini fark ettiler. Herkes gürültüyü kesmişti. ATA'mızın gür, aynı zamanda müşfik sesi duyuldu:

-Çocuklar, eğlentiniz çok hoşuma gitti. Aranızda bulunmayı arzu ettim.

Gençler bu ani ziyaretten son derece memnun ve heyecanlı, derhal ATA'nın bizzat kullandığı sandalı aralarına aldılar. Üç sandal mehtaba karşı yol alırken ATA:

-Aferin çocuklar. Türk Gençleri hem çalışmasını, hem eğlenmesini bilmelidir. Memleket sizindir. Çalışın ve eğlenin, der.

Gençler, hep bir ağızdan bütün millet gibi kendilerinin de minnettar oldukları bu güzel vatanın güzelliklerinden onun sayesinde yararlandıklarını tekrar tekrar söyleyince Atatürk yine:

-Çocuklar der, ben bu inkılabı sizin babanızla, dayınızla, ananızla velhasıl bütün vatandaşlarınızla yaptım. Bu sizin hakkınız. Ancak görüyorum ki bana karşı güveniniz çok kuvvetli. Size bir soru soracağım: Kabiliyetsiz bir milletin başında bulunsaydım, bu inkılabı yapabilir miydim?

İçlerinden Sadi adında biri atılır:

-ATAM der, siz kabiliyetsiz bir milletin başına gelemezsiniz. Çünkü, kabiliyetsiz

milletten böyle şef çıkmaz!...

ATA heyecanla ayağa kalkarak bu gencin elini sıkar ve:

-Bunu söylemenizi bekliyordum, der." (Düşünce ve Davranışlarıyla Atatürk, 2001:5-6)

Türk Milleti, dil, ideal ve kültür birliği ile birbirine sıkı sıkıya bağlı vatandaşların oluşturduğu, siyasal, toplumsal, coğrafi ve ekonomik bir bütündür. Cumhuriyeti ve temel niteliklerini korumak ve kollamak Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan Türk Milleti'nin asli görevidir.

"Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti, ilelebet payidar kalacaktır. (Bozkurt, 1981:14)

SONUÇ

Çeşitli kaynakların incelenmesiyle; Kurtuluş Savaşı döneminde Atatürk'ün milli şuurun oluşmasına verdiği önemi, bu dönemde milli şuurun oluşmasında etkin olduğunu değerlendirdiğimiz Türk kimliğinin niteliklerini Atatürk'ün ifadeleriyle ortaya koymaya çalıştık. Çalışmamız sonucu;

1. Milli şuurun Atatürk tarafından, Kurtuluş Savaşının temeli olarak algılandığı,
2. Bu nedenle öncelikle toplum ve bireylerde milli şuur harekete geçirmeye çalışıldığı,
3. Milli iradenin hakim ve milli hakimiyetin amil kılınmasıyla; milli şuurun teba anlayışına üstünlüğünün sağlandığı,
4. Türk Milleti'nin, tam bağımsızlığa olan bağlılığının ve inancının halk nezdinde dayanışmayı ve birliği artırdığı,
5. Türk Milleti'nin millet olma bilinciyle giriştiği Kurtuluş Savaşının, bu bilinçle kurduğu milli teşkilata, silahlı mücadeleye ve vatan sevgisine dayandığı,
6. Milli şuurun nesilden nesile aktarılması için cumhuriyetin ilanından sonra da milli kültürün canlandırılması ve yaşatılmasına önem verildiği,
7. Türk Milleti'nin çok kısa bir sürede imparatorluktan kalma teba anlayışından sıyrılarak milli şuura sahip olmasında kimliğinin yapı taşları; haysiyet, şeref ve gururunun, bağımsızlığa düşkünlüğünün, cesaretinin, azim ve kararlılığının ve ordusu ile asker yapısının öneminin büyük olduğu,
8. Atatürk'ün cumhuriyet sonrası dönemde dil, tarih, sanat, bilim, ekonomi ve eğitim alanlarında da gelişmeye büyük önem verdiği ancak; esas olanın milli gelişme olduğunu, milli mirasa ve milli güce dayalı, milli hedeflere yönelik gelişmenin esas alınması gerektiğini her defasında önemle vurguladığı tespit edilmiştir.

Kurtuluş Savaşı'nın banisi, büyük kurtarıcı Mustafa Kemal Atatürk, kişiliğindeki değerlerin yanısıra, bu büyük mücadelede en çok Türk ulusuna ve bu ulusun bağımsızlık aşkına, bağımsızlık için yapabileceklerine güvenmişti. O, Türkün ne olduğunu, Türkün neler yapabileceğini belki de o dönemde herkesten iyi biliyor, Türkün içinde sıkıştırılmış bir barut gibi duran bağımsızlık aşkının kıvılcımı oluyordu.

Gerek doğup büyüdüğü, gerekse gençlik zamanlarını yaşadığı dönemlerde gördüğü ülkesinin karışık, bazen başıboş, bazen çok başlı yönetimini, Türk ulusunun bu durumda yaptığı veya yapamadığı herşeyi çok iyi tahlil etmiş ve Türk'te aslında varolan ancak bir türlü ortaya çıkaramadığı değerleri tam da ihtiyacı olduğu anda kullanmasına önyak olmuştu. Birçoğumuzun bilmediği şekliyle Atatürk, Türk ulusunu, Türk'ü bizzat şu şekilde tanımlamıştır:

“ Bu memleket, Dünyanın beklemediği, asla ümid etmediği bir müstesna mevcudiyetin yüksek tecellisine, yüksek sahna oldu. Bu sahna 7 bin senelik, en aşağı, bir Türk Beşiğidir. Beşik tabiatın rüzgarlarıyla sallandı; Beşiğin içindeki çocuk tabiatın yağmurlarıyla yıkandı, o çocuk tabiatın şimşeklerinden, yıldırımlarından, kasırgalarından evvela korkar gibi oldu; sonra onlara alıştı; onları tabiatın babası tanıdı, onların oğlu oldu. Bir gün o Tabiat çocuğu Tabiat oldu; Şimşek, yıldırım, güneş oldu. Türk oldu. Türk budur. Yıldırımdır, kasırgadır, dünyayı aydınlatan güneştir.” (Belge 1)

Günümüzde milli varlığa yönelik tehditlerin öz güveni hedef aldığı bir gerçektir. Bu tehditler her fırsatı değerlendirmekte ve milletin, Atatürk'ün tanımlamasında yer alan bu üstün özelliklerini yok etmeye çalışmaktadır. Milletin varlığında millî niteliklerin önemini kavrayamayan içimizdeki gafiller, bilerek veya bilmeyerek milletin üstün niteliklerini ön plana çıkarmak yerine, Türk Milletini güçsüz, cahil, korkak gibi göstermek niyetiyle hareket edenlerin maşası olmaktadır. Bizler, milletin bilinçli fertleri olarak, bu tip psikolojik hareket uygulamalarına karşı uyanık olmalı ve yeni nesli de uyanık kılmalıyız.

Millî şuurla hareket etmenin gerekliliğinin en güzel vurgulandığı Atatürk'ün gençliği hitabesinin, okullarımızda duvarlara asılı durmaktan başka, zihinlere yerleşmiş olması, millî şuurla hareket eden nesillerin yetiştirilmesi en önemli amacımız olmalıdır.

Atatürk'ün vermeye çalıştığı bilinci, sadece, millet olarak başımıza felaketler geldiğinde değil, bir an önce daha çağdaş bir seviyeye çıkmak için de kalbimizde daima yaşatmalı ve gelecek nesillere aktarmalıyız.

“Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyeti’ni, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dahilî ve harici bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve Cumhuriyet’i müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şerâitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerâit, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve Cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şerâitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri, şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasi emelleriyle tevhid edebilirler. Millet, fakr ü zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerâit içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve Cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!”

KAYNAKÇA

1. AFETİNAN, A. Prof. Dr.: Mustafa Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971
2. AFETİNAN, A. Prof.Dr.:Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazıları, Türk Tarih Kurumu Yayınları XVI.Seri-S.9, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1969
3. AKŞİT, Aptülahat: Atatürk'ün Dış Politika İlkeleri ve Diplomasisi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, XVI. Dizi-Sa.5, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991
4. AKSOY, Muammer Prof. Dr.: Atatürk ve Tam Bağımsızlık, Atatürkçü Düşünce Derneği, Gündoğan Yayınları, İdeal Matbaası, Ankara,1990
5. ARAR, İsmail: İĞDEMİR, Uluğ: ÖZERDİM, Sami N.: Ankara'ya Geliş Gazi Mustafa Kemal, Yenigün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş., Çağdaş Matbaacılık ve Yayıncılık Ltd.Şt.,Nisan 2000
6. Askeri Tarih Bülteni, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Gnkur. Basımevi, Ankara, 2000
7. Atatürk Konferansları II 1964-1968, Türk Tarih Kurumu Yayınlarından, XVII. Seri-S.2 Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1970
8. Atatürkçülük (I.Kitap), Atatürk'ün Görüş ve Direktifleri, Gnkur. Basımevi, Ankara 1983
9. Atatürkçülük (2.Kitap), Atatürk ve Atatürkçülüğe İlişkin Makaleler, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1983
10. Atatürkçülük (3.Kitap), Atatürkçü Düşünce Sistemi, Gnkur. Basımevi, Ankara, 1983
11. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1997
12. Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri Cilt 4, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları:1, Ankara, 1961

13. Atatürk Özel Arşivinden Seçmeler, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Karayolları Genel Müd. Matbaası, Ankara, 1981
14. ATEŞ, Sami Dr., Atatürk Anadolu'ya Gelinece, Ankara, 1991
15. AYDEMİR, Şevket Süreyya: Tek Adam, Mustafa Kemal'in Hayatı (Birinci Cilt), Remzi Kitabevi, Yükselen Matbaası, İstanbul, 1966
16. BOLAYIR, Fethi: Atatürk Diyor ki: İstanbul, Sanem Matbaacılık, Ankara, 1990
17. BORAK, Sadi: Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk, Ankara, 1966
18. CUNBUR, Müjgan Dr.:Atatürk ve Milli Kültür, Kültür Bakanlığı Yayınları Atatürk Dizisi:6, İkinci Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1981
19. ÇAĞLAR, Behçet Kemal: Atatürk'ün Söylevleri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara Üniv. Basımevi, Ankara,1968
20. Düşünce ve Davranışlarıyla Atatürk, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Gnkur. Basımevi, Ankara, 2001
21. GÜVENÇ, Bozkurt: Türk Kimliği, Kültür Bakanlığı Yayınları Yayınlar Dairesi Başkanlığı, İnsanlık Tarihi Dizisi / 2, Tisimat Basım Sanayii, Ankara, 1993
22. KANSU, Mazhar Müfit: Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber (Birinci Cilt), Türk Tarih Kurumu Yayınları XVI.Seri-S.6, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1966
23. KARAL, Enver Ziya Prof. Dr., Atatürk'ten Düşünceler, ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş. Yayınları, Birinci Baskı, Ankara, 1998
24. KEMAL, Mustafa Sofya Askeri Ateşesi Kurmay Yarbay: Subay ve Komutan ile Konuşmalar, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1995
25. Nutuk, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Semih Ofset, Ankara, 1990
26. İNAN, Arı (Derleyen). PARMAKSIZOĞLU, İsmet (Sadeleştirme): Düşünceleriyle Atatürk, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, XVI.Dizi, Sayı 432, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1999

27. İPEKÇİ, Abdi: İnönü Atatürk'ü Anlatıyor, Cem Yayınevi, Fono Matbaası, İstanbul, 1968
28. ÖZALP, Kazım-Teoman: Atatürk'ten Anılar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Genel Yayın No:317, Minpa Matbaacılık ve Ticaret Ltd.Şt. Ekim 1995
29. SARAY, Mehmet Prof. Dr.: Atatürk ve Türk Dünyası, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, XVI. Dizi-S.79, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1995
30. SARINAY, Yusuf: Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı, M.E.B.Yayınları: 3025 Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi:908, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1999
31. TUNCAR, Ferit Ragıp: Gazi Mustafa Kemal Atatürk Vecizeler, İnkılap Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş., İstanbul, 1999
32. Belge,Prof. Dr. Afetinan'ın Doktora tezi için Atatürk tarafından el yazısı ile yazılmış yazı,Yrd. Doç. Dr. Süreyya SOFUOĞLU'nun arşivindedir.

ATATÜRK EL YAZISI İLE TÜRK'Ü ANLATIYOR.

~~ATATÜRK~~

Bu memleket, Dünyanın
bilmediği bir müstesna mevcudiyetin
sahne 7 bin senelik, en aşağı, bir Türk
Beşiğidir. Beşik tabiatın rüzgarlarıyla
sallandı; Beşiğin içindeki çocuk tabiatın
yağmurlarıyla yıkandı, o çocuk tabiatın
şimşeklerinden, yıldırımlarından, kasır-
galarından evvela korkar gibi oldu; sonra
onlara alıştı; onları tabiatın babası tanıdı
onların oğlu oldu. Bir gün o Tabiat çocuğu
Tabiat oldu; Şimşek, yıldırım, güneş oldu
Türk oldu. Türk budur. Yıldırımdır
kasırgadır, dünyayı aydınlatan güneştir.

Memleketten evvela, Karadeniz Gölü
aldı; sonra onlara alıştı;
onları Tabiatın babası tanıdı.
onların oğlu oldu. Bir gün o
Tabiat çocuğu Tabiat oldu.
Şimşek, yıldırım, güneş
aldı; Türk oldu. Türk
budur. Yıldırımdır,
kasırgadır, dünyayı aydınlatan güneştir.

BELGE:

Prof. Dr. Afet İnan'ın
Doktora Tezi için ATATÜRK tarafından
El Yazıları ile yazılmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Süreyya Sofuoğlu'nun
Argümanıdır.

ÖZ GEÇMİŞ

Ferhat KÖKYAY, 1968 yılında Ankara'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladıktan sonra Bursa Işıklar Askeri Lisesi'nde Türk Silahlı Kuvvetleri saflarına katıldı. 1986-1990 yıllarında Kara Harp Okulu öğrenimini tamamlayarak teğmen rütbesi ile mezun oldu.

Yurdun çeşitli bölgelerinde takım komutanlığı, bölük komutanlığı ve karargah subaylığı görevlerinde bulundu. Fransızca ve Yunanca bilen Ferhat KÖKYAY evli ve bir çocuk babasıdır.

